

รายงาน

หัวข้อการนำเสนอของนักศึกษาญี่ปุ่น
กระบวนการยุติธรรมทางอาญาและกฎหมายอาญา

เสนอ

สำนักงานต่างประเทศ สำนักงานศาลยุติธรรม

รายงานฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการฝึกอบรมหลักสูตร “การบริหารจัดการคดี
(หลักนิติธรรม)”

สำหรับข้าราชการศาลยุติธรรม

ณ มหาวิทยาลัยซึคุบะ ประเทศญี่ปุ่น ประจำปี พ.ศ. ๒๕๕๙

ระหว่างวันที่ ๑๙ มิถุนายน - ๒ กรกฎาคม ๒๕๕๙

คำนำ

รายงานฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการเข้ารับการฝึกอบรมหลักสูตร “การบริหารจัดการคดี (หลักนิติธรรม)” สำหรับข้าราชการศาลยุติธรรม ณ มหาวิทยาลัยซีคูปะ ประเทศญี่ปุ่น ระหว่างวันที่ ๑๙ มิถุนายน ๒๕๕๙ ถึงวันที่ ๒ กรกฎาคม ๒๕๕๙ โดยกลุ่มที่ ๓ ได้รับผิดชอบในหัวข้อการนำเสนอของนักศึกษาญี่ปุ่น จำนวน ๑๕ คน และกระบวนการยุติธรรมทางอาญาและกฎหมายอาญา รายงานฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและวิเคราะห์กฎหมายและกระบวนการยุติธรรมทางอาญา และศึกษาปัญหาการแก้รัฐธรรมนูญของญี่ปุ่น นำมาศึกษาเปรียบเทียบกับระบบกฎหมายอาญาและรัฐธรรมนูญของไทย ศึกษาและวิเคราะห์หัวข้อการนำเสนอปัญหาของประเทศญี่ปุ่นของนักศึกษาในมหาวิทยาลัยซีคูปะ โดยนำมาศึกษาเปรียบเทียบกับกฎหมายของประเทศไทย วิเคราะห์ปัญหาและผลกระทบ แนวทางการแก้ไขปัญหา สรุป และข้อเสนอแนะ

ขอขอบพระคุณอาจารย์ของ มหาวิทยาลัยซีคูปะ ทุกท่านที่ให้ความรู้ในเรื่องต่างๆ เกี่ยวกับกฎหมาย การเมือง เศรษฐกิจ และสังคมของประเทศญี่ปุ่น ขอขอบพระคุณสำนักงานศาลยุติธรรมที่ให้โอกาสในการเข้ารับการฝึกอบรมครั้งนี้ ขอขอบพระคุณผู้พิพากษาที่ปรึกษาและผู้เข้ารับการอบรมทั้งสองท่านสำหรับการให้คำปรึกษา และเจ้าหน้าที่สำนักงานการต่างประเทศ ทุกท่านสำหรับการประสานงานการดำเนินงานในการฝึกอบรม และการแปลภาษาจากภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทย

กลุ่มที่ ๓ จะนำความรู้อันเป็นประโยชน์ที่ได้รับจากการจัดทำรายงานฉบับนี้และความรู้ที่ได้รับจากการฝึกอบรมไปปรับและประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานต่อไป

สมาชิกกลุ่มที่ ๓
กรกฎาคม ๒๕๕๙

คณะผู้จัดทำกลุ่มที่ ๓

๑. นางกัญญณัช บุญแสง	เจ้าพนักงานศาลยุติธรรมชำนาญการพิเศษ
สำนักอำนวยการประจำศาลแขวงนนทบุรี
๒. นางสาวพัชรินทร์ วัชชัยนันท์	นิติกรชำนาญการ
สำนักอำนวยการประจำศาลแขวงดุสิต
๓. นางสาวเพ็ญธิดา นะประสิทธิ์	เจ้าพนักงานศาลยุติธรรมชำนาญการ
สำนักงานประจำศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดลำพูน
๔. นางกนกจันทร์ อาชามาส	เจ้าพนักงานคดีปฏิบัติการ
สำนักอำนวยการประจำศาลแขวงธนบุรี
๕. นางสาวจุฑารัตน์ จินจรรยา	นักจิตวิทยาปฏิบัติการ
สำนักงานประจำศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดอ่างทอง
๖. นายอนุชิต พึ่งเกตุ	นักวิชาการคอมพิวเตอร์ปฏิบัติการ
สำนักงานประจำศาลแขวงดอนเมือง
๗. นางสาวพนมณัฐกัญญ์ พจน์กชนันท์	เจ้าพนักงานศาลยุติธรรมปฏิบัติการ
สำนักงานประจำศาลจังหวัดเกาะสมุย

สารบัญ

	หน้า
บทที่ ๑ บทนำ	๔
๑. หลักการและเหตุผล	๘
๒. วัตถุประสงค์ของการศึกษา	๘
๓. ขอบเขตการศึกษา	๘
๔. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	๘
บทที่ ๒ หัวข้อการนำเสนอของนักศึกษา	๙
๑. ความผูกพันของพนักงานที่มีกับองค์กรกับผลกระทบต่อความสำเร็จขององค์กร	๙
๒. การกีดกันผู้มีรอยสักในประเทศญี่ปุ่น	๑๐
๓. การโต้เถียงเกี่ยวกับการใช้นามสกุลในญี่ปุ่น	๑๒
๔. การแต่งงานระหว่างเพศเดียวกัน	๑๔
๕. การตรวจสอบและอนุญาตหนังสือเรียนในญี่ปุ่น	๑๕
๖. แก๊งในญี่ปุ่น	๑๖
๗. การโหวต = ประชาธิปไตย?	๑๗
๘. ความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของการบังคับให้ใช้ระบบลายพิมพ์นิ้วมือ	๒๐
๙. การทุจริตในญี่ปุ่น	๒๓
๑๐. พลังงานนิวเคลียร์ในญี่ปุ่น	๒๖
๑๑. โรคเรื้อรังกับศาลฎีกาในญี่ปุ่น	๒๙
๑๒. การห้ามการสมรสสำหรับผู้หญิงและกฎหมายเกี่ยวกับการสมรสในญี่ปุ่น	๓๑
๑๓. นักเรียนกับการเคลื่อนไหวทางการเมืองในญี่ปุ่น	๓๓
๑๔. การแก้ไขรัฐธรรมนูญในญี่ปุ่น	๓๔
๑๕. ความปลอดภัยของระบบประกันสังคมและระบบเลขภาษีในญี่ปุ่น	๓๘
บทที่ ๓ การศึกษาเปรียบเทียบ (ความเหมือน/ความแตกต่าง) แนวคิด ทฤษฎี วิวัฒนาการเกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรมทางอาญา และกฎหมายอาญาของประเทศไทยกับประเทศญี่ปุ่น	๔๒

สารบัญ

	หน้า
๑ แนวคิด ทฤษฎี และวิวัฒนาการเกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรมทางอาญาและ กฎหมายอาญาของประเทศไทย	๔๒
๒ แนวคิด ทฤษฎี และวิวัฒนาการเกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรมทางอาญา และกฎหมายอาญาของประเทศไทย	๔๙
๒.๑ กระบวนการก่อนฟ้องคดีอาญา	๔๙
๒.๒ กระบวนการหลังฟ้องพิจารณาคดีอาญา	๕๐
บทที่ ๔ การวิเคราะห์ปัญหาและผลกระทบ	๕๑
บทที่ ๕ แนวทางการแก้ไขปัญหา	๕๙
บทที่ ๖ สรุป ข้อเสนอแนะ	๖๑

บทที่ ๑

บทนำ

๑. หลักการและเหตุผล

ประเทศญี่ปุ่นเป็นประเทศชั้นนำในเอเชียที่ได้รับการยกย่องว่าประสบความสำเร็จในการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจ และมีระบอบการปกครองแบบรัฐสภาที่มีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข คล้ายคลึงกับไทย ญี่ปุ่นมีระบบเศรษฐกิจ การเมือง การปกครอง และการบริหารที่เป็นประชาธิปไตยซึ่งมีความมั่นคงและสืบต่อกันมายาวนาน ตลอดถึงรัฐธรรมนูญที่น่าสนใจควรแก่การศึกษาอย่างยิ่ง รายงานฉบับนี้มีวัตถุประสงค์สำคัญเพื่อรวบรวมหัวข้อจากการศึกษาอบรมหลักสูตร “การบริหารจัดการคดี (หลักนิติธรรม)” ที่มหาวิทยาลัยซึคุบะ ประเทศญี่ปุ่น เกี่ยวกับการนำเสนอหัวข้อต่างๆ ของนักศึกษาที่ประเทศญี่ปุ่นและหัวข้อกระบวนการยุติธรรมทางอาญาและกฎหมายอาญาของญี่ปุ่น ซึ่งน่าจะมีประโยชน์สำหรับบุคลากรในหน่วยงานต่างๆ ในสำนักงานศาลยุติธรรมและบุคคลทั่วไปที่มีความสนใจ

ก่อนอื่นขอแนะนำภาพรวมการบริหารราชการแผ่นดินของญี่ปุ่นมาเสนอเพื่อให้เห็นภาพ

พอสังเขป ดังนี้

- ๑) ญี่ปุ่นมีพื้นที่ ๓๗๗,๖๐๐ ตารางกิโลเมตร หรือ ๑๔๕,๘๕๖ ตารางไมล์ และมีประชากรประมาณ ๑๒๕ ล้านคน เป็นประเทศที่มีขนาดกลางเช่นเดียวกับฝรั่งเศส หรือสหราชอาณาจักร (Great Britain) โดยมีขนาดใหญ่กว่าสหราชอาณาจักรเล็กน้อย หรือมีขนาดเล็กกว่าสหรัฐอเมริกา ๒๕ เท่า ญี่ปุ่นประกอบด้วยเกาะใหญ่ ๔ เกาะเรียงตามขนาดใหญ่ไปหาเล็ก คือ เกาะฮอนชู (Honshu) ฮอกไกโด (Hokkaido) คิวชู (Kyushu) และชิโกกุ (Shikoku) รวมทั้งเกาะต่างๆ อีกประมาณ ๓,๙๐๐ เกาะ
- ๒) ญี่ปุ่นเป็นประเทศในเอเชียที่มีการปกครองระบอบประชาธิปไตยซึ่งมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุขเช่นเดียวกับไทย ญี่ปุ่นนอกจากจะมีประชาธิปไตยที่มั่นคงแล้ว ยังมีการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจตลอดจนอุตสาหกรรมที่เข้มแข็งและเจริญก้าวหน้ามาก อีกทั้งยังกล่าวได้อย่างมั่นใจว่า รัฐบาลในท้องถิ่น หรือการปกครองท้องถิ่น (Local government) ของญี่ปุ่นได้มีบทบาทสำคัญยิ่งในการยกมาตรฐานความเป็นอยู่และสวัสดิการของชาติในอดีต และปัจจุบัน
- ๓) ญี่ปุ่นมีรัฐธรรมนูญที่สำคัญ ๒ ฉบับ อันได้แก่ รัฐธรรมนูญสมัยเมจิ ปี ค.ศ.๑๘๘๙ เป็นรัฐธรรมนูญฉบับแรกซึ่งมีผลบังคับใช้ในปี ค.ศ. ๑๘๙๐ รัฐธรรมนูญเมจิใช้เป็นพื้นฐานทางการปกครองของญี่ปุ่นมาเป็นเวลา ๕๕ ปี จนกระทั่งญี่ปุ่นเป็นฝ่ายพ่ายแพ้ในสงครามและถูกยึดครองในปี ค.ศ.๑๙๔๕ และมีการร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ให้แก่ประเทศญี่ปุ่นในสมัยหลังสงครามโลกครั้งที่ ๒ ค.ศ. ๑๙๔๗ ซึ่งประกาศใช้เมื่อ ๓ พฤษภาคม ค.ศ.๑๙๔๗ ซึ่ง

ยังคงใช้อยู่จนถึงปัจจุบันนี้ ร่างขึ้นโดยชาวต่างชาติที่เข้ามาครอบครองญี่ปุ่น และใช้ติดต่อกันมาโดยไม่มีเปลี่ยนแปลงแก้ไขสาระสำคัญเป็นเวลาไม่น้อยกว่า ๔๐ ปี รัฐธรรมนูญฉบับนี้ยังคงรักษาระบบกษัตริย์ไว้ แต่ลดรอนอำนาจทางการเมืองของจักรพรรดิ ตามหมวด ๑ มาตรา ๑ กำหนดให้องค์จักรพรรดิเป็นเพียงสัญลักษณ์ของรัฐและความเป็นอันหนึ่งอันเดียวของประชาชน รัฐธรรมนูญนี้ให้เป็นระบบสองสภา แต่จัดระบบความสัมพันธ์และอำนาจของสภาสูงและสภาล่างก่อนสงครามเสียใหม่ รัฐสภา (The diet) เคยทำหน้าที่เป็นองค์กรที่ปรึกษาขององค์จักรพรรดิในกิจการของรัฐ ต่อมาได้กำหนดให้มี The national Diet เป็นองค์กรสูงสุดของอำนาจรัฐ ทำหน้าที่ในฐานะแทนองค์จักรพรรดิในการดูแลกิจการของรัฐได้โดยเป็นองค์กรเดียวที่มีอำนาจออกกฎหมายได้

- ๔) รัฐธรรมนูญบัญญัติถึงสถาบันทางการเมืองที่สำคัญ ๔ สถาบันคือ จักรพรรดิ (The emperor) ฝ่ายนิติบัญญัติ (Legislative branch) หรือรัฐสภา (The diet) คณะรัฐมนตรี (The cabinet) หรือฝ่ายบริหาร (Executive branch) ฝ่ายตุลาการ (The judiciary branch)

สำหรับหัวข้อเกี่ยวกับการนำเสนอของนักศึกษาที่ประเทศญี่ปุ่นจะนำเสนอเรียงตามลำดับ ดังต่อไปนี้

๑. ความผูกพันของพนักงานที่มีกับองค์กรกับผลกระทบต่อความสำเร็จขององค์กร
๒. การกีดกันผู้มีรอยสักในประเทศญี่ปุ่น
๓. การโต้เถียงเกี่ยวกับการใช้นามสกุลในประเทศญี่ปุ่น
๔. การแต่งงานระหว่างเพศเดียวกัน
๕. การตรวจสอบและอนุญาตหนังสือเรียนในญี่ปุ่น
๖. แก๊งในญี่ปุ่น
๗. การโหวต = ประชาธิปไตย?
๘. ความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของการบังคับให้ใช้ลายพิมพ์นิ้วมือ
๙. การทุจริตในญี่ปุ่น
๑๐. พลังงานนิวเคลียร์ในญี่ปุ่น
๑๑. โรคภัยเรื้อรังกับศาล
๑๒. กฎหมายเกี่ยวกับการสมรส
๑๓. นักเรียนกับการเคลื่อนไหวทางการเมืองในญี่ปุ่น
๑๔. การแก้ไขรัฐธรรมนูญในญี่ปุ่น
๑๕. ความปลอดภัยของระบบประกันสังคมและระบบเลขภาษี

๒. วัตถุประสงค์ของการศึกษา

๑. เพื่อศึกษาและวิเคราะห์กฎหมายและกระบวนการยุติธรรมทางอาญา และศึกษาปัญหาการแก้รัฐธรรมนูญของญี่ปุ่น

๒. เพื่อนำมาศึกษาเปรียบเทียบกับระบบกฎหมายอาญาและรัฐธรรมนูญของไทย

๓. เพื่อศึกษาและวิเคราะห์หัวข้อการนำเสนอปัญหาของประเทศญี่ปุ่นของนักศึกษาในมหาวิทยาลัยซีคูบะ

๓. ขอบเขตการศึกษา

รับฟังการบรรยายในชั้นเรียน ตลอดจนการนำเสนอหัวข้อต่างๆของนักศึกษาในมหาวิทยาลัยซีคูบะ รวมถึงการตอบข้อซักถามจากเพื่อนร่วมชั้นเรียนในหัวข้อที่ได้รับผิดชอบ และศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมจากเอกสารประกอบการบรรยาย ตำรากฎหมาย บทความ และข้อมูลจากสื่ออิเล็กทรอนิกส์

๔. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

๑. มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับระบบกฎหมายและกระบวนการยุติธรรมทางอาญา และรัฐธรรมนูญของญี่ปุ่น

๒. ได้ทราบถึงที่มาของระบบกฎหมายอาญาและปัญหาการแก้รัฐธรรมนูญของญี่ปุ่นโยนำมาศึกษาเปรียบเทียบกับระบบกฎหมายอาญาและรัฐธรรมนูญของไทย

๓. ทำให้ทราบถึงปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้น ในประเทศญี่ปุ่นจากการนำเสนอหัวข้อของนักศึกษาในมหาวิทยาลัยซีคูบะ

บทที่ ๒

หัวข้อการนำเสนอของนักศึกษา

๑. ความผูกพันของพนักงานที่มีกับองค์กรกับผลกระทบต่อความสำเร็จขององค์กร

Commitment หรือความผูกพันต่อองค์กร คือความรู้สึกที่พนักงานมีให้กับองค์กร เช่น การยอมรับในเป้าหมายและแนวทางการดำเนินงานขององค์กร ความต้องการที่เป็นส่วนหนึ่งขององค์กร ซึ่งเป็นสิ่งที่มีความสำคัญต่อความมีประสิทธิภาพขององค์กร หากพนักงานมีความผูกพันต่อองค์กรสูงก็จะเป็นแรงผลักดันให้ทุ่มเททำงานอย่างเต็มที่และสอดคล้องกับเป้าหมายขององค์กร ทำให้ระดับของความสำเร็จในการบรรลุจุดมุ่งหมายขององค์กรลดน้อยลง พนักงานที่มีความผูกพันต่อองค์กรคือต้นทุนที่จะนำความก้าวหน้ามาสู่องค์กรและท้ายที่สุดก็จะนำพาองค์กรไปสู่ความสำเร็จ

เราอาจแบ่งประเภทของ Commitment หรือความผูกพันต่อองค์กร ได้เป็น ๓ ประเภท

๑. ความผูกพันด้านความรู้สึก (Affective Commitment) หมายถึง ความผูกพันที่เกิดขึ้นจากความรู้สึก เป็นความรู้สึกผูกพันเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันกับองค์กรรู้สึกว่าเป็นส่วนหนึ่งขององค์กร

๒. ความผูกพันต่อเนื่อง (Continuance Commitment) หมายถึง ความผูกพันที่เกิดขึ้นจากการคิดคำนวณของบุคคล โดยมีพื้นฐานอยู่บนต้นทุนที่บุคคลให้กับองค์กรทางเลือกของบุคคลและผลตอบแทนที่บุคคลได้รับจากองค์กร โดยแสดงออกในรูปของพฤติกรรมต่อเนื่องในการทำงานของบุคคลว่าจะทำงานอยู่กับองค์กรนั้นต่อไปหรือโยกย้ายเปลี่ยนแปลงที่ทำงาน

๓. ความผูกพันที่เกิดจากมาตรฐานทางสังคม (Normative Commitment) หมายถึง ความผูกพันที่เกิดจากค่านิยม วัฒนธรรม หรือบรรทัดฐานของสังคม เป็นความผูกพันที่เกิดขึ้นเพื่อตอบแทนในสิ่งที่ตนได้รับจากองค์กร แสดงออกในรูปของความจงรักภักดีต่อองค์กร

กล่าวโดยสรุป ความผูกพันต่อองค์กรเป็นสิ่งบ่งชี้ถึง ความทุ่มเทและความพยายามของพนักงานในการปฏิบัติงานเพื่อให้องค์กรบรรลุเป้าหมาย ตลอดจนเป็นตัวบ่งบอกถึงอัตราการลาออก การขาดงาน และการมาทำงานสายของพนักงานในองค์กรด้วย ดังนั้น แต่ละองค์กรจึงควรให้ความสำคัญในการสร้างความผูกพันต่อพนักงานในองค์กรโดยการสร้างสิ่งจูงใจ ให้พนักงานเกิดความพึงพอใจในการทำงาน เพื่อให้พนักงานเกิดความทุ่มเทในการทำงานอย่างเต็มที่และนำพาองค์กรไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมาย

การศึกษาเปรียบเทียบกับประเทศไทย

การนำเสนอในหัวข้อข้างต้นเป็นการนำเสนอในแง่มุมมองของการบริหารทรัพยากรบุคคล โดยพิจารณาเรื่องปัจจัยการนำไปสู่ความสำเร็จขององค์กร โดยมุ่งเน้นที่ปัจจัยด้านบุคลากร คือ พนักงานใน

องค์กร ซึ่งเป็นหลักการในการบริหารทรัพยากรบุคคลที่เป็นสากล ในประเทศไทยเองในด้านการบริหาร ทรัพยากรบุคคลก็มีการส่งเสริมให้มีองค์กรต่างๆ เสริมสร้างความผูกพันในแง่ของความรู้สึกของพนักงาน ของตนที่มีต่อองค์กร เพื่อนำพาองค์กรไปสู่เป้าหมายที่ตั้งไว้ ซึ่งอาจดำเนินการโดยการให้สวัสดิการต่างๆ การเลื่อนขั้นเลื่อนตำแหน่ง การให้ความดีความชอบ การจัดกิจกรรมสานสัมพันธ์ระหว่างผู้บริหาร และ พนักงาน เพื่อให้พนักงานมีความเต็มใจที่จะทำงานอย่างเต็มความรู้ความสามารถ ไม่ลาออกหรือหยุด งานบ่อยๆ

๒. การกีดกันผู้มีรอยสักในประเทศไทยปัจจุบัน

สังคมญี่ปุ่นมักจัดบุคคลที่มีรอยสักว่าอยู่ในประเภทเดียวกับบุคคลที่อยู่ในองค์กร อาชญากรรม ที่รู้จักกันในนามยาภูเขา ซึ่งเป็นความคิดที่ฝังรากลึกใจของชาวญี่ปุ่นหลายคน ดังนั้น คนที่มีรอยสักอยู่ตามร่างกายจึงยังไม่ค่อยเป็นที่ยอมรับในสังคมญี่ปุ่นมากนัก บ่อยครั้งที่ผู้มีรอยสักจะถูกปฏิเสธการให้บริการจาก โรงแรม สระว่ายน้ำ ชายหาด ออนเซน(บ่อน้ำพุร้อน) หรือสถานที่ท่องเที่ยว ต่างๆ ซึ่งการกีดกันนี้ไม่เฉพาะแต่กับชาวญี่ปุ่นเท่านั้นแม้แต่พนักงานท่องเที่ยวก็ถูกกีดกันด้วย เมื่อไม่นานมานี้ นายกรัฐมนตรีเมืองโอซาก้าได้ทำโครงการเพื่อบันทึกจำนวนผู้มีรอยสักและออกกฎหมายเพื่อบังคับใช้ กับประชาชนที่มีรอยสักโดยมีการเลิกจ้างงานผู้มีรอยสักและผู้ที่ยัดขืนมาตรการดังกล่าว ทั้งที่การกีดกัน เป็นเรื่องที่ต้องห้ามตามรัฐธรรมนูญของญี่ปุ่น แต่การกีดกันผู้มีรอยสักกลับเป็นที่ยอมรับในสังคม ญี่ปุ่น อย่างไรก็ตาม รัฐบาลก็ได้พยายามกระตุ้นให้เกิดการเปลี่ยนแปลง โดยเฉพาะกับชาวต่างชาติที่มีความแตกต่างทางด้านวัฒนธรรมและไม่ได้มีความเกี่ยวข้องกับยาภูเขา แม้ว่าความกลัวและการกีดกัน จะยังคงติดแน่นในสังคมญี่ปุ่นปัจจุบัน แต่ก็นับว่าโชคดีที่ผู้ประกอบการท่องเที่ยวญี่ปุ่นตระหนักว่า ความคิดเช่นนั้นเป็นข้อบกพร่องและพยายามขอให้เจ้าของออนเซนและสปาเปลี่ยนทัศนคติในการกีดกันโดยอย่างน้อยขอให้อนุญาตให้ชาวต่างชาติเข้าใช้บริการ ความเปลี่ยนแปลงนี้จุดประกายขึ้นเมื่อเกิด กรณีการปฏิเสธหญิงชาวเมารีซึ่งมีรอยสักตามความเชื่อทางศาสนาไม่ให้เข้าใช้บริการบ่อน้ำร้อน ทั้งที่ รัฐธรรมนูญของญี่ปุ่นได้ก็ได้รับรองเสรีภาพในการนับถือศาสนาไว้ด้วย กล่าวโดยสรุป ผู้นำเสนอเห็นว่า การกีดกันผู้มีรอยสักไม่ให้เข้ารับบริการต่างๆในญี่ปุ่น เป็นการขัดต่อรัฐธรรมนูญญี่ปุ่น มาตรา ๑๓ การเคารพในสิทธิส่วนบุคคล, มาตรา ๒๐ อิสรชนับถือศาสนา และ มาตรา ๒๑ เสรีภาพในการแสดงออก เนื่องจากการมีรอยสักนั้น มีได้หลายสาเหตุ ทั้งจากความชอบส่วนบุคคล ความเชื่อทางศาสนา มิได้ หมายความว่า ผู้มีรอยสักจะเป็นอันตรายเสมอไป เพราะโลกมีการเปลี่ยนแปลง มีการแลกเปลี่ยนทาง ศิลปวัฒนธรรมอย่างกว้างขวาง ความคิดเรื่องการกีดกันผู้มีรอยสักจึงควรได้รับการแก้ไข ซึ่งรัฐบาลญี่ปุ่น ก็ได้ตระหนักในเรื่องนี้และพยายามเปลี่ยนแปลงเพื่อรับกับสังคมโลกในปัจจุบันและการเตรียมความพร้อมในการจัดกีฬาโอลิมปิกในปี ๒๐๒๐ ซึ่งจะต้องมีนักกีฬาและผู้คนหลั่งไหลมาจากทั่วโลก

การศึกษาเปรียบเทียบกับประเทศไทย

การสัก คือ การเอาเหล็กแหลมแทงลงด้วยวิธี การหรือเพื่อประโยชน์ต่าง ๆ กัน ใช้เหล็กแหลมจุ่มหมึกหรือน้ำมันแดงที่ผิวหนังให้เป็นอักขระ เครื่องหมายหรือลวดลาย ถ้าใช้หมึกเรียกว่าสักหมึก ถ้าใช้น้ำมันเรียกว่าสักน้ำมัน ส่วนคำว่า "ยันต์" ตามพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน กล่าวว่า ยันต์ คือตารางหรือลายเส้นเป็นตัวเลข อักขระหรือรูปภาพที่เขียน สัก หรือแกะสลักลงบนแผ่นผ้า ผิวหนัง ไม้ โลหะ เป็นต้น ถือว่าเป็นของขลัง เช่น ยันต์ตรีสิริเห ยันต์พระเจ้า ๕ พระองค์ เรียกเสื้อหรือผ้าเป็นต้นที่มีลวดลายเช่นนั้นว่า เสื้อยันต์ ผ้ายันต์ เรียกกิจการที่ทำเช่นนั้นว่า ลงเลข ลงยันต์

การสักยันต์มีมาก่อน อาณาจักรสุโขทัย โดยต้นแบบน่าจะมาจากขอมในขณะที่ขอมยังครอบครองดินแดนสุวรรณภูมิเมื่อประมาณ ๑,๔๐๐ ปีที่แล้ว เพราะอักขระและลวดลายที่ใช้สักกันนั้นเป็นแบบอักษรขอม และใช้ภาษาบาลีเป็นส่วนใหญ่

ในประเทศไทยการสักสืบทอดกันมาแต่โบราณ ในอดีตข้าราชการของไทยจะทำตำหนิตที่ข้อมือคนในบังคับซึ่งเป็นหน้าที่ของแผนกทะเบียนเป็นผู้บันทึกและรวบรวมสถิติขาย สันนิษฐานว่า การทำเครื่องหมายลงบนร่างกายนี้อาจมีมาตั้งแต่สมัย อยุธยาตอนต้น ในรัชสมัยของสมเด็จพระบรมไตรโลกนาถ แม้ว่าการสักยันต์ในประเทศไทยจะมีมาแต่โบราณ แต่ไม่มีหลักฐานยืนยันชัดเจนนัก จะมีก็แต่หลักฐานที่ปรากฏในวรรณคดีเรื่อง "ขุนช้างขุนแผน" และวรรณกรรมอื่น ๆ โดยเชื่อมโยงกับความเชื่อทางไสยศาสตร์ ทำให้แคล้วคลาดต่ออันตรายต่าง ๆ เป็นทางหนึ่งที่ทำให้จิตใจมีความมั่นคง ซึ่งการสักยันต์เพื่อหวังผลทางไสยศาสตร์จะแบ่งออกเป็น ๒ ชนิด คือ เพื่อผลทางเมตตามหานิยม และคงกระพันชาตรี

ดังนั้น ในประเทศไทยจึงอาจจำแนกการสักออกได้เป็น ๒ ประเภท คือ

๑. การสัก หรือ สักเลกนั้นเป็นการทำเครื่องหมายที่ข้อมือ เพื่อแสดงการขึ้นทะเบียนเป็นไพร่หลวงที่มีสังกัดกรมกอง แต่ถูกยกเลิกไปในรัชสมัยรัชกาลที่ ๔ ส่วนที่หน้าผาก หรือการสักทอ้งแขนใช้กับผู้ต้องโทษจำคุก แต่ยกเลิกในปี พ.ศ. ๒๔๗๕

๒. การสักยันต์ เป็นการสักยันต์ที่มีจุดประสงค์หลักในเรื่องของความเชื่อทางไสยศาสตร์ เช่น จะทำให้มีโชค แคล้วคลาด ปลอดภัย อยู่ยงคงกระพัน และพ้นจากอันตรายต่าง ๆ โดยมีความเชื่อว่าเป็นรูปแบบลายสักหรือยันต์แต่ละชนิดจะให้คุณที่ต่างกันและผู้ที่ได้รับการสักยันต์จะต้องปฏิบัติตามข้อบังคับที่แต่ละสำนักกำหนดไว้ เช่น ห้ามด่าบิดามารดา ห้ามลบหลู่ครูอาจารย์ เป็นต้น

สำหรับมุมมองของสังคมไทยต่อคนที่มีรอยสักนั้น ยังไม่รุนแรงเท่าในญี่ปุ่น เนื่องจากการสักอยู่กับสังคมไทยมาเป็นเวลายาวนาน และในปัจจุบันความนิยมในการสักเพื่อความสวยงาม หรือเพื่อศิลปะมีเพิ่มมากขึ้นตามสภาพสังคมที่มีความเปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลา การมีรอยสักจึงถูกมองเพียงว่าเป็นเรื่องไม่สุภาพ หรือบางคนอาจมองคนที่มีรอยสักว่าอาจเป็นอันตราย หรือเป็นผู้มีวิชาอาคมสนใจในเครื่องรางของขลัง แต่ก็ไม่ถึงกับมีการกีดกันผู้มีรอยสักในการเข้ารับบริการต่างๆ อย่างในประเทศ

ญี่ปุ่น แต่อย่างไรก็ตาม เมื่อไม่นานมานี้ได้มีข่าวออกมาว่าในปีการศึกษา ๒๕๕๙ ทางวิทยาลัยอาชีวศึกษา วิทยาลัยเทคโนโลยีของภาคเอกชน ได้มีมาตรการจะไม่รับเด็กที่มีรอยสัก และระบุเหตุเข้าทำการศึกษาในสถาบันเพื่อป้องกันเหตุทะเลาะวิวาท และปัญหาอื่นๆ ที่อาจเกิดขึ้นระหว่างสถาบัน ซึ่งก็ทำให้เกิดการวิพากษ์วิจารณ์กันอย่างมากว่าจะเป็นการกีดกันเด็กที่มีรอยสักออกไปจากสังคมและเป็นการละเมิดสิทธิส่วนบุคคลหรือไม่

๓. การโต้เถียงเกี่ยวกับการใช้นามสกุลในญี่ปุ่น

ด้วยอิทธิพลของกฎหมาย Meiji Civil Code ที่ได้วางรากฐานของระบบกฎหมายครอบครัวญี่ปุ่น ไว้ในปี ๑๘๙๘ ซึ่งศาลฎีกาของญี่ปุ่นได้นำมาใช้บังคับให้คู่สมรสต้องใช้นามสกุลเดียวกัน จนถูกวิพากษ์วิจารณ์ว่าเป็นการไม่เท่าเทียมกัน แม้ว่าหลังสงครามโลกจะมีการปฏิรูปกฎหมายเพื่อให้เกิดความเท่าเทียมกันทางเพศ แต่ก็ยังไม่สามารถรับรองได้ว่าในสังคมญี่ปุ่นมีความเท่าเทียมกันทางเพศอย่างแท้จริง และความต้องการให้กฎหมายอนุญาตให้ใช้ระบบสองนามสกุลก็ได้กลายเป็นหัวข้อหลักในการถกเถียงกันทางกฎหมายและการเมืองในสังคมญี่ปุ่น ผู้นำเสนอเห็นว่า การที่กฎหมายแพ่งมาตรา ๗๕๐ ของญี่ปุ่นในฉบับปัจจุบัน บัญญัติให้ คู่สมรสต้องใช้นามสกุลเดียวกัน นั้น เป็นการขัดกับรัฐธรรมนูญมาตรา ๑๓ การเคารพในสิทธิส่วนบุคคล, มาตรา ๑๔ ความเท่าเทียมกันภายใต้กฎหมาย และมาตรา ๒๔ การสมรสต้องอยู่บนพื้นฐานของความยินยอมของทั้งสองเพศและสิทธิที่เท่าเทียมกันระหว่างสามีและภรรยา และเสนอให้บัญญัติกฎหมายเพื่อรับรองให้หญิงที่แต่งงานแล้วสามารถเลือกใช้นามสกุลของตนเอง หรือเลือกที่จะใช้ทั้งสองนามสกุลโดยการใช้นามสกุลของตนเองเป็นชื่อกลาง เนื่องจากในปัจจุบัน การใช้ชื่อกลางจะไม่สามารถทำธุรกรรมที่ธนาคาร ทำใบขับขี่ ทำหนังสือเดินทาง หรือขึ้นทะเบียนต่างๆกับทางรัฐได้ ในการขึ้นทะเบียนครอบครัว (Koseki) ก็สามารถลงทะเบียนได้เพียงนามสกุลเดียว นอกจากนี้บุตรที่เกิดขึ้นมายังอาจกลายเป็นบุตรนอกสมรสหรือบุตรที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายได้

การศึกษาเปรียบเทียบกับประเทศไทย

ในประเทศไทยมีหลักเกณฑ์การให้สิทธิในการเลือกใช้นามสกุล ตามที่บัญญัติไว้ในกฎหมาย ดังนี้ความเป็นมา เดิม การเลือกใช้นามสกุลตกอยู่ภายใต้ พระราชบัญญัติชื่อบุคคล พ.ศ. ๒๕๐๕ มาตรา ๑๒ ซึ่งบัญญัติว่า “หญิงมีสามีให้ใช้ชื่อสกุลของสามี ” ต่อมาได้มีคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ ที่ ๒๑/๒๕๔๖ เมื่อวันที่ ๕ มิถุนายน ๒๕๔๖ ว่า มาตรา ๑๒ ไม่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ เพราะขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๐ จึงนำไปสู่การแก้ไขกฎหมายใหม่ คือ พระราชบัญญัติชื่อบุคคล (ฉบับที่ ๓) พ.ศ.๒๕๔๘ ประกาศในราชกิจจานุเบกษาวันที่ ๑๙ มกราคม ๒๕๔๘ มีผลบังคับใช้วันที่ ๒๐ มกราคม ๒๕๔๘ โดยมีสาระสำคัญที่ได้รับการแก้ไข ดังนี้

๑. การใช้ชื่อนามสกุลหลังการสมรส

คู่สมรสมีสิทธิใช้ชื่อสกุลของฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งตามที่ตกลงกัน หรือต่างคนต่างใช้ชื่อสกุลเดิมของตน การตกลงนี้ คู่สมรสจะกระทำเมื่อมีการสมรสหรือในระหว่างสมรสก็ได้หรือจะตกลงเปลี่ยนแปลงภายหลังก็ได้ ตามมาตรา ๑๒ ซึ่งจะทำให้คู่สมรสเลือกใช้นามสกุลได้ ๔ แบบ คือ ๑.คงนามสกุลเดิมทั้งคู่ ๒.ใช้นามสกุลของชายทั้งคู่ ๓. ใช้นามสกุลของหญิงทั้งคู่ ๔.ชายใช้นามสกุลหญิง หญิงใช้นามสกุลชาย

สำหรับหญิงมีสามีซึ่งใช้นามสกุลของสามีก่อนวันที่พระราชบัญญัติชื่อบุคคลนี้ใช้บังคับ บ (ก่อนวันที่ ๒๐ มกราคม ๒๕๔๘) ให้มีสิทธิใช้นามสกุลของสามีต่อไปได้ หือจะกลับมาใช้นามสกุลเดิมของตนก็ได้ หรือจะตกลงใหม่ระหว่างสามีภริยาเป็นประการอื่นได้ ตามมาตรา ๙

๒. การใช้นามสกุลหลังการหย่า

หลังหย่าหรือศาลเพิกถอนการสมรส คู่สมรสที่ใช้นามสกุลของอีกฝ่ายหนึ่งต้องกลับไปใช้นามสกุลเดิมของตน ตามมาตรา ๑๓ วรรค ๑

๓. การใช้นามสกุลหลังคู่สมรสเสียชีวิต

หากคู่สมรสฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดเสียชีวิต ฝ่ายที่ยังมีชีวิตอยู่และใช้นามสกุลของอีกฝ่ายหนึ่ง มีสิทธิใช้นามสกุลนั้นต่อไปได้ แต่เมื่อจะสมรสใหม่ให้กลับไปใช้นามสกุลเดิมของตน ตามมาตรา ๑๓ วรรค ๒

๔. การใช้ชื่อรอง

คู่สมรสอาจใช้นามสกุลของอีกฝ่ายเป็นชื่อรองได้ เมื่อได้รับความยินยอมของฝ่ายนั้นแล้ว ตามมาตรา ๖ โดยสามารถยื่นคำร้องขอเพิ่มชื่อรองได้ที่อำเภอที่ตนเองมีทะเบียนบ้านอยู่

๕. การใช้นามสกุลควบ

ตามกฎหมายใหม่ ไม่สามารถใช้นามสกุลควบได้

กล่าวโดยสรุป ประเทศไทยให้เสรีภาพในการเลือกใช้นามสกุลมากกว่าในประเทศญี่ปุ่น แสดงให้เห็นถึงการรับรองคุ้มครองสิทธิตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ตามหลักความเสมอภาคเท่าเทียมกันของบุคคลและการไม่เลือกปฏิบัติ ตามมาตรา ๓๐ ที่บัญญัติว่า

“บุคคลย่อมเสมอภาคกันในกฎหมายและได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน

ชายและหญิงมีสิทธิเท่าเทียมกัน

การเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคลเพราะเหตุแห่งความแตกต่างในเรื่องถิ่นกำเนิดเชื้อชาติ ภาษา เพศ อายุ ความพิการ สภาพทางกายหรือสุขภาพ สถานะของบุคคล ฐานะทางเศรษฐกิจหรือสังคม ความเชื่อทางศาสนา การศึกษาอบรม หรือความคิดเห็นทางการเมืองอันไม่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ จะกระทำมิได้

มาตรการที่รัฐกำหนดขึ้นเพื่อขจัดอุปสรรคหรือส่งเสริมให้บุคคลสามารถใช้สิทธิและเสรีภาพได้ เช่นเดียวกับบุคคลอื่น ย่อมไม่ถือเป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมตามวรรคสาม”

๔. การแต่งงานระหว่างเพศเดียวกัน

การแต่งงานระหว่างเพศเดียวกันในญี่ปุ่นยังไม่มีกฎหมายรับรองอย่างชัดเจน ทั้งนี้ตามรัฐธรรมนูญญี่ปุ่น มาตรา ๒๔ บัญญัติว่า การสมรสจะต้องอยู่บนพื้นฐานความยินยอมของทั้งสองเพศ และสิทธิที่เท่าเทียมกันระหว่างสามีและภรรยา แต่ในมาตรา ๑๓ ก็ได้บัญญัติเกี่ยวกับการเคารพในสิทธิส่วนบุคคลไว้ ดังนั้นจึงเป็นการไม่ชัดเจนว่ากฎหมายได้ห้ามการสมรสระหว่างเพศเดียวกันหรือไม่อย่างไรก็ตาม ในเขตชิบูย่า ของโตเกียว ได้มีการประกาศให้คู่รักเพศเดียวกันสามารถจดทะเบียนครอบครัวกันได้ โดยเขตชิบูย่าได้มีการออกใบรับรองความสัมพันธ์ให้ซึ่งจะทำให้คู่รักเพศเดียวกันมีสถานะเป็นบุคคลในครอบครัว จึงสามารถซื้อสิ่งหัตถ์ทรัพย์ร่วมกัน ทำธุรกรรมทางการเงิน รวมทั้งสามารถไปเยี่ยมและตัดสินใจในเรื่องการรักษาพยาบาลของคู่รักได้ แม้จะไม่ใช่เป็นการจดทะเบียนสมรสตามกฎหมายญี่ปุ่น แต่ก็ถือได้ว่ารัฐบาลญี่ปุ่นได้เริ่มให้การยอมรับสิทธิในความหลากหลายทางเพศ นอกจากนี้ บริษัทเอกชนหลายแห่งในญี่ปุ่นก็มีการตอบสนองในทางบวกมากขึ้นโดยได้มีการเปิดโอกาสให้มีการจ้างบุคคลที่แต่งงานกับเพศเดียวกับเข้าทำงานมากขึ้น แต่ในส่วนนี้ผู้นำเสนอเห็นว่าอาจมีสาเหตุทางธุรกิจเกี่ยวข้องด้วยเนื่องจากกลุ่มบริษัทเอกชนอาจมีความประสงค์ที่เข้าทำการตลาดกับบุคคลในกลุ่มนี้เพิ่มขึ้น

การศึกษาเปรียบเทียบกับประเทศไทย

ในปัจจุบันบางประเทศมีการออกกฎหมายรับรองการสมรสระหว่างบุคคลเพศเดียวกันแล้ว เช่น อาร์เจนตินา เบลเยียม แคนาดา ไชล์แลนด์ เนเธอร์แลนด์ นอร์เวย์ โปรตุเกส แอฟริกาใต้ สเปน สวีเดน และบางมลรัฐของประเทศสหรัฐอเมริกา เป็นต้น แต่ในประเทศไทยยังไม่มีบทบัญญัติกฎหมายรับรองการสมรสระหว่างเพศเดียวกัน แต่มีความพยายามของกลุ่ม LGBT ไทยแลนด์ ที่กำลังผลักดันร่าง "พรบ.คู่ชีวิต" ซึ่งในตอนนี้กำลังอยู่ระหว่างการยกร่างกฎหมาย หลักการของ พรบ.คู่ชีวิต มีอยู่ ๖ ข้อ ได้แก่

๑. สิทธิในการทำธุรกรรมทางการเงินร่วมกัน เช่น การกู้เงินธนาคารเพื่อซื้อบ้าน (จากเดิมที่กู้ด้วยกันไม่ได้ เพราะไม่ใช่คู่สมรสหรือผู้สืบสันดาน)
๒. สิทธิในการรักษาพยาบาล หากฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งรับราชการ (จากเดิมไม่ได้สิทธิ เพราะไม่ใช่คู่สมรสตามกฎหมาย)
๓. สิทธิการลงชื่อยินยอมให้แพทย์ทำการรักษาพยาบาลแก่คู่ชีวิต (จากเดิมลงชื่อไม่ได้ เพราะไม่ใช่บุคคลในครอบครัวหรือญาติ)
๔. สิทธิในการรับมรดกที่ร่วมสร้างกันมา (จากเดิมที่ทรัพย์สินในชื่อผู้เสียชีวิต จะตกไปยังญาติตามกฎหมายทั้งหมด)

๕. สิทธิในการลดหย่อนภาษีเงินได้ในกรณีมีคู่สมรส
๖. สิทธิการรับเลี้ยงบุตรบุญธรรม

กลุ่ม LGBT ไทยแลนด์ ได้ระบุถึงเหตุผลของการจดทะเบียนสมรสระหว่างเพศเดียวกันว่า ถึงแม้จะมีข้อวิจารณ์ว่า ทำไมคนร่วมเพศต้องจดทะเบียนระหว่างกันด้วย เพราะถ้ามีความรักระหว่างกันก็น่าจะเพียงพอแล้ว แต่กลุ่ม LGBT ไทยแลนด์ ยืนยันว่า การให้สิทธินี้จะเกี่ยวข้องกับการรับรู้ของคนในสังคมเช่นกัน เพราะหากมีการจดทะเบียนสมรส คู่สมรสก็จะสามารถยืนยันสิทธิและแสดงหน้าที่ของคนทั้งสองได้มากกว่าความรัก และแน่นอนว่าการจดทะเบียนสมรส ขึ้นกับความสมัครใจของคนสองคน ไม่ใช่สิ่งที่ คู่ชาย-หญิง หรือ คู่ชาย-ชาย , คู่หญิง-หญิง ทุกคู่ต้องการ แต่การจดทะเบียนสมรสเป็นสิ่งที่พลเมืองทุกคนควรได้รับอย่างเท่าเทียมกัน

แม้สังคมโลกจะยอมรับและเล็งเห็นความสำคัญของความสัมพันธ์ของบุคคลในกลุ่มรักร่วมเพศมากขึ้น แต่สำหรับสังคมไทยควรต้องสร้างสมดุลระหว่างสิทธิส่วนบุคคลกับความสงบเรียบร้อยของสังคมให้มีประสิทธิภาพ กฎหมายเป็นเพียงเครื่องมือในการดูแลและส่งเสริมสิทธิมนุษยชน ดังนั้น หากมีการออกกฎหมายรองรับการสมรสระหว่างบุคคลเพศเดียวกันโดยที่ไม่มีการปรับเปลี่ยนทัศนคติของบุคคลในสังคมให้มีมุมมองในทางบวกและสร้างความเข้าใจที่ตรงกันแล้ว ก็จะไม่เกิดผลในทางปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม

๕. การตรวจสอบและอนุญาตหนังสือเรียนในญี่ปุ่น

หลังสงครามโลกญี่ปุ่นมีความพยายามในการสร้างแนวคิดอันเป็นรากฐานของสังคมเศรษฐกิจและการเมือง หนังสือเรียนที่เกี่ยวกับประวัติศาสตร์และสังคมถูกนำมาใช้เป็นเครื่องมือในการสร้างแนวคิดและคุณค่าแก่ชาติ ในญี่ปุ่นผู้ผลิตหนังสือเรียนต้องได้รับอนุญาตจากรัฐบาลในการส่งพิมพ์หนังสือ รัฐมนตรีกระทรวงศึกษาธิการ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (MEXT) จะตรวจสอบร่างหนังสือเรียนและอาจมีคำสั่งหรือคำแนะนำให้ปรับปรุงแก้ไขหนังสือได้ และถ้าผู้ผลิตไม่ยอมปรับปรุงตามคำสั่ง รัฐมนตรีจะไม่อนุญาตให้นำหนังสือนั้นมาใช้เป็นหนังสือเรียน รัฐธรรมนูญของญี่ปุ่น มาตรา ๒๑ วรรคสองบัญญัติไว้ชัดเจนว่าห้ามมีการตรวจสอบ แต่ศาลฎีกาได้มีคำวินิจฉัยว่า การตรวจสอบของรัฐมนตรีดังกล่าว ไม่เป็นการละเมิดต่อรัฐธรรมนูญมาตรา ๒๑ ทั้งนี้ แม้จะห้ามไม่ให้นำหนังสือที่ไม่ยอมปรับปรุงตามคำสั่งของรัฐมนตรีมาใช้เป็นหนังสือเรียน แต่ก็สามารถจัดพิมพ์เพื่อเผยแพร่หรือจำหน่ายทั่วไปได้ หลักเรื่องเสรีภาพในการแสดงออกตามรัฐธรรมนูญนั้น มิได้ให้การรับรองโดยไม่มีขอบเขต การแสดงออกย่อมต้องถูกจำกัดโดยคำนึงถึงผลประโยชน์สาธารณะด้วย อย่างไรก็ตามประเด็นนี้ก็ยังคงเป็นที่ถกเถียงในญี่ปุ่น แม้ว่าจะมีการวางหลักโดยศาลฎีกาแล้วก็ตามว่าการตรวจสอบหนังสือเรียนนั้นไม่เป็นการละเมิดต่อรัฐธรรมนูญ แต่สาธารณะชนก็ยังคงมีความกังวลว่าอำนาจในการตรวจสอบหนังสือเรียนนี้จะ เป็นเครื่องมือของรัฐบาลในการที่จะสอดแทรกแนวคิดของรัฐบาลโดยผ่านทางการศึกษา

การศึกษาเปรียบเทียบกับประเทศไทย

ในประเทศไทยหนังสือเรียนที่โรงเรียนจะนำมาใช้ในการเรียนการสอนได้ก็ต้องเป็นหนังสือที่ผ่านการตรวจสอบคุณภาพและได้มาตรฐานตามที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนดว่าเป็นสื่อการ

เรียนรู้ที่มีวามน่าเชื่อถือและสามารถนำมาใช้ในการเรียนการสอนได้ ทั้งนี้เพื่อให้แต่ละโรงเรียนมีการเรียนการสอนที่ได้มาตรฐานและเป็นไปในแนวทางเดียวกัน โดยกระทรวงศึกษาธิการโดยสำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษาจะจัดทำบัญชีหนังสือและสื่อการเรียนการสอนของแต่ละหลักสูตรไว้เพื่อเป็นแนวทางให้โรงเรียนเลือกจัดซื้อหนังสือและสื่อการเรียนรู้อื่นๆ ในแต่ละปีการศึกษา

๖. แก๊งในญี่ปุ่น

ยาคุซ่า เป็นสมาชิกขององค์กรอาชญากรรมที่ก่อตั้งขึ้นมาตั้งแต่สมัยโบราณในประเทศญี่ปุ่น ในปัจจุบันนี้ ยาคุซ่าเป็นปรากฏการณ์ของกลุ่มอาชญากรรมที่ใหญ่ที่สุดในโลก ยาคุซ่า มีรากมาจากวิวัฒนาการทางสังคมตั้งแต่สมัยเอโดะ (พ.ศ. ๒๑๔๖ - พ.ศ. ๒๔๑๐) พวกเขาจะยืนยันว่าต้นกำเนิดของพวกเขาเป็น โรบินฮูดญี่ปุ่น และเป็นผู้ให้ความคุ้มครอง แต่นักวิชาการบางคนค้นพบว่าต้นกำเนิดของพวกเขาเริ่มต้นที่ kabukimono (พวกซี้เมา) หรือยังเป็นที่รู้จักว่าเป็น hatamoto yakko (คนรับใช้ของโชกุน) กลุ่มคนเหล่านี้เป็นโรนิน (ronin) เป็นพวกซามูไรที่ไร้เจ้านาย มักจะทำทรงผมและแต่งตัวแปลกตา มีกิริยาที่รุนแรง พูดสำเนียงภาษาถิ่นเหนียว และมีการแสดงเฉพาะ มักจะถือดาบยาว อ้างตัวเป็นผู้รับใช้โชกุน เรียกร้องค่าคุ้มครองจากชาวบ้าน ประกาศตัวเป็นผู้พิทักษ์ รักษาระเบียบ และป้องกันชุมชนจากผู้คุกคามภายนอก เชื่อว่าตนเป็นหนึ่งในวีรบุรุษที่ยืนหยัดอยู่ข้างผู้ยากไร้และคนที่ไม่มีความหวัง เช่นเดียวกับวีรบุรุษ พวกเขาจะมีการต่อสู้กับพวกโจรผู้ร้าย และกลุ่มต่าง ๆ เพื่อปกป้องชุมชนของพวกเขา ในเมืองที่ใหญ่กว่า กลุ่มต่าง ๆ เหล่านี้ก็จะเกิดมีขึ้นในเวลาพร้อม ๆ กัน และพวกเขามักจะต่อสู้กันเพื่อดินแดน อำนาจ และเงินตรา

ยาคุซ่า มีพัฒนาการที่กลายเป็นต้นแบบพฤติกรรมปัจจุบันจาก

๑. กลุ่มพ่อค้าเร่ ซึ่งเป็นชนชั้นต่ำสุดในระบบวรรณะสมัยเอโดะ ตั้งกลุ่มขึ้นจัดสรรผลประโยชน์ให้สมาชิก จัดแบ่งพื้นที่ค้าขายในงานเทศกาลต่างๆ ทั้งงานวัด งานศาลเจ้า อำนวยความสะดวกและดูแลความปลอดภัย โดยสมาชิกจ่ายค่าเช่าและค่าคุ้มครอง

๒. กลุ่มนักพนัน เพราะการลักลอบที่มักใช้บริเวณวัดและศาลเจ้าร้างในเมืองเป็นสถานประกอบการ ต้องวางกำลังคุ้มกันบ่อนซึ่งเงินทองสะพัด

สำหรับการสักร่างกาย หรือ Irezumi ก็สักไว้เปลือยโชว์ขณะเล่นพนัน เป็นสัญลักษณ์ประกาศศักดา รวมถึงการปั่นปลายนิ้วก้อยมือซ้าย แทนความสำนึกผิดอย่างสูง นิ้วก้อยซ้ายสำคัญมากในการจับถือถ้วยลูกเต๋าเล่นพนัน

หลังสงครามโลกครั้งที่ ๒ ยาคุซ่ารับอิทธิพลวัฒนธรรมอเมริกัน โดยเฉพาะกลุ่มอันธพาล "อัล คาโปน" ตั้งแต่การแต่งกาย ยานพาหนะที่เป็นรถยนต์สีดำคันใหญ่ บางส่วนเข้าเป็นกลไกใต้ดินให้ซีไอเอ และกลุ่มการเมืองอนุรักษ์นิยมต่อต้านคอมมิวนิสต์ และกำจัดปฏิปักษ์ทางการเมือง ครอบคลุมทั้งฟอกเงิน ปั่นหุ้น ปลอ่ยเงินกู้ ค้ามนุษย์ ยาเสพติด ริดไถ และฮั้วประมูล

รัฐบาลญี่ปุ่นเรียกพวกเขาด้วยศัพท์ทางกฎหมาย Boryo-kudan หรือ violence groups แต่สำหรับองค์กรอาชญากรรมที่มีรากฐานมายาวนาน คำดังกล่าวเป็นการหลู่เกียรติหยามศักดิ์ศรีรุนแรง เพราะความหมายของ Boryo-kudan ผลักยากูซาลงเป็นเพียงมิจฉาชีพที่อาศัยความรุนแรงก่อเหตุธรรมดา ๆ

คิวชู มีจำนวนกลุ่มองค์กรอาชญากรรมมากที่สุดในญี่ปุ่น โดยสำนักงานตำรวจแห่งชาติมีรายงานว่า มีจำนวนบริษัทถึง ๑ ใน ๕ ที่ยอมจ่ายเงินให้กับแก๊งต่างๆ เหล่านั้น เพื่อแลกกับการได้รับความคุ้มครองจากแก๊งนั้นๆ ปัจจุบันแก๊งยามากูชิ-กุมิ เป็นแก๊งที่ใหญ่ที่สุดในญี่ปุ่น ชาวการทะเลาะกันระหว่างแก๊งมีอยู่เสมอ และสร้างความหวาดกลัวให้กับประชาชนเป็นอย่างมาก

ผู้นำเสนอ ตั้งคำถามว่า แก๊งต่างๆ สมควรที่จะได้รับความคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญญี่ปุ่น มาตรา ๑๔ เรื่องหลักความเสมอภาคกันของบุคคล และมาตรา ๒๑ เรื่องเสรีภาพในการรวมกลุ่ม หรือไม่ เพราะในบทนำของรัฐธรรมนูญได้บัญญัติไว้ว่า บุคคลทุกคนมีสิทธิที่จะอาศัยอยู่โดยความสงบ ปราศจากความหวาดกลัว แต่การมีแก๊งยากูซ่าทำให้สังคมไม่สงบสุข การแก้ไขก็ทำได้ยาก เพราะตำรวจก็มีอัตราการล้าหลังน้อย ปัญหาเรื่องแก๊งในญี่ปุ่นจึงยังคงต้องรอการแก้ไขจากรัฐต่อไป

การศึกษาเปรียบเทียบกับประเทศไทย

ประเทศไทยมีประมวลกฎหมายอาญา ลักษณะ ๕ ความผิดเกี่ยวกับความสงบสุขของประชาชน มาตรา ๒๐๙ บัญญัติว่า ผู้ใดเป็นสมาชิกของคณะบุคคลซึ่งปกปิดวิธีดำเนินการและมีความมุ่งหมายเพื่อการอันมิชอบด้วยกฎหมาย ผู้นั้นกระทำความผิดฐานเป็นอั้งยี่.....

มาตรา ๒๑๐ บัญญัติว่า ผู้ใดสบคบกันตั้งแต่ห้าคนขึ้นไป เพื่อกระทำความผิดอย่างหนึ่งอย่างใดตามที่บัญญัติไว้ในภาค ๒ นี้ และความผิดนั้นมีกำหนดโทษจำคุกอย่างสูงตั้งแต่หนึ่งปี ขึ้นไป ผู้นั้นกระทำความผิดฐานเป็นซ่องโจร....

จึงเห็นได้ว่า การรวมกลุ่มกันตั้งแก๊งเพื่อกระทำความผิดในประเทศไทยนั้น เป็นความผิดตามกฎหมายอาญา แต่อย่างไรก็ตามในประเทศไทยก็ยังคงมีการตั้งแก๊งอยู่บ้างแต่ต้องกระทำอย่างหลบซ่อน ไม่เปิดเผยอย่างในประเทศญี่ปุ่น ดังนั้น ปัญหาเรื่องแก๊งในเมืองไทยจึงน่าจะเป็นเรื่องของ การบังคับใช้กฎหมายและความเคร่งครัดในการปฏิบัติหน้าที่ของตำรวจ เพราะประเทศไทยมีกฎหมายบัญญัติห้ามไว้ชัดเจนแล้วว่าการรวมตัวกันของบุคคลเพื่อกระทำความผิดนั้น มีความผิดตามกฎหมาย

๗. การโหวต = ประชาธิปไตย?

ระบบการลงคะแนน หรือ ระบบการเลือกตั้ง คือ วิธีการที่ผู้ลงคะแนนเสียงทำการเลือก ซึ่งมักจะใช้ในการเลือกตั้งหรือการลงประชามติที่สำคัญ ระบบการออกเสียงมีกฎสำหรับการออกเสียงที่ถูกต้อง และวิธีการโหวตจะเป็นการนับรวมถึงผลคะแนนและผลสุดท้าย ระบบการออกเสียงสามัญมีการปกครองโดยเสียงข้างมาก ระบบผู้แทนสัดส่วนกับการปกครองโดยเสียงข้างมาก ผู้ที่ไม่คุ้นเคยกับทฤษฎี

การลงคะแนนมักจะรู้สึกแปลกใจที่มีระบบการออกเสียงอื่นอยู่ หรือว่า "การปกครองโดยเสียงข้างมาก" สามารถให้ผลลัพธ์ไม่สนับสนุนเสียงส่วนใหญ่ได้ หากการเลือกตั้งครั้งใดมีเพียงสองตัวเลือก ผู้ชนะจะถูกตัดสินโดยใช้เสียงข้างมากเพียงอย่างเดียว อย่างไรก็ตาม เมื่อมีตัวเลือกสามหรือมากกว่า อาจไม่มีตัวเลือกเดียวที่ต้องการโดยส่วนใหญ่ก็เป็นได้ ระบบการออกเสียงที่แตกต่างกันอาจให้ผลลัพธ์แตกต่างกันมาก โดยเฉพาะในกรณีที่มีการตั้งค่าส่วนใหญ่ไม่ชัดเจน ในปัจจุบันระบบการลงคะแนน ยังคงถือว่าเป็นวิธีการที่ดีที่สุดในการแสดงความคิดเห็นในระบบประชาธิปไตย แต่สิ่งที่ควรต้องปรับปรุงคือเงื่อนไขและวิธีการเพื่อให้ผลของการลงคะแนนนั้นสามารถแสดงความต้องการที่แท้จริงของผู้ลงคะแนนได้ โดยการกำหนดตัวเลือกหรือกลุ่มผู้มีสิทธิเลือก เพื่อให้ได้ความเห็นจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องอย่างแท้จริง

การศึกษาเปรียบเทียบกับประเทศไทย

ประชาธิปไตยของไทยถูกนักวิชาการและนักการเมืองจำนวนหนึ่ง “ลดรูป” ให้เหลือเป็นเพียง “การเลือกตั้ง” เท่านั้น พวกนัก “คลังไคล้การเลือกตั้ง” ในสังคมไทย เห็นว่าการเลือกตั้งคือวิถีที่ถูกต้องและใช้เป็นเกณฑ์หลักหรือเป็นศูนย์กลางในการวินิจฉัยว่าสังคมเป็นประชาธิปไตยหรือไม่ ขณะที่ละเลยหรือปิดตาข้างหนึ่งกับหลักธรรมาภิบาล หลักสิทธิมนุษยชน หลักการมีส่วนร่วม หลักการเคารพกฎหมาย และหลักการตรวจสอบการบริหารของรัฐ หลักการเหล่านี้จึงถูกจัดวางไว้ที่ชายขอบ การเลือกตั้งที่อิสระ เที่ยงธรรม และผู้เลือกตั้งมีข้อมูลข่าวสารเพียงพอ นับได้ว่าเป็นองค์ประกอบหนึ่งของระบอบประชาธิปไตย ขณะที่การเลือกตั้งซึ่งไม่เป็นไปตามเงื่อนไขย่อมมีอาจนับได้ว่าเป็นประชาธิปไตย ยิ่งกว่านั้นองค์ประกอบของประชาธิปไตยยังมีมากกว่าการเลือกตั้ง

ประชาธิปไตยมีองค์ประกอบพื้นฐานสำคัญอย่างน้อย ๖ ประการ ได้แก่ การมีส่วนร่วมที่มีประสิทธิผล ความเท่าเทียมในการลงคะแนนเสียง การได้รับข้อมูลข่าวสารด้านนโยบายอย่างเข้าใจและจริงจัง การควบคุมและการตรวจสอบ สิทธิขั้นพื้นฐาน และการเคารพกฎหมาย การมีส่วนร่วมที่มีประสิทธิผล หมายถึงก่อนที่จะมีการกำหนดนโยบายและนำนโยบายไปปฏิบัติ ประชาชนทุกคนจักต้องมีโอกาสที่เท่าเทียมในการนำเสนอความเห็นของตนเองให้สมาชิกอื่นในสังคมทราบว่าจะตนเองต้องการอะไรและต้องการเห็นวาทนโยบายควรเป็นอย่างไร อย่างไรก็ตามการมีโอกาที่เท่าเทียมในการเสนอความเห็นจะเกิดขึ้นได้รัฐต้องมีกลไกในการเอื้ออำนวยความสะดวกที่มีประสิทธิผลเพื่อให้ความเห็นเหล่านั้นปรากฏและกระจายสู่สาธารณะ รวมทั้งต้องขจัดอุปสรรคของการมีส่วนร่วมออกไปให้เหลือน้อยที่สุด

ความเท่าเทียมในการลงคะแนนเสียง เป็นภาวะที่สมาชิกของสังคมทุกคนต้องมีโอกาสที่เท่าเทียมและมีประสิทธิผลในการลงคะแนนเสียง และแน่นอนว่าคะแนนเสียงทุกคะแนนจะต้องมีความหมายและถูกนับอย่างเท่าเทียมกัน ในสังคมไทยนั้นเรามีความเท่าเทียมในการลงคะแนนเสียง แต่เรื่องประสิทธิผลของคะแนนเสียงยังเป็นประเด็นปัญหาอยู่ เพราะโดยระบบเลือกตั้งแบบ “ผู้ได้รับคะแนนเสียงมากที่สุดจะได้รับการเลือกตั้ง” จะทำให้คะแนนเสียงส่วนที่เลือกผู้สมัครคนอื่นซึ่งได้คะแนน

น้อยกว่า หรือผู้ไปใช้สิทธิเลือกตั้งแต่ไม่ลงคะแนนให้ผู้ใด ต้องไร้ประสิทธิภาพหรือไม่มีนัยใดๆ ทางการเมือง

การได้รับข้อมูลข่าวสารด้านนโยบายอย่างเข้าใจและรู้จริง เป็นสถานการณ์ที่สมาชิกในสังคมจะต้องมีโอกาสในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับนโยบาย โดยมีระยะเวลาในการนำเสนอข่าวสารเหล่านั้นอย่างสมเหตุสมผล การนำเสนอข้อมูลข่าวสารเชิงนโยบายต้องอธิบายถึงความสำคัญและเงื่อนไขที่ส่งผลต่อการก่อเกิดนโยบาย ตลอดจนผลกระทบที่เกิดขึ้นจากนโยบาย

การควบคุมและการตรวจสอบการใช้อำนาจ เป็นสิ่งที่ขาดหาไม่ได้จากระบบประชาธิปไตย ระบบการตรวจสอบมี ๓ สถาบันหลัก คือ

๑. การตรวจสอบโดยรัฐสภา ซึ่งได้แก่ การอภิปรายไม่ไว้วางใจ การตั้งกระทู้ถาม การตรวจสอบโดยคณะกรรมการการ การตรวจสอบโดยการอภิปรายทั่วไปแบบไม่ลงคะแนนของวุฒิสภา

๒. การตรวจสอบโดยองค์กรอิสระ ได้แก่ คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ประพฤติมิชอบ สำนักงานคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน ศาลปกครอง ศาลรัฐธรรมนูญ ผู้ตรวจการรัฐสภา และคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

๓. การตรวจสอบโดยสถาบันสาธารณะ เช่น สื่อมวลชน และองค์การภาคประชาชนต่างๆ รัฐบาลใดก็ตามแม้อ้างว่าได้อำนาจมาจากการเลือกตั้ง แต่หากแทรกแซงบั่นทอนให้สถาบันเหล่านั้นไร้สมรรถภาพในการทำงานหรือทำงานเบี่ยงเบนจากจรรยาบรรณ รัฐบาลนั้นหาได้เป็นรัฐบาลประชาธิปไตยแต่อย่างใด

สิทธิพื้นฐาน เป็นเนื้อหาสำคัญของระบอบประชาธิปไตย ทั้งสิทธิในการมีส่วนร่วมในกระบวนการกำหนดนโยบายและการตัดสินใจทางการเมือง และสิทธิในการแสวงหาความรู้และการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารที่จำเป็นต่อความเข้าใจในประเด็นปัญหาและนโยบายต่างๆทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง สังคมใดที่ปิดกั้นไม่ให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเชิงนโยบายหรือไม่ยอมให้ประชาชนเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้อย่างสะดวก สังคมนั้นยังห่างไกลจากการเป็นประชาธิปไตยอีกมาก

การเคารพกฎหมายก็เป็นอีกองค์ประกอบหนึ่งที่ไม่สามารถละเลยได้ เพราะการมีสิทธิและเสรีภาพโดยปราศจากการเคารพกฎหมายนั้นก็คือ อนาธิปไตย ซึ่งเป็นภาวะที่แต่ละคนหรือแต่ละกลุ่มอ้างสิทธิของตนเองและใช้อำนาจของกลุ่มสร้างกฎขึ้นมาเพื่อละเมิดสิทธิของคนอื่น จึงไม่ใช่พฤติกรรมที่บ่งบอกถึงความเป็นประชาธิปไตยดังที่พวกเขาอ้างแต่อย่างใด พฤติกรรมเหล่านี้โดยเนื้อหาแล้วเป็น “ปรปักษ์ต่อประชาธิปไตย”

ประชาธิปไตยจึงไม่ใช่การเลือกตั้ง การจะบ่งบอกได้ว่าสังคมใดเป็นประชาธิปไตยหรือพฤติกรรมใดเป็นประชาธิปไตย ก็จะต้องพิจารณาว่าสังคมนั้นส่งเสริมและเอื้ออำนวยความสะดวกให้พลเมืองมีส่วนร่วมอย่างมีประสิทธิภาพหรือไม่ มีความเท่าเทียมในการลงคะแนนเสียงและคะแนนเสียงมีประสิทธิภาพหรือไม่ มีการให้ข้อมูลข่าวสารเชิงนโยบายแก่ประชาชนอย่างเพียงพอแก่การตัดสินใจหรือไม่ การ

ควบคุมและการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐมีประสิทธิภาพหรือไม่ มีสิทธิพื้นฐานที่จำเป็นต่อการมีส่วนร่วมและเข้าถึงข้อมูลข่าวสารหรือไม่ และกฎหมายได้ถูกละเมิดมากน้อยเพียงใด (ปัญญาพลวัตร โดย พิชาย รัตนดิลก ณ ภูเก็ต)

๘. ความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของการบังคับให้ใช้ระบบลายพิมพ์นิ้วมือ

ระบบลายพิมพ์นิ้วมือมีการนำมาใช้กับชาวต่างชาติทุกคนที่เดินทางเข้าประเทศญี่ปุ่น โดยจะต้องผ่านการสแกนลายพิมพ์นิ้วมือที่ด่านตรวจคนเข้าเมืองก่อนจึงจะผ่านเข้าประเทศได้ เงื่อนไขในการเข้าเมืองของชาวต่างชาติในประเทศญี่ปุ่นอยู่ภายใต้กฎหมาย ๒ ฉบับ คือ ๑. ในระหว่างปี ๑๙๕๕ ถึงปี ๒๐๐๐ การเข้าเมืองของชาวต่างชาติอยู่ภายใต้กฎหมาย The Alien Registration Act และ ๒. ในระหว่างปี ๒๐๐๗ จนถึงปัจจุบัน ญี่ปุ่นได้ออกกฎหมาย The Immigration Control and Refugee Act มาใช้บังคับ ซึ่งได้เปลี่ยนแปลงหลักเกณฑ์การเข้าเมืองของชาวต่างชาติไปจากเดิม เพื่อวัตถุประสงค์ในการขึ้นทะเบียนผู้มีสิทธิอยู่อาศัยและการแสดงตัวของผู้เข้าเมือง และเพื่อเป็นการป้องกันผู้ก่อการร้ายต่างๆ โดยมีการกำหนดโทษสำหรับผู้ที่ไม่ยอมให้ลายพิมพ์นิ้วมือ โดยมีโทษจำคุกไม่เกิน ๑ ปีและปรับไม่เกิน ๒๐๐,๐๐๐ เยน ทั้งนี้ความแตกต่างของหลักเกณฑ์การเข้าเมืองของกฎหมายของกฎหมายทั้งสองมี ดังนี้

The Alien Registration Act	The Immigration Control and Refugee Act
๑.ไม่ได้ใช้บังคับกับชาวต่างชาติทุกคน สำหรับผู้ที่มีอายุไม่ถึง ๑๖ ปี ,ผู้ที่พำนักอาศัยน้อยกว่า ๑ ปี ไม่ต้องพิมพ์ลายนิ้วมือหากได้รับอนุญาตหรือเป็นกรณีการกลับเข้าเมืองอีกครั้ง จะไม่ต้องพิมพ์ลายนิ้วมือ	๑.ชาวต่างชาติทุกคนต้องพิมพ์ลายนิ้วมือที่ด่านตรวจคนเข้าเมือง
๒.หลังจากญี่ปุ่นมีการให้สัตยาบันสนธิสัญญาสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ การพิมพ์ลายนิ้วมือได้ถูกยกเลิกโดยมีการแก้ไขThe Alien Registration Act ใหม่ เป็น ผู้พำนักถาวรและผู้พำนักถาวรแบบพิเศษไม่ต้องพิมพ์ลายนิ้วมือ แต่ให้ใช้ถ่ายภาพและลงลายมือชื่อ และแสดงความสัมพันธ์ทางครอบครัวแทน	๒.มีการแก้ไข The Immigration Control and Refugee Act โดยชาวต่างชาติทุกคนต้องถ่ายภาพและพิมพ์ลายนิ้วมือ ยกเว้น ผู้พำนักถาวรแบบพิเศษ ผู้มีอายุต่ำกว่า ๑๖ ปี และผู้ที่ได้รับเชิญจากรัฐบาล

รัฐธรรมนูญญี่ปุ่น มาตรา ๑๔ วรรคแรก บัญญัติเกี่ยวกับความเสมอภาคของบุคคลไว้ว่า บุคคลที่คนมีความเท่าเทียมกันภายใต้กฎหมายและจะไม่ถูกแบ่งแยกโดยการเมือง เศรษฐกิจหรือความสัมพันธ์ทางสังคมอันเนื่องมาจากเชื้อชาติ ศาสนา เพศ สถานะทางสังคม และรากฐานของครอบครัว ผู้นำเสนอจึงตั้งข้อสังเกตว่า บทกฎหมายที่กำหนดให้เฉพาะชาวต่างชาติต้องพิมพ์ลายนิ้วมือในการเข้าประเทศนั้น ขอบด้วยรัฐธรรมนูญหรือไม่ รัฐธรรมนูญญี่ปุ่นรับรองสิทธิขั้นพื้นฐานเฉพาะแก่ประชาชนชาวญี่ปุ่นเท่านั้น หรือคุ้มครองความเป็นคนทุกคน ไม่ว่าจะประชาชนของตนหรือไม่ ชาวต่างชาติสมควรได้รับความคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญของญี่ปุ่นด้วย ดังนั้น กฎหมายที่ใช้บังคับเฉพาะชาวต่างชาติจึงควรถูกยกเลิก

การศึกษาเปรียบเทียบกับประเทศไทย

หลักเกณฑ์การเดินทางเข้าประเทศไทยของชาวต่างชาติ มีดังนี้

๑. คนต่างชาติที่ประสงค์จะเดินทางเข้าประเทศไทยจะต้องขอรับการตรวจลงตราหรือขอวีซ่าจากสถานเอกอัครราชทูตหรือสถานกงสุลใหญ่ของไทยซึ่งตั้งอยู่ในประเทศที่ตนมีถิ่นพำนัก หรือจากสถานเอกอัครราชทูตไทยที่ได้รับมอบหมายให้ดูแลประเทศที่คนต่างชาติดังกล่าวมีถิ่นพำนัก

๒. คนต่างชาติบางสัญชาติสามารถเดินทางเข้าประเทศไทยได้โดยไม่ต้องมีวีซ่า หากเป็นไปตามเงื่อนไขที่กำหนดไว้ ซึ่งมี ๒ กลุ่มดังนี้

(๑) ประเทศที่ได้รับยกเว้นการตรวจลงตราเพื่อการท่องเที่ยว และสามารถพำนักอยู่ในไทยได้ไม่เกิน ๓๐ วัน

(๒) ประเทศที่มีความตกลงยกเว้นการตรวจลงตราหนังสือเดินทางทูต ราชการ และธรรมดา กับประเทศไทย

๓. คนต่างชาติบางสัญชาติสามารถมาขอรับการตรวจลงตราที่ด่านตรวจคนเข้าเมืองของไทยบางแห่งที่กำหนดไว้ เมื่อเดินทางมาถึงประเทศไทยได้ (visa on arrival) และพำนักอยู่ในราชอาณาจักรได้ไม่เกิน ๑๕ วัน

๔. คนต่างด้าวที่เดินทางมาจากประเทศเขตติดโรคไข้เหลืองจะต้องแสดง “เอกสารระหว่างประเทศรับรองการฉีดวัคซีนป้องกันไข้เหลือง ” (International Health Certificate on Yellow Fever Vaccination) ในการยื่นคำร้องขอรับการตรวจลงตรา ณ สถานเอกอัครราชทูต/สถานกงสุลใหญ่ รวมทั้งจะต้องแสดงเอกสารดังกล่าวต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ตรวจคนเข้าเมืองเมื่อเดินทางถึงประเทศไทย จึงจะได้รับอนุญาตให้เข้าประเทศได้

๕. คุณสมบัติโดยทั่วไปของผู้ที่จะยื่นขอวีซ่าเข้าไทยได้มีดังนี้

- ถือหนังสือเดินทางหรือเอกสารใช้แทนหนังสือเดินทางที่ถูกต้องสมบูรณ์ และมีอายุการใช้งานไม่น้อยกว่า ๖ เดือน

- มีหลักฐานแสดงว่าจะเดินทางออกจากประเทศไทยหลังจากสิ้นสุดการพำนักในไทย เช่น ตัวเครื่องบิน และมีวีซ่าหรือหลักฐานว่าสามารถเดินทางกลับประเทศที่มีถิ่นพำนัก หรือเดินทางต่อไปยังประเทศอื่นได้ (ในกรณีขอเดินทางผ่าน)

- ไม่เป็นบุคคลต้องห้ามเข้าราชอาณาจักร ตาม พ.ร.บ.คนเข้าเมือง พ.ศ. ๒๕๒๒ เช่น เคยได้รับโทษจำคุก โดยคำพิพากษาของศาลไทยหรือคำพิพากษาของศาลต่างประเทศ มีพฤติการณ์เป็นที่น่าเชื่อว่าเป็นบุคคลที่เป็นภัยต่อสังคม หรือจะก่อเหตุร้ายให้เกิดอันตรายต่อความสงบสุขหรือความปลอดภัยของประชาชน หรือเป็นบุคคลซึ่งเจ้าหน้าที่รัฐบาลต่างประเทศได้ออกหมายจับ มีเงินค่าใช้จ่ายเพียงพอ ในขณะที่พำนักในไทยตามระเบียบกำหนดคืออย่างน้อยคนละ ๒๐,๐๐๐ บาท เป็นต้น

๖. ในการขอวีซ่านั้น คนต่างชาตินั้นจะต้องขอรับการตรวจลงตราให้ตรงกับวัตถุประสงค์ของการเข้ามาในประเทศไทย ทั้งนี้ การอนุมัติวีซ่าอยู่ในดุลพินิจของสถานเอกอัครราชทูต/สถานกงสุลใหญ่ และในการตรวจลงตราให้แก่คนต่างชาติบางสัญชาติ ได้มีการกำหนดระเบียบและหลักเกณฑ์การพิจารณาเป็นพิเศษ

๗. เพื่อมิให้เกิดปัญหาในการเดินทาง คนต่างชาติที่จะขอวีซ่าเพื่อเดินทางเข้าประเทศไทย ควรจะทำความเข้าใจเกี่ยวกับอายุของวีซ่า (visa validity) และระยะเวลาพำนัก (period of stay) อายุของวีซ่าหมายถึงระยะเวลาที่ผู้ได้รับวีซ่าสามารถใช้เดินทางมาประเทศไทยได้ ซึ่งเจ้าหน้าที่กงสุลจะเป็นผู้กำหนดอายุของวีซ่าและจะปรากฏอยู่ในวีซ่าสติ๊กเกอร์หรือตราประทับวีซ่าของสถานเอกอัครราชทูตหรือสถานกงสุลใหญ่ โดยทั่วไปอายุของวีซ่าคือ ๓ เดือนนับจากวันที่ออกวีซ่า แต่ในบางกรณีและสำหรับวีซ่าบางประเภทอายุของวีซ่าอาจเป็น ๖ เดือน หรือ ๑ ปี หรือ ๓ ปี ส่วนระยะเวลาพำนักหมายถึงระยะเวลาที่ผู้เดินทางได้รับอนุญาตให้พำนักในประเทศไทยได้ ซึ่งเจ้าหน้าที่ตรวจคนเข้าเมืองจะเป็นผู้กำหนดระยะเวลาพำนักเมื่อคนต่างชาติเดินทางมาถึง และจะปรากฏอยู่ในตราประทับขาเข้า ระยะเวลาพำนักขึ้นอยู่กับประเภทของวีซ่า เช่น transit visa จะได้รับอนุญาตให้พำนักได้ไม่เกิน ๓๐ วัน tourist visa ไม่เกิน ๓๐ วันหรือ ๖๐ วัน และ non-immigrant visa ไม่เกิน ๙๐ วัน หากมีความจำเป็นต้องอยู่เกินกำหนดระยะเวลาที่ได้รับอนุญาตดังกล่าว คนต่างชาติต้องไปยื่นคำร้องขออนุญาตอยู่ที่สำนักงานตรวจคนเข้าเมือง (มีสำนักงานทั้งในกรุงเทพฯ และต่างจังหวัด) มิฉะนั้น หากอยู่เกินกำหนดระยะเวลาที่ได้รับอนุญาต จะถูกปรับวันละ ๕๐๐ บาท

๘. คนต่างชาติที่เดินทางเข้าประเทศไทยด้วยวีซ่าประเภทใด ๆ ก็ตาม ไม่ได้รับอนุญาตให้ทำงานจนกว่าจะได้รับใบอนุญาตทำงาน ดังนั้น คนต่างชาติที่ประสงค์จะเข้ามาทำงานในประเทศไทย จะต้องขอรับการตรวจลงตราประเภทที่ถูกต้องคือ Non-Immigrant Visa “B” เพื่อที่จะสามารถยื่นขอรับใบอนุญาตทำงานได้

๙. สถานเอกอัครราชทูตและสถานกงสุลใหญ่ของไทยมีอำนาจหน้าที่ในการให้วีซ่าแก่คนต่างชาติเพื่ออนุญาตให้เดินทางมาประเทศไทยได้ อย่างไรก็ตาม การอนุญาตให้เข้าประเทศไทย รวมทั้งการ

กำหนดระยะเวลาที่จะอนุญาตให้พำนักในประเทศไทย เป็นอำนาจหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตรวจคนเข้าเมือง ดังนั้น คนต่างชาติดังกล่าวที่ได้รับวีซ่าแล้วบางรายอาจจะไม่ได้รับอนุญาตให้เข้าประเทศได้ หากเจ้าหน้าที่ตรวจคนเข้าเมืองพิจารณาแล้วเห็นว่าบุคคลดังกล่าวมีลักษณะหรือพฤติกรรมเป็นบุคคลต้องห้ามเข้าราชอาณาจักรตาม พ.ร.บ.คนเข้าเมือง พ.ศ. ๒๕๒๒

สำหรับการสแกนลายพิมพ์นิ้วมือเมื่อผ่านด่านตรวจคนเข้าเมืองนั้น ประเทศไทยบังคับให้ทั้งคนไทยและคนต่างชาติดังกล่าวต้องสแกนนิ้วทั้งหมด นอกจากนี้ในการยื่นขอวีซ่าเพื่อไปยังประเทศต่างๆ ในปัจจุบัน มีหลายประเทศที่กำหนดให้มีการสแกนนิ้วมือ โดยผู้ที่ยื่นขอวีซ่าต้องไปแสดงตัวเพื่อสแกนไบโอหน้า และลายนิ้วมือด้วยตนเอง เช่น ประเทศอินเดีย สหรัฐอเมริกา กลุ่มประเทศเซงเก้น เป็นต้น ดังนั้นหากจะกล่าวว่าการบังคับให้เฉพาะชาวต่างชาติต้องสแกนนิ้วในญี่ปุ่น เป็นเรื่องขัดต่อรัฐธรรมนูญนั้น ยังไม่น่าจะถูกต้องนั้น ทุกประเทศมีรัฐธรรมนูญที่บัญญัติเกี่ยวกับเรื่องสิทธิเสรีภาพและความเสมอภาคทั้งสิ้น แต่สิ่งที่ควรมีควบคู่กันด้วยก็คือหน้าที่ เพื่อให้ประเทศเกิดความสงบสุข เพราะการให้สแกนนิ้วก็เพื่อเป็นการระบุตัวบุคคลที่ชัดเจน ช่วยป้องกันบุคคลที่อาจเป็นภัยต่อประเทศชาติ หรือการก่อการร้ายต่างๆ นอกจากนี้ยังเป็นประโยชน์ในการติดตามบุคคลเพื่อให้ความช่วยเหลือด้านอื่นๆ ด้วย ดังนั้นหากเรามีความประสงค์ที่จะไปประเทศใด ไม่ว่าจะเพื่อท่องเที่ยวหรืออยู่อาศัยก็ควรต้องเคารพในกฎเกณฑ์ของประเทศนั้นๆ ด้วย

๙. การทุจริตในญี่ปุ่น

ประเทศญี่ปุ่นติดอันดับประเทศที่มีการทุจริตน้อยที่สุดในโลก บริษัทมีความเสี่ยงต่ำมากในการทุจริตในญี่ปุ่น กฎหมายในการป้องกันการทุจริตในญี่ปุ่น ประกอบด้วย กฎหมายอาญาและพระราชบัญญัติป้องกันการแข่งขันที่ไม่เป็นธรรมกรอบกฎหมายที่มีความแข็งแกร่งและโดยทั่วไปจะมีการบังคับใช้อย่างดี อย่างไรก็ตามองค์การเพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนาได้แสดงความกังวลว่าประเทศญี่ปุ่นไม่กระตือรือร้นในการตรวจสอบและสืบสวนคดีติดสินบนของต่างประเทศเมื่อเดือนมิถุนายน ๒๐๑๔ การลงโทษสูงสุดคือการจำคุก ๕ ปี หรือปรับ ๓๐๐ ล้านเยน และจำคุกขึ้นไปถึง ๒๐ ปีสำหรับเจ้าหน้าที่ของรัฐเรียกร้องสินบน

กรณีของนายอากิระ อามาริ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเศรษฐกิจประกาศลาออกจากตำแหน่งเมื่อวันที่ ๒๘ มกราคม ๒๐๑๖ หลังถูกกล่าวหาว่าตนเองและทีมงานมีส่วนพัวพันกับการทุจริต อามาริและอดีตผู้ช่วยของเขาได้รับสินบนจากบริษัทก่อสร้างแห่งหนึ่งที่ตั้งอยู่ในจังหวัดชิบะ อามาริสัญญาว่าจะยังคงมีการตรวจสอบคดีโดยนักกฎหมายและประกาศผลในระยะเวลาที่เหมาะสมแต่อามาริได้รับแต่งตั้งจากนายกรัฐมนตรีชินโสะ อาเบะ ให้ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเศรษฐกิจและนโยบาย ตั้งแต่ปลายปี ๒๐๑๒ โดยนายอามาริยังถือเป็นรัฐมนตรีที่นายกรัฐมนตรีอาเบะเชื่อใจมากที่สุด ในคณะรัฐบาลของเขา ด้วยเหตุนี้ ข้อกล่าวหาได้รับเงินสินบน จนทำให้นายอามาริต้องตัดสินใจลาออกจากตำแหน่ง จึงถือเป็นมรสุมลูกใหญ่ที่จะถาโถมใส่ นายกรัฐมนตรีอาเบะไปด้วย

การศึกษาเปรียบเทียบกับประเทศไทย

ปัญหาการทุจริตในระบบราชการไทยเป็นปัญหาสำคัญระดับชาติในปี พ.ศ. ๒๕๕๘ ปริมาณคดีของศาลฎีกาแผนกคดีนักการเมืองของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง มีคดีที่เข้าสู่การพิจารณา จำนวน ๑๑๘ คดี พิเคราะห์แล้วเสร็จ จำนวน ๙๑ คดี อยู่ระหว่างการพิจารณา ๒๗ คดี ส่วนคดีทุจริตของเจ้าหน้าที่ของรัฐมีคดีเข้าสู่ศาลชั้นต้นทุกปีเช่น ความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ ความผิดต่อเจ้าพนักงานในการยุติธรรม ความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรม เป็นต้น หากพิจารณาจากสถิติของสำนักงาน ป.ป.ช.ปรับปรุงข้อมูลวันที่ ๑๓ พฤษภาคม ๒๕๕๙ เรื่องข้อมูลทั้งหมด ๑,๑๙๑ รายการ สถิติการรับเรื่องร้องเรียนเพื่อตรวจสอบข้อเท็จจริงของสำนักงาน ป.ป.ท.เดือนพฤษภาคม ๒๕๕๙ เรื่องที่รับไว้ตรวจสอบข้อเท็จจริง จำนวน ๕๘๓ เรื่อง

ตามแผนยุทธศาสตร์การบริหารประเทศ กำหนดให้สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (สำนักงาน ป.ป.ช.) เป็นส่วนราชการที่เป็นหน่วยงานอิสระตามรัฐธรรมนูญมีฐานะเป็นกรมตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบบริหารราชการแผ่นดินส่วนสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐ (สำนักงาน ป.ป.ท.) เป็นหน่วยงานจัดตั้งขึ้นใหม่ภายหลังที่มีการปรับปรุง กระทรวง ทบวง กรม ต่าง ๆ เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๕๕ โดยจัดตั้งขึ้นตามมาตรา ๕๑ แห่งพระราชบัญญัติมาตรการของฝ่ายบริหารในการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๕๑ กำหนดให้สำนักงาน ป.ป.ท. เป็นส่วนราชการมีฐานะเป็นกรมในสังกัดกระทรวงยุติธรรม ซึ่งอยู่ในบังคับบัญชา ขึ้นตรงต่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม โดยมีเลขาธิการเป็นข้าราชการพลเรือนสามัญ มีหน้าที่ควบคุมดูแลและรับผิดชอบการปฏิบัติราชการของสำนักงาน ขึ้นตรงต่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม และเป็นผู้บังคับบัญชาข้าราชการและเจ้าหน้าที่ในสำนักงาน โดยมีรองเลขาธิการเป็นผู้ช่วยสั่งและปฏิบัติราชการ ทั้งนี้ ในส่วนของการปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการ ป.ป.ท. ให้เลขาธิการปฏิบัติงานขึ้นตรงต่อประธานกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐความแตกต่างของ ป.ป.ช. กับ ป.ป.ท. คือ คณะกรรมการ ป.ป.ช. มีอำนาจหน้าที่รับเรื่องร้องเรียนเพื่อดำเนินการไต่สวนและ วินิจฉัยผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่น เจ้าหน้าที่ของรัฐตั้งแต่ผู้บริหารระดับสูงหรือข้าราชการซึ่งดำรงตำแหน่งตั้งแต่ผู้อำนวยการกองขึ้นไป รวมทั้งดำเนินการกับผู้ร่วมกระทำผิดกับผู้ดำรงตำแหน่งดังกล่าว สำหรับคณะกรรมการ ป.ป.ท. มีอำนาจหน้าที่รับเรื่องร้องเรียนกล่าวหาข้าราชการซึ่งดำรงตำแหน่งต่ำกว่าผู้บริหารระดับสูงหรือข้าราชการซึ่งดำรงตำแหน่งต่ำกว่าผู้อำนวยการกองหรือเทียบเท่าลงมา ซึ่งกระทำการทุจริตในภาครัฐ หากประชาชนสามารถเข้ามามีส่วนร่วมทั้งด้านป้องกันและด้านปราบปรามการทุจริตในภาครัฐ ย่อมทำให้เกิดผลสัมฤทธิ์ที่ยั่งยืนยิ่งขึ้น ดังนั้น จึงให้คณะกรรมการ ป.ป.ท. มีอำนาจในการแต่งตั้ง ผู้แทนภาคประชาชนให้เข้าร่วมในคณะอนุกรรมการไต่สวนข้อเท็จจริง หรือแต่งตั้งเป็นอนุกรรมการ เพื่อดำเนินการ

ตามที่คณะกรรมการ ป.ป.ท. มอบหมายได้ สามารถร้องเรียนได้ทางสายด่วน ๑๒๐๖ ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชันหรือร้องเรียนด้วยตนเอง ณ สำนักงาน ป.ป.ท.

ผลดีของการทุจริตเมื่อพิจารณาว่าการทุจริตนั้น ผลของการกระทำทุจริตมีแต่เรื่องเสียหายไม่ดี จะพบผลดีในแง่บวกของทุจริตได้อย่างไร แต่การทุจริตนั้นจะมีผลดีในด้านการเพิ่ม ประสิทธิภาพของกลไกในทุกกระบวน เช่น ระบบราชการ ระบบรัฐวิสาหกิจ หรือระบบเอกชน เป็นต้น หากกลไกในการกำกับดูแล ควบคุมตรวจสอบการปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพ จะต้องไม่สามารถทำให้เกิดการทุจริตได้ หากเกิดขึ้นจะต้องตรวจสอบได้ว่าเกิดอะไรขึ้น

ผลเสียของการทุจริตทำให้เกิดการ สูญเสียทางทรัพยากร เกิดความไม่ยุติธรรม การเมืองขาดเสถียรภาพเนื่องจากปัญหาเงินสินบนและการทุจริตจะนำไปสู่การปฏิวัติ และเป็นการลดขีดความสามารถในการทำงานของทางราชการ เนื่องจากรัฐบาลขาดความชอบธรรมทางการเมือง ประชาชนขาดความไว้วางใจรัฐบาล ขาดการจูงใจในการลงทุนจากภาคเอกชนต่างประเทศ

แนวทางแก้ไขปัญหา ธนาकारโลกเสนอแนะว่าการบริหารประเทศอย่างโปร่งใส (Transparent) และมีธรรมาภิบาล หรือการบริหารจัดการที่ดี (Good Government) มีส่วนช่วยลดการทุจริต เป็นเรื่องสำคัญที่จะช่วยให้เศรษฐกิจของประเทศพัฒนาได้ดีกว่า และเจริญเติบโตได้รวดเร็วกว่า ประเทศที่ยังคงมีปัญหาการทุจริตในอัตราสูง ประเทศที่ต้องการแก้ปัญหาทุจริต ควรทำในสิ่งต่อไปนี้ คือ

๑. ให้มีการเปิดเผยต่อสาธารณะ ทรัพย์สินและรายได้ของผู้สมัครเพื่อดำรงตำแหน่งทางการเมืองและเจ้าหน้าที่รัฐ ไม่ว่าจะเป็นนักการเมือง ข้าราชการ รวมทั้งทหารและตำรวจ อัยการ ผู้พิพากษา รวมทั้งคู่ครองและลูกด้วย

๒. ให้มีการเปิดเผยต่อสาธารณะถึงจำนวนเงินบริจาคพรรคการเมือง โดยปัจเจกชนและบริษัท รวมทั้งยอดค่าใช้จ่ายในการหาเสียงเลือกตั้งแต่ละครั้ง

๓. ให้มีการเผยแพร่ต่อสาธารณะในการออกเสียงลงมติการร่างกฎหมาย และการอภิปรายของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทุกครั้ง

๔. มีการออกและดูแลบังคับใช้ให้กฎหมายป้องกันผลประโยชน์ทับซ้อนมีผลในทางปฏิบัติอย่างมีประสิทธิภาพ แยกธุรกิจการเมือง การออกกฎหมาย และการบริหารของรัฐออกจากกัน และออกกฎหมายเพื่อควบคุมการวิ่งเต้นเจ้าหน้าที่รัฐ

๕. เปิดเผยแพร่รายชื่อต้องห้ามบริษัทที่เคยมีประวัติติดสินบนในการยื่นประมูลรับเหมาจากทางราชการ และเปิดเผยค่าสัมปทานที่บริษัทข้ามชาติเข้ามาทำธุรกิจด้านขุดเจาะน้ำมัน แก๊ส ทำเหมืองแร่ และสกัดทรัพยากรสาธารณะต่างๆ ให้ประชาชนทราบ

๖. ออกและทำให้กฎหมายมีเสรีภาพในเรื่องข้อมูล ข่าวสารมีผลบังคับใช้จริงจัง และสาธารณชนสามารถเข้าถึงข้อมูล ข่าวสารของรัฐบาลทุกอย่างได้อย่างสะดวกง่ายดาย

๗. ให้สื่อมวลชนรวมทั้งอินเทอร์เน็ต มีเสรีภาพ

๘. ด้านการคลังและงบประมาณของทั้งส่วนกลางและส่วนท้องถิ่น ต้องเปิดเผยและโปร่งใส และมีการจัดประชุมสาธารณะให้ประชาชนมีส่วนร่วม

๙. เปิดเผยโครงสร้างและสัดส่วนการถือหุ้น และฐานะทางการเงินของธนาคารพาณิชย์

๑๐. การเปิดประมูลรับเหมาของทางราชการ ต้องเปิดเผยโปร่งใส ประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลได้ง่าย เช่น เข้าไปดูทางเครือข่ายอินเทอร์เน็ตได้

๑๑. มีการสำรวจประเมินผลหรือสำรวจทัศนคติของประชาชนต่อผลการใช้จ่ายงบประมาณของรัฐ ระดับการบริหารจัดการที่ดี และปัญหาการทุจริต

๑๒. ส่งเสริมโครงการเพิ่มความโปร่งใสในระบบบริหารจัดการในระดับเมือง จังหวัด ต่างๆ รวมทั้งการเปิดเผยงบประมาณ โครงการต่างๆ และการจัดการประชุมสาธารณะให้ประชาชนมีส่วนร่วม

๑๐. พลังงานนิวเคลียร์ในญี่ปุ่น

ตามรัฐธรรมนูญของประเทศญี่ปุ่น มาตรา ๒๕ ในเรื่องความปลอดภัย (๑) ประชาชนทั้งหลายย่อมมีสิทธิเรียกร้องการดำรงชีวิตในระดับมาตรฐานการครองชีพขั้นต่ำอย่างผาสุก ทั้งด้านการดำรงชีวิตทางกายและด้านวัฒนธรรม (๒) ในทุกด้านของการดำรงชีวิต ให้รัฐใช้ทรัพยากรของตนในการส่งเสริมและขยายขอบเขตระบบสวัสดิการสังคมและความสงบสุขของประชาชน ตลอดจนสุขอนามัยของประชาชน ในภาพรวมได้กล่าวถึงเรื่องอันตราย ควรให้ประชาชนได้รับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับพลังงานนิวเคลียร์ ตัวอย่างเกี่ยวกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้นที่โรงไฟฟ้ามอนจูของญี่ปุ่น ซึ่งเป็นโครงการนิวเคลียร์ที่ทันสมัยที่สุดของโลก หลังจากเปิดเดินเครื่องเพียง ๔ เดือนก็เกิดอุบัติเหตุจนต้องปิดโรงงานไม่มีกำหนด ๓ ปี ความผิดพลาดในระบบระบายความร้อนของโรงไฟฟ้าดังกล่าวทำให้ไซเดียมเหลวรั่วไหลออกมาถึง ๓ ตัน ซึ่งเสี่ยงต่ออันตรายอย่างยิ่งเนื่องจากเมื่อมันกระทบกับอากาศจะมีฤทธิ์ระเบิดรุนแรง ความไม่ปลอดภัยของโรงไฟฟ้าพลังงานนิวเคลียร์เกี่ยวข้องถึงกระบวนการขั้นตอนการผลิตพลังงานนิวเคลียร์ รวมถึงเตาปฏิกรณ์ เตาหล่อเย็นต่างๆ ซึ่งอาจทำให้เตาหลอมละลายและเกิดการระเบิดขึ้นได้ ส่วนหนึ่งที่เกิดขึ้นมองว่าญี่ปุ่นเป็นประเทศที่เสียเปรียบตรงที่อยู่รอยวงแหวนภูเขาไฟ รอยเลื่อนแผ่นเปลือกโลก หากมีโรงงานพลังนิวเคลียร์อยู่ก็อาจเกิดการระเบิดขึ้นได้ และความได้เปรียบเสียเปรียบในทางเศรษฐกิจว่านิวเคลียร์หรือไม่มีนิวเคลียร์ การพึ่งพาของพลังงานของญี่ปุ่นซึ่งยังคงต้องใช้เรื่องของน้ำมันอยู่เป็นจำนวนมาก หากมีพลังงานนิวเคลียร์เข้ามาทดแทนได้จะสามารถลดต้นทุนลงได้ ผู้นำเสนอได้กล่าวถึงคดีที่เคยเกิดขึ้นเรื่องการฟ้องร้องต่างๆ กับศาลสูงที่เกิดขึ้นในฟูโรกะ ซึ่งมีขั้นตอนทางศาลที่จะเรียกร้องกับประชาชนที่มีส่วนเกี่ยวข้องและได้รับผลกระทบ เรื่องการฟ้องร้องหากมีหลักฐานที่ชัดเจนว่าเกิดผลกระทบมาจากนิวเคลียร์หรือเตาปฏิกรณ์ก็จะสามารถเรียกร้องได้เมื่อวันที่ ๙ มีนาคม ๒๕๕๙ ศาลแขวงโอสี มีคำสั่งให้บริษัทไฟฟ้า คันไซ อิเล็กทริกพาวเวอร์ คอมพานี ปิดเตาปฏิกรณ์นิวเคลียร์ของโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ทาคาฮามะ ในจังหวัดฟุคุอิ ทางตะวันตกของประเทศญี่ปุ่น จำนวน ๒ เตา หลังจากได้รับร้องเรียนเรื่องความปลอดภัยจากชาวบ้านศาลมีคำสั่งให้ปิดเตาปฏิกรณ์หมายเลข ๓ ทันที และให้ปิดเตาปฏิกรณ์หมายเลข ๔ ไว้ตามเดิม หลังจากเตาหมายเลข ๔ ถูกปิดเมื่อเดือนก่อน เพราะมีปัญหาขัดข้องทางเทคนิค แต่บริษัทคันไซฯ ได้ยื่นคำร้องอุทธรณ์คัดค้านคำสั่งนี้แล้วคำสั่งของศาล

ที่ออกมาเกิดขึ้นเพียง ๒ วัน ก่อนที่ญี่ปุ่นจะจัดงานรำลึกครบรอบ ๕ ปี เหตุแผ่นดินไหวระดับ ๙.๐ ซึ่งทำให้เกิดคลื่นยักษ์สึนามิพัดถล่มชายฝั่งตะวันออกของญี่ปุ่นเมื่อ ๑๑ มี.ค. ๒๕๕๔ และทำให้เตาปฏิกรณ์นิวเคลียร์ของโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ฟูกูชิม่า ไดอิจิหลอมละลายจนกัมมันตภาพรังสีรั่วไหล เป็นวิกฤตครั้งร้ายแรงที่สุดครั้งหนึ่งของโลกจากเหตุการณ์ครั้งนั้นส่งผลให้ญี่ปุ่นปิดเตาปฏิกรณ์นิวเคลียร์ทั้งหมดในประเทศ แต่ในช่วงที่ผ่านมา รัฐบาลเริ่มอนุญาตให้เปิดใช้งานเตาปฏิกรณ์ที่โรงไฟฟ้าบางแห่ง เพราะเกิดปัญหาการขาดแคลนพลังงาน

การศึกษาเปรียบเทียบกับประเทศไทย

ในประเทศไทยมีเครื่องปฏิกรณ์ปรมาณูวิจัยไว้ใช้งานเช่นกัน มีชื่ออย่างเป็นทางการว่า “เครื่องปฏิกรณ์ปรมาณูวิจัย-๑” หรือ “ปว-๑” เริ่มเดินเครื่องตั้งแต่วันที่ ๒๗ ตุลาคม ๒๕๐๕ จนเมื่อเดือนพฤศจิกายน ๒๕๒๐ ได้มีการเปลี่ยนแปลงแกนเครื่องปฏิกรณ์ใหม่ ได้ตั้งชื่อใหม่ว่า “เครื่องปฏิกรณ์ปรมาณูวิจัย-๑ ปรับปรุงครั้งที่ ๑” หรือ “ปว- ๑/๑” ซึ่งเป็นเครื่องปฏิกรณ์ ขนาด ๒ เมกะวัตต์ ตั้งอยู่ที่สำนักงานปรมาณูเพื่อสันติ ถนนวิภาวดีรังสิต และนับตั้งแต่เริ่มเดินเครื่องเป็นต้นมาการศึกษาและพัฒนาความรู้เกี่ยวกับเทคโนโลยีนิวเคลียร์ในประเทศไทยได้ก้าวหน้าขึ้นมาเป็นลำดับ ไม่ว่าจะเป็นการผลิตสารไอโซโทปรังสี เพื่อใช้ในการแพทย์ เกษตรกรรม อุตสาหกรรม การนำพลังงานนิวเคลียร์มาใช้ในการถนอมอาหาร การนำพลังงานนิวเคลียร์มาใช้ในการศึกษาทางโบราณคดี ตลอดจนถึงการศึกษาวิจัยในด้านอื่นๆ อีกมากมาย สำนักงานพลังงานปรมาณูเพื่อสันติ (ชื่อเดิม) จัดตั้งขึ้นครั้งแรกตามพระราชบัญญัติพลังงานปรมาณูเพื่อสันติ พ.ศ. ๒๕๐๔ และพระราชบัญญัติจัดระเบียบราชการสำนักนายกรัฐมนตรี (ฉบับที่ ๘) พ.ศ. ๒๕๐๔ มีฐานะเป็นหน่วยงานราชการระดับกรม สังกัดสำนักนายกรัฐมนตรีต่อมาภายหลังมีการปรับปรุงโครงสร้างระบบราชการ เมื่อวันที่ ๓ ตุลาคม ๒๕๔๕ พระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม พ.ศ. ๒๕๔๕ กำหนดให้สำนักงานพลังงานปรมาณูเพื่อสันติเปลี่ยนชื่อเป็น “สำนักงานปรมาณูเพื่อสันติ” สังกัดกระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เป็นหน่วยงานกลางให้การเสนอแนะนโยบาย แนวทางและแผนยุทธศาสตร์ด้านพลังงานปรมาณูในทางสันติ กำกับให้เกิดความปลอดภัยแก่ผู้ใช้และประชาชน โดยการบริหารจัดการด้านพลังงานปรมาณู กำกับดูแลความปลอดภัยทางรังสี กำกับดูแลความปลอดภัยทางนิวเคลียร์และสนับสนุนการกำกับดูแลความปลอดภัยจากพลังงานปรมาณู เพื่อให้มีนโยบายและแผนยุทธศาสตร์ด้านพลังงานปรมาณูในทางสันติให้ เป็นไปตามพันธกรณีและมาตรฐานสากล สนับสนุนการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมที่ยั่งยืนและให้มีการพัฒนาและใช้พลังงานปรมาณูให้เกิดความปลอดภัยแก่ผู้ใช้และประชาชน

ในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม จากการศึกษาในต่างประเทศ พบว่าตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๙๓ จนถึงปัจจุบัน การบริโภคพลังงานของโลกเพิ่มขึ้นเพียง ๔ เท่า ในช่วง พ.ศ. ๒๕๒๕ - ๒๕๓๓ ความต้องการบริโภคพลังงานเพิ่มขึ้น ๒๔% และจะเพิ่มขึ้นเป็น ๕๐ - ๗๐% ใน พ.ศ. ๒๕๖๓ ถึงแม้จะมีความพยายามอย่างมากที่จะใช้พลังงานอย่างประหยัดและมีประสิทธิภาพสำหรับประเทศไทยอยู่ในภาวะเดียวกัน คือ การบริโภคพลังงานของประชาชนมีอัตราสูงขึ้นเรื่อยๆ อย่างไม่มีขีดจำกัด ขณะเดียวกัน

ทิศทางการพัฒนาประเทศกำลังมุ่งหน้าไปสู่การพัฒนาอุตสาหกรรม พลังงานเป็นปัจจัยที่จะเกื้อหนุนผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมและเศรษฐกิจให้ก้าวไกล พลังงานจะต้องราคาถูกและมีใช้อย่างพอเพียง มิฉะนั้นจะทำให้การพัฒนาด้านอุตสาหกรรมต้องหยุดชะงัก และนักลงทุนต่างชาติรวมทั้งในประเทศ จะเลิกเชื่อถือรัฐบาลที่เชิญชวนให้มาลงทุนแล้วไม่สร้างปัจจัยพื้นฐานไว้รองรับ จึงมาถึงคำถามที่ว่า ไทยมีพลังงานสำรองไว้ใช้ในอนาคตสำหรับการพัฒนาอุตสาหกรรมเพียงพอหรือไม่ขณะที่ความต้องการใช้พลังงานเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ ทางเลือกที่จำเป็นที่จะต้องกระทำ เพื่อให้เกิดความมั่นใจว่าอนาคตไทยจะไม่ขาดแคลนพลังงาน คือ การหาแหล่งพลังงานใหม่เข้ามาสำรองแหล่งพลังงานที่กำลังจะหมดไป แหล่งพลังงานที่มองเห็นได้เด่นชัดซึ่งจะมีบทบาทอย่างมากที่จะเข้ามาเป็นพลังงานทดแทนน้ำมันถ่านหินและก๊าซธรรมชาติ คือ พลังงานนิวเคลียร์ โดยจะนำมาใช้ในรูปของโรงไฟฟ้านิวเคลียร์เมื่อพิจารณาทางเลือกในการผลิตกระแสไฟฟ้าซึ่งเป็นปัจจัยพื้นฐานสำหรับการประกอบอุตสาหกรรมและอื่นๆ จะเห็นว่าการผลิตไฟฟ้าจากเขื่อนจะมีต้นทุนต่ำสุดแต่เมื่อครั้งใดที่รัฐบาลมีนโยบายจะสร้างเขื่อนก็มักจะมีกลุ่มอนุรักษ์ธรรมชาติออกมาต่อต้าน โครงการหลายแห่งต้องยืดเวลาออกไปหรือไม่ก็ล้มเลิก ดังนั้น รัฐบาลจึงจำเป็นต้องผลิตกระแสไฟฟ้าโดยใช้ถ่านหินหรือน้ำมัน ซึ่งมีต้นทุนการผลิตสูงและเสี่ยงต่อความไร้เสถียรภาพด้านพลังงาน เนื่องจากจะต้องสั่งซื้อจากต่างประเทศเป็นหลัก แม้จะมีแหล่งถ่านหินอยู่จำนวนหนึ่งแต่ก็สามารถใช้ในการผลิตกระแสไฟฟ้าตามแผนได้อีกเพียง ๑๐ ปีเท่านั้น จึงคาดกันว่าในทศวรรษหน้าการผลิตพลังงานของประเทศต้องเผชิญทางเลือกสามทางที่ไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ คือนำเข้าถ่านหินนำเข้าเทคโนโลยีนิวเคลียร์ หรือทั้งถ่านหินและเทคโนโลยีนิวเคลียร์

ผลดีของพลังงานนิวเคลียร์การใช้เชื้อเพลิงนิวเคลียร์จะทำให้ปลอดภัยจากภาวะ ปฏิกิริยาเรือนกระจกและภาวะฝนกรด ซึ่งเป็นอันตรายต่อสิ่งมีชีวิตในโลก ไม่ทำให้อุณหภูมิของโลกเพิ่มสูงขึ้นมากเหมือนการใช้เชื้อเพลิงอย่างอื่น นอกจากนี้โรงไฟฟ้านิวเคลียร์ยังใช้พื้นที่ในการก่อสร้างน้อยกว่าและไม่ทำลายพื้นที่ป่าเขา เหมือนการสร้างเขื่อนสำหรับโรงไฟฟ้าพลังน้ำสามารถขนส่งเชื้อเพลิงได้ง่าย

ผลเสียของพลังงานนิวเคลียร์ การใช้เงินลงทุนสูงสำหรับการก่อสร้างโรงไฟฟ้าพลังงานนิวเคลียร์เนื่องจากมีระบบความปลอดภัยและการป้องกันรังสีที่เข้มงวด และจำเป็นต้องเตรียมโครงสร้างพื้นฐานและการพัฒนาบุคลากร เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพต้องพัฒนาและเตรียมการเกี่ยวกับการจัดการเชื้อเพลิงใช้แล้วที่มีกัมมันตรังสีระดับสูง การดำเนินงานด้านแผนฉุกเฉินทางรังสี และมาตรการควบคุมความปลอดภัยเพื่อป้องกันอุบัติเหตุส่วนเชื้อเพลิงนิวเคลียร์ใช้แล้วนั้นสามารถนำไปผลิตอาวุธนิวเคลียร์ได้ ความไม่ปลอดภัยของโรงไฟฟ้าพลังงานนิวเคลียร์ซึ่งส่วนใหญ่ยังมีความกังวลในด้านอุบัติเหตุและผลกระทบที่อาจเกิดขึ้น โดยเฉพาะเหตุการณ์ขาดการระบายความร้อนของเตาปฏิกรณ์นิวเคลียร์ที่จะเป็นสาเหตุให้เกิดการหลอมละลายของเตาปฏิกรณ์นิวเคลียร์

แนวทางในการแก้ไข การได้มาซึ่งความปลอดภัยในโรงไฟฟ้าพลังงานนิวเคลียร์นั้นจะใช้หลักการการป้องกันเชิงลึกโดยมีหลักการและระบบความปลอดภัยหลายระบบทำงานร่วมกัน เพื่อเพิ่มความมั่นใจเรื่องความปลอดภัยในการใช้งานเตาปฏิกรณ์ ระบบความปลอดภัยของโรงไฟฟ้าพลังงานนิวเคลียร์ ประกอบด้วยเกราะป้องกันทางกายภาพหลายชั้น ช่วยป้องกันการรั่วไหลของกัมมันตภาพรังสี

จากแกนปฏิกรณ์สู่สิ่งแวดล้อมภายนอก โดยระบบความปลอดภัยของโรงไฟฟ้าพลังงานนิวเคลียร์จะมีการออกแบบให้มีระบบสำรอง และลดความผิดพลาดจากการปฏิบัติงาน โดยระบบความปลอดภัยทั้งหมดนี้ สามารถคิดเป็นมูลค่าถึงหนึ่งในสี่ของราคาลงทุนของโรงไฟฟ้า โรงไฟฟ้าพลังงานนิวเคลียร์โดยทั่วไปมีการออกแบบเพื่อป้องกันการรั่วไหลของสารกัมมันตรังสีในลักษณะต่างๆ เช่น เชื้อเพลิงนิวเคลียร์ที่ถูกทำให้อยู่ในรูปของเม็ดเซรามิกสามารถทนต่อการกัดกร่อน โดยสารกัมมันตรังสีที่เกิดขึ้นจะถูกกักอยู่ใน เม็ดเชื้อเพลิงไม่สามารถรั่วไหลออกสู่ภายนอกได้แต่ระบบความปลอดภัยดังกล่าวก็ยังไม่สามารถรับประกันได้ร้อยเปอร์เซ็นต์ ดังนั้น จึงควรพัฒนาและส่งเสริมการใช้พลังงานทดแทน ซึ่งได้แก่พลังแสงอาทิตย์ พลังงานลม พลังงานความร้อนใต้พิภพ โกงุ่น (การนำของเสียจากสิ่งมีชีวิตเช่นขยะที่เป็นสารอินทรีย์หรือมูลสัตว์ไปหมัก ให้อยู่สลายโดยปราศจากออกซิเจน จะได้ก๊าซ มีเทน ซึ่งใช้เป็นเชื้อเพลิงชนิดหนึ่ง) พลังงานชีวมวล พลังงานน้ำ พลังงานจากขยะ โรงไฟฟ้าพลังงานจากขยะ ต้องมีการศึกษาวิจัยด้านพลังงานและโครงการอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น การศึกษาค้นคว้าเบื้องต้น การติดตามความก้าวหน้าและร่วมมือประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาต้นแบบ ทดสอบ วิเคราะห์ และประเมินความเหมาะสมเบื้องต้น และเป็นงานส่งเสริมการพัฒนาโครงการที่กำลังดำเนินการให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ตลอดจนสนับสนุนให้โครงการที่เสร็จสิ้นแล้วได้นำผล ไปดำเนินการส่งเสริม และเผยแพร่และการใช้ประโยชน์อย่างเหมาะสมต่อไป

๑๑. โรคเรื้อนกับศาลฎีกาในญี่ปุ่น

ศาลชั้นต้นได้พิจารณาคดีที่มีคนเป็นโรคเรื้อน แต่ไปพิจารณานอกห้องพิจารณาคดีทำให้ดูเหมือนว่าเป็นการกีดกัน ตามรัฐธรรมนูญญี่ปุ่นมาตรา ๑๔ ห้ามเลือกปฏิบัติและใช้อิทธิพล (๑) ประชาชน ทั้งหลายมีสิทธิเสมอกันภายใต้กฎหมาย และห้ามเลือกปฏิบัติในความสัมพันธ์ทางการเมือง เศรษฐกิจ หรือสังคม โดยเหตุที่มีความแตกต่างทางเชื้อชาติ ความเชื่อทางศาสนา เพศ ฐานะทางสังคม หรือเทือกเถาเหล่ากอ (๒) ห้ามมิให้ยอมรับให้มีระบอบศักดินา (๓) ห้ามมิให้กล่าวอ้างอิทธิพลเพื่อขอรับเครื่องราชอิสริยาภรณ์หรือการยกย่องอื่นใด และมาตรา ๗๖ (๑) ให้ศาลสูงสุดและศาลชั้นรองทั้งปวงตามที่จัดตั้งขึ้นตามกฎหมายเป็นผู้ใช้อำนาจตุลาการ (๒) การจัดตั้งศาลพิเศษ หรือการมอบหมายให้องค์กรหรือหน่วยงานใดๆ ของฝ่ายบริหารมีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีเป็นที่สุดจะกระทำมิได้ (๓) บรรดาตุลาการย่อมมีอิสระในการปฏิบัติหน้าที่ของตน และให้ผูกพันกับรัฐธรรมนูญนี้และกฎหมายเท่านั้นสำหรับเรื่องการที่จะไม่มีการจัดตั้งศาลพิเศษขึ้นมานอกเหนือจากตัวอำนาจตุลาการหรือว่าศาลเดิมที่มีอยู่ ดังนั้นตรงนี้เป็นกรณำไปสู่เรื่องเหตุการณ์ที่ศาลคิมามูโตะเกี่ยวข้องการพิจารณาคดีโรคเรื้อนไปพิจารณานอกห้องพิจารณาคดีเหมือนกับเป็นการละเมิดรัฐธรรมนูญญี่ปุ่นประชาชนต้องการให้ศาลฎีกาญี่ปุ่นออกมาขอโทษ และให้มีการบังคับจ่ายค่าเสียหายให้กับเหยื่อ การดำเนินการทางกฎหมายที่ควรจะมีการเรียกร้องอะไรเพิ่มขึ้นหรือเงื่อนไขของการฟ้องร้องคดีในส่วนที่เกี่ยวข้อง เรื่องของการใช้การประชุมผ่านทางจอภาพกรณีที่คนที่เป็นโรคเรื้อนเข้ามาไม่ได้ และสมมุติว่าหากเกินวิสัยจริงๆ ควรมี

ใบรับรองแพทย์ตรวจสอบว่าบุคคลคนนี้เป็นโรคเรื้อนไม่สามารถมาศาลได้จะได้ทำการเคลื่อนคดีออกไป ซึ่งการแสดงออกตรงนี้อาจจะไม่ได้เป็นการละเมิดสิทธิหรือเป็นการกีดกัน

การศึกษาเปรียบเทียบกับประเทศไทย

ข้อมูล ณ วันที่ ๑๕ ธันวาคม ๒๕๕๘ พบว่าปัจจุบันคนไทยป่วยด้วยโรคเรื้อนที่ขึ้นทะเบียนรักษา ๕๒๗ ราย โดยพบผู้ป่วยรายใหม่ในปี ๒๕๕๘ จำนวน ๑๕๕ ราย ในจำนวนนี้เป็นผู้ป่วยใหม่ที่มีความพิการที่มองเห็นได้ (พิการระดับ ๒) จำนวน ๒๐ รายหรือร้อยละ ๑๓ ซึ่งจำนวนลดลงกว่าปี ๒๕๕๓ ที่พบรายใหม่ ๔๐๕ ราย และพิการระดับ ๒ จำนวน ๖๐ ราย แต่ยังมีปัญหาที่น่าเป็นห่วง คือในผู้ป่วยรายใหม่มีความพิการก่อนมาพบแพทย์รักษา เช่น นิ้วมือนิ้วเท้าหงิก งอ กุดหรือด้วน เปลือกตาปิดไม่สนิทเวลาหลับ สาเหตุเพราะผู้ป่วยเข้ามารับการรักษาที่ล่าช้า โดยจะเห็นได้จากข้อมูล ๕ ปี ที่ผ่านมา (ปี ๒๕๕๓ - ๒๕๕๗) มีผู้ป่วยรายใหม่มีความพิการระดับ ๒ อยู่ที่ร้อยละ ๑๐ - ๑๗

โรคเรื้อนเป็นโรคติดต่อเรื้อรังชนิดหนึ่งเกิดจากเชื้อแบคทีเรียที่เรียกว่าไมโคแบคทีเรียมเลแปร (Mycobacterium leprae) ซึ่งเมื่อเข้าสู่ร่างกายแล้วเชื้อมักจะเข้าไปอาศัยอยู่ในบริเวณใต้ผิวหนังและเส้นประสาทส่วนปลาย จากนั้นประมาณ ๓-๕ ปี ผู้ที่ไม่มีความต้านทานต่อเชื้อโรคเรื้อนก็จะมีอาการแสดงทางผิวหนัง เช่น เป็นวงต่าง สีจาง หรือสีเข้มกว่าผิวหนังปกติ หากไม่ได้รับการรักษาอาการจะลุกลามเป็นผื่นหรือตุ่มกระจายอยู่ทั่วตัว หลายคนเรียกชื่อโรคเรื้อนต่างกันไป เช่น ขี้ทูต ภูมั้ง ไทกอ หูหนาทาเล่อ โรคพยาธิเนื้อตาย เป็นต้น โรคนี้ติดต่อกันได้โดยการสัมผัสคลุกคลีและ อยู่ใกล้ชิดกับผู้ป่วยระยะติดต่อเป็นเวลานานๆ เชื้อโรคเรื้อนมีขนาดเล็กมากไม่สามารถมองเห็นด้วยตาเปล่าอาศัยอยู่ใต้ผิวหนัง เส้นประสาทส่วนปลาย และเยื่อหุ้มทางเดินหายใจส่วนบนของผู้ป่วยระยะติดต่อ เมื่อเชื้อโรคเรื้อนเข้าสู่ร่างกาย จะใช้เวลาฟักตัวประมาณ ๓-๕ ปี จึงจะปรากฏอาการในผู้ที่ไม่มีความต้านทานต่อเชื้อโรคเรื้อนปัจจุบันยังไม่มีวัคซีนหรือยาป้องกัน แต่มียาสมัยใหม่ที่สามารถรักษาโรคเรื้อนให้หายขาดได้ภายใน ๖ เดือน ถึง ๒ ปี โดยผู้ป่วยที่มีเชื้อมาก หรือมีอาการระยะเริ่มแรกของโรค จะใช้เวลารักษาเพียง ๖ เดือน ส่วนผู้ป่วยที่เป็นชนิดเชื้อมาก หรือมีอาการเป็นเวลานานแล้ว จะใช้เวลา ๒ ปี ซึ่งหากผู้ป่วยได้รับการรักษาตั้งแต่เริ่มปรากฏอาการในระยะแรกอย่างสม่ำเสมอก็ยังมีโอกาสหายได้เร็วขึ้น โดยในระหว่างรักษาผู้ป่วยสามารถอยู่ร่วมกับครอบครัวได้อย่างปลอดภัย เนื่องจากยาที่ใช้รักษาโรคเรื้อนเป็นยาที่มีประสิทธิภาพสูงสามารถฆ่าเชื้อโรคเรื้อนให้หายได้ภายใน ๑ สัปดาห์ แต่ผู้ป่วยยังคงต้องกินยาต่อไปจนกว่าแพทย์จะสั่งให้หยุดการรักษาจากความเชื่อที่มีมาช้านานว่า โรคเรื้อนเป็นโรคติดต่อร้ายแรง ประกอบกับบุคลิกที่ไม่น่าดูเมื่อมีความพิการ หรือมีแผลเรื้อรัง จึงทำให้คนส่วนใหญ่เกิดความรังเกียจผู้ป่วยโรคเรื้อน เนื่องจากกลัวว่าจะติดโรคนี้หากเข้าใกล้ ในความจริงแล้วความเสี่ยงที่จะติดโรคเรื้อนนั้นมีน้อยมาก เพราะร่างกายของคนเรามีภูมิต้านทานโรคเรื้อนอยู่ในตัวแทบทุกคน คนส่วนมากจึงไม่ติดโรคเรื้อน แม้จะอยู่ใกล้ชิดกับผู้ป่วย โดยเฉพาะผู้ป่วยที่ได้รับการรักษาแล้วหรือกำลังรักษา จะไม่สามารถแพร่เชื้อไปยังผู้อื่น ดังนั้นหากคนในครอบครัวหรือในหมู่บ้านป่วยเป็นโรคเรื้อนหรือเป็นผู้พิการ

จากโรคเรื้อรังก็ไม่ควรรังเกียจและควรให้ความช่วยเหลือเป็นกำลังใจให้กับผู้ป่วยเหล่านั้นสามารถอยู่ในสังคมได้โดยปกติสุขต่อไป

แนวทางการแก้ไข การพิจารณาต่อกับคู่ความที่เป็นโรคติดต่อร้ายแรง อาจแยกการดำเนินการพิจารณาดีเป็นการเฉพาะ สิ่งนี้ไม่ใช่การเลือกปฏิบัติหรือละเมิดสิทธิส่วนบุคคลแต่อย่างใด แต่ควรที่จะมองในแง่ของการป้องกันและควบคุมโรคติดต่อร้ายแรงมิให้ระบาดไปมากกว่านี้การป้องกันการแพร่เชื้อโรคติดต่อร้ายแรงมีความจำเป็นมากสำหรับโรคติดต่อแพร่กระจายไปสู่บุคคลอื่นในชุมชน โดยปะปนไปกับอาหาร น้ำ และแมลงนำโรคชนิดต่างๆ ดังนั้นการดำเนินการเกี่ยวกับการกำจัดเชื้อที่อยู่ในน้ำ อาหาร สิ่งแวดล้อมที่เป็นสื่อนำโรค โดยวิธีต่างๆ เช่น การควบคุมสัตว์และแมลงนำโรค การทำน้ำให้สะอาดปราศจากเชื้อ โดยเติมสารฆ่าเชื้อ เช่น คลอรีน ตลอดจนการสุขาภิบาลอาหารและสุขาภิบาลสิ่งแวดล้อม ซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งที่จะป้องกันการแพร่เชื้อโรคโรคติดต่อบางชนิดไม่ได้ร้ายแรงอย่างที่คิด เช่น โรคเรื้อน การติดต่อนั้นมีน้อยมาก เพราะร่างกายของคนเรามีภูมิต้านทานโรคเรื้อนอยู่ในตัว คนส่วนมากจึงไม่ติดโรคเรื้อน แม้จะใกล้ชิดกับผู้ป่วย โดยเฉพาะผู้ป่วยที่ได้รับการรักษาแล้วหรือกำลังรักษา จะไม่สามารถแพร่เชื้อไปยังผู้อื่น หากคนในครอบครัวหรือในชุมชนป่วยเป็นโรคเรื้อนหรือเป็นผู้พิการจากโรคเรื้อนก็ไม่ควรรังเกียจและควรให้ความช่วยเหลือเป็นกำลังใจให้สามารถอยู่ในสังคมได้โดยปกติสุขต่อไปควรมีการให้ความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องในการปฏิบัติตนของผู้ป่วยและผู้ที่อยู่ในชุมชนที่มีโรคติดต่อด้วยว่าควรปฏิบัติตนอย่างไรจึงจะถูกต้องและสามารถอยู่ร่วมกันได้

๑๒. การห้ามการสมรสสำหรับผู้หญิงและกฎหมายเกี่ยวกับการสมรสในญี่ปุ่น

ตามรัฐธรรมนูญญี่ปุ่น มาตรา ๑๔ ห้ามเลือกปฏิบัติและใช้อิทธิพล (๑) ประชาชน ทั้งหลาย มีสิทธิเสมอกันภายใต้กฎหมาย และห้ามเลือกปฏิบัติในความสัมพันธ์ทางการเมือง เศรษฐกิจ หรือสังคม โดยเหตุที่มีความแตกต่างทางเชื้อชาติ ความเชื่อทางศาสนา เพศ ฐานะทางสังคม หรือเทือกเถาเหล่ากอ (๒) ห้ามมิให้ยอมรับให้มีระบอบศักดินา (๓) ห้ามมิให้กล่าวอ้างอิทธิพลเพื่อขอรับเครื่องราชอิสริยาภรณ์ หรือการยกย่องอื่นใดและมาตรา ๒๔ หลักความเสมอภาคระหว่างสามีภรรยา (๑) ให้การสมรสเป็นไปบนพื้นฐานของความยินยอมทั้งสองฝ่ายและให้การสมรสดำรงอยู่ภายใต้หลักความร่วมมือซึ่งกันและกันโดยมีสิทธิเท่าเทียมกันระหว่างสามีภรรยา (๒) ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการเลือกคู่ครอง สิทธิในทรัพย์สิน การรับมรดก การเลือก ภูมิลำเนา การหย่า และกรณีอื่นใดเกี่ยวกับการสมรสและครอบครัว ให้การบัญญัติกฎหมายตั้งอยู่บนพื้นฐานของศักดิ์ศรีของปัจเจกชนและหลักความเสมอภาคระหว่างเพศเป็นสำคัญ ประมวลกฎหมายแพ่งที่เข้ามาเกี่ยวข้องคือมาตรา ๗๓๓ กล่าวถึงเรื่องที่ตั้งงานใหม่ได้คือให้ผ่านพ้น ๖ เดือนไปแล้ว กับมาตรา ๗๗๒ เรื่องการนับวันของบุตรคือช่วง ๒๐๐-๓๐๐ วัน ที่เคยเสนอขึ้นมายาวนาน ตั้งแต่ในสมัยรัฐธรรมนูญเมจิแล้ว แต่มีการเปลี่ยนแปลงเมื่อเรื่องขึ้นสู่ศาลฎีกา เสียงในคณะใหญ่ของศาลฎีกา ๑๕ เสียง เมื่อจำนวน ๑๓ เสียงเห็นว่าไม่สมเหตุผลในการกำหนดช่วงวันที่หลังการหย่าไม่ให้ตั้งงานใหม่ภายใน ๖ เดือน กำหนดให้ลดลงจำนวนวันคงเหลือ ๑๐๐ วัน ซึ่งเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงตรง

นี้ ญีปุ่นจึงเข้าไปมีบทบาทตรงนี้มากขึ้น ในการเข้าไปลงนามในปฏิญญาของสหประชาชาติว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบแต่ท้ายที่สุดทางผู้นำก็แสดงให้เห็นว่ายังมีภารกิจกันทางสตรีในส่วนอื่นอยู่ดี ตัวอย่างเรื่องนามสกุลก็ยังมีให้เห็นอยู่ศาลสูงสุดญี่ปุ่นซึ่งคู่สมรสต้องใช้นามสกุลเดียวกันศาลสูงสุดญี่ปุ่นยืนยันกรณตามกฎหมายว่าคู่สมรสจะต้องใช้นามสกุลเดียวกัน หลังมีผู้ยื่นฟ้องว่ากฎหมายนามสกุลที่ใช้ในปัจจุบันเป็นการเลือกปฏิบัติต่อสตรีและขัดรัฐธรรมนูญย้อนไปถึงสมัยเมจิในศตวรรษที่ ๑๙ โดยตามธรรมเนียมปฏิบัติก่อนหน้านี้ ผู้หญิงญี่ปุ่นสามารถคงนามสกุลก่อนการแต่งงานไว้ได้ จนกระทั่งเมื่อปี ค.ศ. ๑๘๙๘ ได้มีการออกกฎหมายใหม่ซึ่งระบุว่าผู้หญิงและเด็กทุกคนจะต้องอยู่ใต้การควบคุมดูแลของชายผู้เป็นหัวหน้าครอบครัว ต่อมาเมื่อปี ๑๙๔๘ ได้มีการยกเลิกระบอบศักดินา แต่ยังคงมีการบังคับใช้กฎหมายนามสกุลอยู่ และช่วงราวทศวรรษ ๑๙๙๐ สภาญี่ปุ่นได้อภิปรายเกี่ยวกับกฎหมายมาแล้วครั้งหนึ่ง แต่ท้ายที่สุดไม่ได้มีการแก้ไข เพราะถูกคัดค้านจากฝ่ายอนุรักษ์นิยมที่ชี้ว่าการแก้ไขกฎหมายดังกล่าวจะบั่นทอนสายสัมพันธ์ในครอบครัว

การศึกษาเปรียบเทียบกับประเทศไทย

ตามประมวลกฎหมายแพ่ง หมวด ๒ เงื่อนไขแห่งการสมรส มาตรา ๑๔๕๓ หญิงที่สามีตายหรือที่การสมรสสิ้นสุดลงด้วยประการอื่นจะทำการสมรสใหม่ได้ต่อเมื่อการสิ้นสุดแห่งการสมรสได้ผ่านพ้นไปแล้วไม่น้อยกว่าสามร้อยสิบวัน เว้นแต่ (๑) คลอดบุตรแล้วในระหว่างนั้น (๒) สมรสกับคู่สมรสเดิม (๓) มีใบรับรองแพทย์ประกาศนียบัตรหรือปริญญาดังกล่าวซึ่งเป็นผู้ประกอบการรักษาโรคในสาขาเวชกรรมได้ตามกฎหมายว่ามีได้มีครรภ์ หรือ (๔) มีคำสั่งของศาลให้สมรสได้ถ้าฝ่าฝืนให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าเป็นบุตรของสามีที่สมรสครั้งหลัง ตามมาตรา ๑๕๓๗ ในกรณีที่หญิงทำการสมรสใหม่นั้นเป็นการฝ่าฝืนมาตรา ๑๔๕๓ และคลอดบุตรภายในสามร้อยสิบวันนับแต่วันที่การสมรสสิ้นสุดลง ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าเด็กที่เกิดแต่หญิงนั้นเป็นบุตรชอบด้วยกฎหมายของชายผู้เป็นสามีคนใหม่ และห้ามมิให้นำข้อสันนิษฐานใน มาตรา ๑๕๓๖ ที่ว่าเด็กเป็นบุตรชอบด้วยกฎหมายของสามีเดิมมาใช้บังคับ ทั้งนี้ เว้นแต่มีคำพิพากษาของศาลแสดงว่าเด็กมิใช่บุตรชอบด้วยกฎหมายของชายผู้เป็นสามีคนใหม่นั้น

แนวทางการแก้ไข การมีการเว้นระยะเวลาของหญิงเพื่อทำการสมรสใหม่นั้น ประเด็นสำคัญที่แท้จริงเกี่ยวกับเรื่องบุตรที่จะคลอดในช่วง ระยะเวลาที่กำหนด หากคลอดบุตรแล้วก็ไม่มีปัญหา หากหญิงต้องการที่ทำการสมรสใหม่โดยไม่รอระยะเวลาที่ควรที่จะดำเนินการตรวจสอบเรื่องการตั้งครรภ์ให้เรียบร้อย โดยมีใบรับรองแพทย์ประกาศนียบัตรหรือปริญญาดังกล่าวซึ่งเป็นผู้ประกอบการรักษาโรคในสาขาเวชกรรมได้ตามกฎหมายว่ามีได้มีครรภ์ เพื่อป้องกันปัญหาเรื่องเด็กที่คลอดมานั้นเป็นบุตรของชายคนเดิมหรือชายคนใหม่ ถ้าฝ่าฝืนให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าเป็นบุตรของสามีที่สมรสครั้งหลัง หญิงบางรายไม่ทราบว่าจะตนเองตั้งครรภ์ เนื่องจากมีโรคประจำตัวเกี่ยวกับมดลูก หรือตั้งครรภ์ยาก หรือประจำเดือนไม่มาจนเป็นปกติ หากเกิดตั้งครรภ์ขึ้นมาบางรายไม่ทราบ ระยะเวลาการคลอดบุตรก็เป็นปกติพอดีกับเวลาที่สมรสใหม่แล้ว อาจจะทำให้เกิดปัญหาขึ้นภายหลังได้หากไม่ดำเนินการตรวจสอบเรื่องนี้ก่อนจดทะเบียนสมรสใหม่

๑๓. นักเรียนกับการเคลื่อนไหวทางการเมืองในญี่ปุ่น

ประเทศญี่ปุ่นนั้นหากจะมีการประท้วงใดๆ จะต้องดำเนินการแจ้งรัฐบาลอย่างน้อย ๑ สัปดาห์ก่อนที่จะมีการประท้วงใดๆ ประเด็นปัญหาระบบการแจ้งเตือนสำหรับนักเรียนส่วนของโรงเรียน ปัญหาในเรื่องความปลอดภัยของนักเรียนและชื่อเสียงของโรงเรียน ส่วนของนักเรียนปัญหาในเรื่องเกี่ยวกับความหมายเชิงลบทางการเมือง เสรีภาพในความคิดและความสำนึก เสรีภาพในการแสดงออก ตามรัฐธรรมนูญของญี่ปุ่นมีมาตราที่เกี่ยวข้องคือมาตรา ๑๙ ในเรื่องเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น ห้ามมิให้ล่วงละเมิดเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น และมาตรา ๒๑ ในเรื่องเสรีภาพในการสื่อสารถึงกัน(๑) เสรีภาพในการรวมตัวกันในที่ประชุมและการเข้าสมาคม ตลอดจนการพูด การเขียน การพิมพ์ การโฆษณา และการสื่อความหมายโดยวิธีอื่นย่อมได้รับความคุ้มครอง (๒) ห้ามมิให้เจ้าหน้าที่ของรัฐตรวจข้อความก่อนการใช้เสรีภาพดังกล่าว ห้ามมิให้ล่วงละเมิดความลับของการสื่อสารไม่ว่าในทางใด ซึ่งได้ยกขึ้นมาเปรียบเทียบกับโดยมองว่าในการที่จะต้องแจ้งก่อนประท้วงนั้นขัดหรือว่าถูกต้องกับรัฐธรรมนูญหรือไม่ มองว่าในทั้งสองส่วนไม่ได้เป็นการละเมิดแต่อย่างใด และศาลเองก็มองว่าไม่ได้เป็นการขัดขวางในเรื่องประท้วงต่างๆ แต่มีสิ่งน่าสนใจในส่วนที่เกี่ยวข้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาขั้นพื้นฐาน จะไม่มีการสอนวิชาการเมืองหรือวิชารัฐศาสตร์ในโรงเรียน การเปรียบเทียบสถานการณ์ของประเทศญี่ปุ่นกับประเทศฟิลิปปินส์ซึ่งมีความใกล้เคียงกัน แต่ว่าทางฟิลิปปินส์เองจะไม่มีระบบการแจ้งล่วงหน้าในการประท้วง ส่วนในด้านการศึกษาทางฟิลิปปินส์จะมีความตื่นตัว ในการกระทั้ว ครูในโรงเรียนจะเป็นผู้นำและสามารถชี้แนะแนวทางได้

การศึกษาเปรียบเทียบกับประเทศไทย

เมื่อวันที่ ๑๔ ตุลาคม ๒๕๖๖ เหตุการณ์ ๖ ตุลา เป็นเหตุการณ์ที่สำคัญของประเทศไทยเป็นเหตุการณ์จลาจลและปราบปรามนักศึกษาและผู้ประท้วงในและบริเวณหน้ามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ท่าพระจันทร์ และท้องสนามหลวง ขณะที่นักศึกษาจากหลายมหาวิทยาลัยกำลังชุมนุมประท้วงการเดินทางกลับประเทศของจอมพล ถนอม กิตติขจร อดีตนายกรัฐมนตรี ที่สนามฟุตบอลมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ โดยสถิติอย่างเป็นทางการระบุว่า มีผู้เสียชีวิต ๔๖ คน ซึ่งมีทั้งถูกยิงด้วยอาวุธปืน ถูกทุบตี หรือถูกทำให้พิการหนึ่งวันก่อนเหตุการณ์ มีการตีพิมพ์ภาพถ่ายการแขวนคอจำลองโดยผู้ประท้วงมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ในสื่อสำหรับหลายฝ่าย นักศึกษาในภาพถ่ายนั้นเหมือนกับกำลังแขวนคอหุ่นจำลองบุคคลสำคัญ เป็นผลให้กำลังกึ่งทหารที่โกรธแค้นมาชุมนุมกันนอกมหาวิทยาลัย ในเย็นวันนั้นรองอธิบดีกรมตำรวจสั่งการโจมตีในรุ่งเช้าและอนุญาตให้ยิงเสรีในวิทยาเขต คณะผู้ยึดอำนาจปกครองนำโดย รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมในขณะนั้นยึดอำนาจทันทีหลังสิ้นสุดเหตุการณ์

นักศึกษาในยุคสมัยก่อนนั้นเวลาพูดคุยจะมีเนื้อหาสาระทางการเมืองเข้ามาเกี่ยวข้องในการสนทนากันมีการวิจารณ์การทำงานของรัฐบาล นักการเมือง มีการร่วมกันต่อสู้เรียกร้องเมื่อเกิดความไม่

เป็นธรรมขึ้นในสังคม เพราะฉะนั้น เมื่อมีการรวมกลุ่มของนักศึกษาขึ้นมาจะทำให้รัฐบาลเกรงกลัวในพลังของปัญญาชน เพราะนักศึกษา หมายถึง ผู้ที่เรียนรู้ มีความรู้ มีการศึกษาข้อมูลนักรการเมืองจึงไม่สามารถที่จะโกหกหลอกลวงได้แต่ในปัจจุบันนี้นักศึกษาไม่ได้ใส่ใจทางด้านการเมืองการปกครอง อำนาจจึงตกอยู่ในมือของนักรการเมืองที่เข้ามาเพื่อแสวงหาผลประโยชน์จากงบประมาณแผ่นดิน นักศึกษาไม่สามารถตั้งโจทย์ให้สังคมสอบถามรัฐบาลได้ ไม่สามารถตีแผ่ความจริงในข้อมูลที่เราหามาได้ ผู้ที่ตีแผ่ปัญหาต่างๆ กลับเป็นนักรการเมืองฝ่ายตรงข้าม ออกมาสาวไส้เพื่อเรียกคะแนนจากประชาชน ซึ่งข้อมูลที่นำมาอวดอ้างบางครั้งเป็นหลักฐานเท็จ ที่สร้างขึ้นเพื่อให้อีกฝ่ายได้รับความเสียหาย หรือต้องการทำลายให้เสียชื่อเสียงเพื่อหวังคะแนนเสียงในการเลือกตั้งครั้งต่อไป

แนวทางการแก้ไข ในปัจจุบันจัดได้ว่าเป็นยุคแห่งความขัดแย้งทางอุดมการณ์ทางการเมือง ก่อมีอบ แบ่งขั้วแบ่งสี ยิ่งกันตาย และเผาบ้านเผาเมือง แต่การมีส่วนร่วมในการส่งเสริมประชาธิปไตยอย่างสร้างสรรค์ นับว่าเป็นเรื่องที่ถูกต้องและละติงาม ยิ่งถ้านักเรียนนักศึกษาเป็นผู้มีส่วนร่วมในการส่งเสริมประชาธิปไตยด้วยแล้ว ยิ่งดียิ่งกว่า ทั้งนี้ก็เพราะว่าเขาเป็นบุคลากรสำคัญของชาติ เด็กวันนี้คือผู้ใหญ่ในวันหน้า เป็นคลื่นลูกใหม่ ที่มีไฟพลังขับเคลื่อนประชาธิปไตย มีพลังความมุ่งมั่นสร้างสรรค์ จิตใจสะอาด บริสุทธิ์ ปราศจากเลศนัย และผลประโยชน์ที่แฝงเบื้องหลัง จึงเป็นต้นกล้าประชาธิปไตยที่สำคัญยิ่ง ควรมีการส่งเสริมประชาธิปไตยให้แก่เด็กตั้งแต่เริ่มต้นจากที่ครอบครัวบ้านที่มีความเป็นประชาธิปไตย ก่อให้เกิดการมีส่วนร่วมในชีวิตประจำวัน บิดามารดาหรือผู้ปกครองไม่ควรบังคับทุกสิ่งทุกอย่างที่เกิดขึ้นกับชีวิตของเด็ก ควรใช้หลักการความมีเหตุผล สิ่งใดปฏิบัติแล้วก่อให้เกิดผลดี สิ่งใดเกิดผลเสีย ให้เขาได้รับรู้จากการปฏิบัติจริงเรียนรู้ให้สมกับแต่ละวัย เมื่อได้รับการศึกษาต้องมีส่วนร่วมในการศึกษาเรียนรู้ถึงความหมาย องค์ประกอบ ขอบเขต หลักการหลักเกณฑ์ ตลอดจนคุณค่า และข้อจำกัดของประชาธิปไตย ให้เข้าใจ เข้าถึง อย่างลึกซึ้งละเอียดครบถ้วน การใส่ใจในการศึกษาหาความรู้อย่างกระตือรือร้น การก้าวขึ้นบันไดขั้นแรกของการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมประชาธิปไตย ซึ่งเป็นสิ่งที่นักเรียนต้องทำอย่างมีจิตสำนึก ต่อไปควรมีการเข้าร่วมกิจกรรมที่เป็นการส่งเสริมประชาธิปไตย ไม่ว่าจะเป็นที่โรงเรียนจัดขึ้น หรือองค์กรภาครัฐ ภาคเอกชนจัดขึ้น ซึ่งกิจกรรมในลักษณะนี้มีอยู่มาก เชิญชวนและรอการเข้าร่วมของนักเรียนอยู่เสมอ เช่น การจัดประกวดการกล่าวสุนทรพจน์ประกวดคำขวัญเรียงความวาดภาพการจัดอบรมสัมมนาเพื่อเผยแพร่ประชาธิปไตย รมรงค์การเลือกตั้ง กิจกรรมเหล่านี้ต้องรับสมัครใจเข้าไปมีส่วนร่วม เปิดใจรับเอาหลักการที่ถูกต้องแล้วนำไปอธิบายขยายโลกทัศน์จากนักเรียนสู่นักเรียน สู่ผู้ปกครอง สู่ชุมชนและสังคม ให้รับรู้อย่างถูกต้องตรงกัน และควรกระทำให้เหมาะสมและถูกกาลเทศะ

๑๔. การแก้ไขรัฐธรรมนูญในญี่ปุ่น

รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันของญี่ปุ่นเริ่มใช้มาตั้งแต่ปี ๑๙๔๗ หลังจากสงครามโลกสิ้นสุดไปแล้ว ๒ ปี โดยสหรัฐอเมริกาซึ่งดูแลญี่ปุ่นอยู่ในขณะนั้นเป็นผู้ร่างขึ้นมาโดยขณะนั้นญี่ปุ่นตกอยู่ในฐานะผู้

แพ่งสงคราม ต้องประสบกับการสูญเสียอย่างมากในสงครามโลกครั้งนี้ ชาวญี่ปุ่นยังมีภาพจน์ต่อชาติของตนว่าเป็นประเทศเล็กๆ ที่ต้องย่อเย็บจากสงครามและสูญเสียศักดิ์ศรี ในขณะที่ประเทศผู้ชนะสงครามต้องการจะควบคุมไม่ให้ญี่ปุ่นสามารถฟื้นฟูอำนาจทางการเมืองขึ้นมาได้อีกรัฐธรรมนูญฉบับนี้ จึงมีลักษณะพิเศษที่ต่างจากรัฐธรรมนูญของประเทศอื่นใดในโลก คือเป็นรัฐธรรมนูญที่ไฝ่สันติภาพแต่ในช่วงเวลากว่าครึ่งทศวรรษที่ผ่านมาชาวญี่ปุ่นได้มีการแสดงความเห็นกันเป็นอันมากว่า ปัจจุบันนี้สถานะของประเทศญี่ปุ่นเปลี่ยนไป สถานการณ์ของโลกก็เปลี่ยนไป สังคมญี่ปุ่นได้พัฒนาขึ้นมามาก รัฐธรรมนูญของญี่ปุ่นอาจจะไม่เหมาะสมกับสภาพของประเทศที่ได้พัฒนาขึ้นมาอยู่ในระดับแนวหน้าของโลก ดังนั้นจึงน่าจะได้มีการแก้ไขรัฐธรรมนูญให้เหมาะสมกับสภาพของประเทศให้มากขึ้นแม้ว่าการแก้ไขรัฐธรรมนูญจะมีหลายประเด็นที่หลายฝ่ายเสนอว่าควรได้รับการแก้ไข เช่น เรื่องสิทธิเสรีภาพส่วนบุคคล และสิทธิเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมแต่ส่วนที่ได้รับความสนใจมากที่สุดก็คือ การแก้ไขมาตรา ๙ ซึ่งไม่เฉพาะแต่ในประเทศญี่ปุ่นเท่านั้น ชาวต่างประเทศเองก็ให้ความสนใจในประเด็นสำคัญนี้

รัฐธรรมนูญมาตราที่ ๙ ของญี่ปุ่นระบุว่า โดยที่ชาวซึ่งในสันติภาพระหว่างประเทศที่อยู่บนรากฐานแห่งความยุติธรรม และเป็นระเบียบเรียบร้อย ประชาชนญี่ปุ่นเล็กที่จะถือตลอดไปว่าสงครามเป็นสิทธิแห่งอธิปไตยของชาติ และสิ่งเพื่อใช้คุกคาม หรือใช้กำลังในการตกลงข้อพิพาทระหว่างประเทศเพื่อให้บรรลุถึงซึ่งวัตถุประสงค์จะไม่จัดให้มีกำลังทางบก ทางเรือ และทางอากาศ ตลอดจนพลังอื่นอันพึงก่อให้เกิดสงครามเลย และจะไม่รับรู้สิทธิของรัฐในการเข้าร่วมสงครามด้วย มาตรา ๙ นี้ปัจจุบันถือว่าเป็นทั้งความภาคภูมิใจของชาวญี่ปุ่น และเป็นทั้งข้อจำกัดที่สำคัญของญี่ปุ่น ชาวญี่ปุ่นทั่วไปมีความภาคภูมิใจที่ประเทศของตนมีรัฐธรรมนูญสันติภาพที่แตกต่างไปจากประเทศอื่น ชาวญี่ปุ่นบางกลุ่มก็ถือว่าการแสดงตนว่าเป็นผู้ไม่ไฝ่สงครามและไม่ใช้กำลังทหารเป็นเครื่องมือในการแก้ไขความขัดแย้งนี้ เป็นมาตรการที่แสดงถึงมาตรฐานและรสนิยมขั้นสูงในการดำเนินนโยบายระหว่างประเทศ นอกจากนี้ชาวญี่ปุ่นยังเกรงว่าถ้าญี่ปุ่นมีรัฐธรรมนูญที่อนุญาตให้มีกองทหารของตนเองได้ อาจจะทำให้ประเทศเพื่อนบ้านของญี่ปุ่นไม่พอใจ เนื่องจากหวั่นเกรงว่าญี่ปุ่นจะแสวงหาอำนาจทางการเมือง ซึ่งอาจจะมีผลกระทบไปถึงการค้าการลงทุนของญี่ปุ่นในต่างประเทศแต่อีกด้านหนึ่ง ญี่ปุ่นในปัจจุบันเป็นประเทศมหาอำนาจทางเศรษฐกิจ มีกิจการที่จะต้องติดต่อกับนานาประเทศอยู่ตลอดเวลา ญี่ปุ่นปรารถนาที่จะได้รับการยอมรับว่าเป็นมหาอำนาจหนึ่งของโลกด้วย ไม่เฉพาะแต่ในด้านเศรษฐกิจ ญี่ปุ่นต้องการจะร่วมรับผิดชอบในกิจการต่างๆ ของโลกด้วย เช่น มีส่วนร่วมในการรักษาสันติภาพของโลก และต้องการจะได้รับเลือกเป็นสมาชิกถาวรของคณะมนตรีความมั่นคงของสหประชาชาติซึ่งบทบาทดังกล่าวนี้จะเป็นไปได้ยาก หากญี่ปุ่นไม่สามารถมีกองกำลังของตนเองนอกจากนี้ ในปัจจุบันแรงผลักดันจากสหรัฐอเมริกา ก็เป็นปัจจัยที่สำคัญอีกประการหนึ่ง สหรัฐอเมริกาเป็นประเทศที่คงกองทหารของตนเอาไว้ในประเทศญี่ปุ่นเพื่อช่วยญี่ปุ่นในการป้องกันตนเอง ญี่ปุ่นเคยได้อาศัยกำลังทหารของสหรัฐอเมริกาในกิจการด้านความมั่นคงของประเทศตลอดมา แต่เนื่องจากในช่วงนี้สหรัฐอเมริกากำลังต้องวุ่นวายอยู่กับสถานการณ์ในตะวันออกกลาง ในขณะที่เกาหลีเหนือซึ่งมีพรมแดนใกล้ชิดกับญี่ปุ่นมาก กำลังแสดงพฤติกรรมข่มขู่และเป็นภัยต่อญี่ปุ่นอย่างเห็นได้ชัด ความมั่นใจว่าสหรัฐอเมริกาจะช่วยปกป้องญี่ปุ่นเริ่ม

ถดถอยลง สหรัฐอเมริกาเองเริ่มแสดงความประสงค์จะให้ญี่ปุ่นมีกองทัพที่สามารถช่วยตัวเองและดูแลภูมิภาคของตนได้มากขึ้นแต่รัฐธรรมนูญก็ไม่นอญญาติให้ความประสงค์ดังกล่าวสัมฤทธิ์ผล จึงนับเป็นข้อจำกัดที่สำคัญของญี่ปุ่นแต่การแก้ไขรัฐธรรมนูญก็ไม่ใช่ง่าย และเหมือนว่ารัฐธรรมนูญจะเขียนขึ้นเพื่อไม่ให้มีการแก้ไขอีกด้วย ในมาตรา ๙๖ ของรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน กำหนดให้การแก้ไขรัฐธรรมนูญจะต้องได้รับคะแนนเสียงยอมรับจาก ๒ ใน ๓ ของจำนวนสมาชิกของทั้งสองสภาของญี่ปุ่น หลังจากนั้นต้องนำมาให้ประชาชนลงคะแนนประชามติด้วยคะแนนเสียงส่วนใหญ่ว่าเห็นด้วยหรือไม่ อย่างไรก็ตามไม่ได้มีการกำหนดวิธีการออกเสียงประชามติเอาไว้ แต่บอกไว้ว่าแล้วแต่สภาจะเป็นผู้กำหนดเพราะฉะนั้นในขั้นตอนของการแก้ไขรัฐธรรมนูญนี้ นอกจากรัฐสภาจะต้องมีมติเห็นชอบ ๒ ใน ๓ ของทั้งสองสภาแล้ว รัฐสภาจะต้องมีการประชุมตกลงกันในเรื่องขั้นตอนของการออกเสียงประชามติด้วย

การศึกษาเปรียบเทียบกับประเทศไทย

การแก้ไขรัฐธรรมนูญในไทย รัฐประหารในประเทศไทย พ.ศ. ๒๕๕๗ เกิดขึ้นเมื่อวันที่ ๒๒ พฤษภาคม ๒๕๕๗ เวลา ๑๖.๓๐ นาฬิกา โดยคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) โค่นรัฐบาลรักษาการในขณะนั้น นับเป็นรัฐประหารครั้งที่ ๑๓ ในประวัติศาสตร์ไทย รัฐประหารดังกล่าวเกิดขึ้นหลังวิกฤตการณ์การเมืองซึ่งเริ่มเมื่อเดือนตุลาคม พ.ศ. ๒๕๕๖ เพื่อคัดค้านร่างพระราชบัญญัตินิรโทษกรรมฯ และอิทธิพลของอดีตนายกรัฐมนตรีคนหนึ่ง หลังการรัฐประหารมีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ สิ้นสุดลง ยกเว้นหมวด ๒ คณะรัฐมนตรีรักษาการหมดอำนาจตลอดจนให้ยุบวุฒิสภา จนเมื่อวันที่ ๒๒ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๕๗ มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๕๗ ซึ่งให้มีสถานะติบัญญัติแห่งชาติทำหน้าที่แทนสภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา และรัฐสภา สืบเนื่องจากรัฐประหารในประเทศไทย พ.ศ. ๒๕๕๗ และการยกเลิกรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ทำให้มีการร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ โดยในเดือนพฤศจิกายน ๒๕๕๗ มีการตั้งคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญชุดแรก จำนวน ๓๖ คน ซึ่งสมาชิกมาจากการแต่งตั้งทั้งหมด แต่ในวันที่ ๖ กันยายน ๒๕๕๘ สภาปฏิรูปแห่งชาติมีมติไม่รับร่างรัฐธรรมนูญของคณะกรรมการฯ ทำให้มีการตั้งคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญขึ้นใหม่ จำนวน ๒๑ คน เมื่อวันที่ ๕ ตุลาคม ๒๕๕๘ ต่อมาเมื่อวันที่ ๒๙ มกราคม ๒๕๕๙ คณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญได้เผยแพร่ร่างรัฐธรรมนูญเบื้องต้นผ่านเว็บไซต์ของรัฐสภา ประธานคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญมีการแถลงถึงร่างรัฐธรรมนูญฉบับก่อนลงประชามติ ระบุว่าร่างฉบับสุดท้ายมีทั้งสิ้น ๒๗๙ มาตรา รวม ๑๖ หมวด คือ ๑. บททั่วไป ๒. พระมหากษัตริย์ ๓. สิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทย ๔. หน้าที่ของปวงชนชาวไทย ๕. หน้าที่ของรัฐ ๖. แนวนโยบายแห่งรัฐ ๗. รัฐสภา ๘. ค.ร.ม. ๙. การขัดกันแห่งผลประโยชน์ ๑๐. ศาล ๑๑. ศาลรัฐธรรมนูญ ๑๒. องค์การอิสระ ๑๓. องค์การอัยการ ๑๔. การปกครองท้องถิ่น ๑๕. การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ ๑๖. การปฏิรูปประเทศ และบทเฉพาะกาลวันที่ ๙ เมษายน ๒๕๕๙ สถานิติบัญญัติแห่งชาติเห็นชอบเป็นเอกฉันท์ให้เพิ่มคำถามประชามติว่าจะให้รัฐสภาลงมติเลือกนายกรัฐมนตรีใน ๕ ปี หลังรัฐสภาชุดแรกตามรัฐธรรมนูญนี้ได้หรือไม่ และเมื่อวันที่ ๑๙ เมษายน ๒๕๕๙ คณะกรรมการการ

เลือกตั้งประกาศกำหนดให้วันอาทิตย์ที่ ๗ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๕๙ เป็นวันออกเสียงประชามติร่างรัฐธรรมนูญ พ.ศ....

แนวทางในการแก้ไข หลักการสำคัญของรัฐธรรมนูญ ในฐานะที่รัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสำคัญยิ่งของรัฐที่บัญญัติกฎเกณฑ์สำคัญในกระบวนการการเมืองการปกครองของรัฐ รวมถึงตลอดถึงบัญญัติคุ้มครองสิทธิ เสรีภาพและบทบาทของประชาชนในการมีส่วนร่วมในกระบวนการการเมืองที่สำคัญไว้ เพื่อเป็นหลักประกันว่าในกระบวนการการเมืองการปกครองของรัฐ ประชาชนจะได้รับการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพประการใดบ้าง และประชาชนจะมีบทบาทในการมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างไร เพื่อประโยชน์ในการที่ประชาชนจะรับรู้และใช้สิทธิได้อย่างถูกต้องและเกิดผลดีกับกระบวนการการเมืองการปกครองอย่างแท้จริง รัฐธรรมนูญที่ดีจึงควรมีคุณลักษณะและประกอบด้วยหลักการสำคัญดังนี้ บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญควรจะต้องครอบคลุมในหลักการที่สำคัญของกระบวนการการเมืองการปกครอง เช่นบัญญัติรับรองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน การมีส่วนร่วมของประชาชนที่เหมาะสมสอดคล้องกับหลักการปกครองระบอบประชาธิปไตยอย่างแท้จริงและเหมาะสมสอดคล้องกับวัฒนธรรมประเพณี ความรู้ ความสามารถทางการเมืองของประชาชนเป็นสำคัญ บัญญัติถึงสถาบันทางการเมือง ที่มาของสถาบันเหล่านั้น อำนาจหน้าที่ ความสัมพันธ์ระหว่างสถาบันการเมือง กระบวนการสำคัญในการปฏิบัติหน้าที่ของสถาบันทางการเมือง และที่จำเป็นและขาดมิได้รัฐธรรมนูญจะต้องบัญญัติถึงมาตรการและกระบวนการใช้อำนาจตรวจสอบการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรทางการเมืองของสถาบันต่างๆอย่างรัดกุม ป้องกันมิให้มีการบิดเบือนหลักการและกฎเกณฑ์ที่ถูกต้อง เพราะจะทำให้เกิดวิกฤตทางการเมืองและอาจเป็นหนทางนำไปสู่การแก้วิกฤตการเมืองด้วยวิธีการนอกระบบเช่นการปฏิวัติรัฐประหาร อันจะทำให้เกิดความสับสนในกระบวนการทางการเมืองการปกครองดังที่เกิดขึ้นมาทั่วโลก โดยเฉพาะสังคมที่ระดับพัฒนาทางการเมืองยังอยู่ในระดับที่ประชาชนยังอยู่ในฐานะที่ไม่รู้ถึงสิทธิ เสรีภาพและหน้าที่ทางการเมืองที่แท้จริงของตน ทำให้นักการเมืองที่ไม่มีอุดมการณ์ทางการเมืองอย่างแท้จริง และขาดความซื่อสัตย์สุจริตอาศัยจุดอ่อนดังกล่าว ใช้ตำแหน่งและอำนาจหน้าที่แสวงหาผลประโยชน์จากจุดอ่อนของประชาชนและสร้างความเสียหายแก่ประชาชนและประเทศรัฐธรรมนูญเป็นแหล่งกำเนิดของกฎหมายอื่นๆ เช่นกฎหมายเลือกตั้ง กฎหมายทางการเมือง กฎหมายเกี่ยวกับการบริหารราชการแผ่นดิน กฎหมายปกป้องคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชน กฎหมายอาญา กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ เป็นต้น ด้วยเหตุนี้รัฐธรรมนูญจึงควรมีบทบัญญัติเฉพาะหลักการสำคัญที่จำเป็นเท่านั้น ส่วนรายละเอียดหรือมีสาระสำคัญรองลงไป ควรนำไปบัญญัติไว้ในกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญหรือกฎหมายลูก เพราะการบัญญัติสาระหรือหลักการย่อไว้ในรัฐธรรมนูญแม้เหมือนว่าเป็นความละเอียดรอบคอบ แต่ผลเสียที่เพิ่มขึ้นคือทำให้บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญมีความจำกัด ล้าสมัยง่าย ต้องแก้ไขอยู่เสมอ ซึ่งไม่เป็นการดี เพราะรัฐธรรมนูญที่ดีต้องแก้ไขยาก และกระบวนการแก้ไขต้องยุ่งยากซับซ้อนกว่าการแก้ไขกฎหมายโดยทั่วไป มิฉะนั้นจะทำให้รัฐธรรมนูญสูญเสียความเป็นเอกลักษณ์และขาดความศักดิ์สิทธิ์

กฎหมายรัฐธรรมนูญและกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญรวมถึงกฎหมายต่างๆ ของแต่ละประเทศนั้น หากไม่เหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบันหรือสภาวะที่เปลี่ยนแปลงของสังคมโลกควรจะต้องดำเนินการแก้ไขปรับปรุงพัฒนาให้เหมาะสม ควรดำเนินการอยู่บนพื้นฐานที่ถูกต้องและเหมาะสมของแต่ละประเทศ เนื่องจากแต่ละประเทศมีประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม ประเพณี เศรษฐกิจ และสังคมที่แตกต่างกัน ควรให้ประชาชนในประเทศมีส่วนร่วมในการปรับปรุงพัฒนาประเทศ หลักการของ "ประชาธิปไตย" แบ่งออกเป็น ๕ ประการ คือ

๑. หลักอำนาจอธิปไตยของปวงชน เรื่องของการให้ความสำคัญกับอำนาจอธิปไตยที่จะต้องเป็นของประชาชน เพื่อให้การปกครองเป็นของประชาชนอย่างแท้จริง โดยประชาชนมีอำนาจในการเลือกผู้แทนที่จะเข้าไปปกครอง และรวมไปถึงอำนาจในการถอดถอนผู้แทนที่ตนเองเลือกเข้าไปอีกด้วย

๒. หลักเสรีภาพ การให้ความสำคัญกับเสรีภาพของประชาชน ซึ่งเสรีภาพเหล่านี้จะต้องมีการกำหนดขอบเขตที่ชัดเจน เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดการละเมิดซึ่งกันและกัน อันจะนำไปสู่ความเสมอภาคของประชาชน

๓. หลักความเสมอภาคให้ความสำคัญกับความเสมอภาค ถึงแม้ว่ามนุษย์เราจะเกิดมามีความแตกต่างกัน แต่ความแตกต่างเหล่านี้เป็นเพียงความแตกต่างกันทางกายภาพ สำหรับความเสมอภาคในระบอบประชาธิปไตยนั้นจะให้ความสำคัญกับความเสมอภาคทาง โอกาส ซึ่งหมายถึงประชาชนจะมีโอกาสที่เท่ากันในทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคม และการศึกษา

๔. หลักกฎหมาย ให้ความสำคัญกับการบัญญัติกฎหมายที่คำนึงถึงประโยชน์ของประชาชน โดยมีความชอบธรรม บังคับใช้กับประชาชนอย่างยุติธรรมมีความเสมอภาคเท่าเทียมกันโดยไม่เลือกปฏิบัติว่าจะใช้กับบุคคลใดหรือชนชั้นใด

๕. หลักเสียงข้างมาก ปัจจุบันประชากรของแต่ละประเทศนั้นมีจำนวนมาก เป็นการยากที่จะให้ทุกคนมีความคิดเห็นเหมือนกัน ดังนั้นการปกครองในระบอบประชาธิปไตยซึ่งเป็นการปกครองของประชาชน โดยประชาชน และเพื่อประชาชน จึงมีความจำเป็นต้องอาศัยหลักการเสียงข้างมาก เพราะเสียงเอกฉันท์คงจะเป็นไปได้ยาก ส่วนการใช้เสียงข้างมากแค่ไหนเป็นเกณฑ์ขึ้นอยู่กับความสำคัญของปัญหา ถ้าสำคัญมากคงต้องใช้เสียงข้างมากที่มากกว่าครึ่งหนึ่ง อย่างไรก็ตามหลักการเสียงข้างมากนั้นก็ไม้อาจจะละเลยสิทธิของเสียงข้างน้อยได้ ทั้งนี้จะต้องมีหลักประกันที่ให้ความคุ้มครองกับเสียงข้างน้อย เพื่อป้องกันไม่ให้เสียงส่วนใหญ่กดขี่ข่มเหงเสียงส่วนน้อย

๑๕. ความปลอดภัยของระบบประกันสังคมและระบบเลขภาษีในญี่ปุ่น

เรื่องระบบตัวเลขซึ่งเกี่ยวข้องกับตัวเลขที่ใช้ในระบบการประกันสังคมและหมายเลขประจำตัวผู้เสียภาษีตัวเลขมี ๑๒ หลัก เริ่มใช้ตั้งแต่เดือนมกราคม ๒๐๑๖ ระบุชื่อ ที่อยู่ วันเดือนปีเกิด เพศ รหัสรูปถ่าย อาจจะเหมือนกับรูปแบบของบัตรประจำตัวประชาชน เพื่อใช้ในการจัดการข้อมูลส่วนตัวในระบบประกันสังคม ทางภาษีและแผนกภัยพิบัติ ใช้กับประชาชนญี่ปุ่นและผู้พักอาศัยชาวต่างประเทศที่พำนักในญี่ปุ่นมากกว่า ๓ เดือน จะต้องแสดงหมายเลขส่วนบุคคลนี้ต่อสำนักงานภาษีสำหรับกระบวนการทางภาษี เช่น การยื่นขอคืนภาษีสำหรับปี ๒๐๑๖ และหลังจากนั้นจะต้องแสดง

หมายเลขส่วนบุคคลต่อนายจ้างเพื่อการนำไปใช้ในกระบวนการทางภาษีและประกันสังคม แสดงหมายเลขส่วนบุคคลกับสำนักงานเทศบาลเพื่อรับสิทธิประโยชน์ด้านสวัสดิการและเพื่อกระบวนการภายใต้โครงการประกันสุขภาพแห่งชาติและการประกันการรักษาพยาบาล ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับรัฐธรรมนูญของประเทศญี่ปุ่น ตามมาตรา ๑๓ ซึ่งบัญญัติในเรื่องสิทธิส่วนบุคคล (๑) ประชาชนทั้งหลายย่อมได้รับความคุ้มครองในฐานะที่เป็นปัจเจกชน (๒) สิทธิในการดำรงชีวิต สิทธิในเสรีภาพ และสิทธิในการแสวงหาความสุขตราบเท่าที่ไม่กระทบกระเทือนต่อความมั่นคงปลอดภัยของสาธารณะ ย่อมได้รับความคุ้มครองในระดับสูงสุดในการบัญญัติกฎหมายและในกิจการอื่นของรัฐบาล เห็นว่าตัวชี้วัดนี้เป็นสิทธิในความเป็นส่วนตัว ซึ่งในระบบนี้อาจจะเข้ามาเป็นกระทบกับความเป็นส่วนตัวและระบบความเชื่อมั่น หากมีอะไรเกิดขึ้นจะกระทบสิทธิของตัวบุคคลมากน้อยเพียงใดอย่างไร สุดท้ายการดำเนินการนี้แม้ว่าจะเป็นทางเลือก แต่มันก็เหมือนเป็นการบังคับทางอ้อมเมื่อเวลาไปติดต่อราชการหรือหน่วยงานอื่นจะมีการใช้ตัวเลขตัวนี้ ทำให้มองว่าจำเป็นต้องดำเนินต่อไป ความเชื่อมั่นในเรื่องการรั่วไหลของข้อมูลถึงแม้ว่าเทคโนโลยีจะมีมากมายและทันสมัยเพียงใด แต่ว่าความเสี่ยงที่จะเป็นไปได้ในส่วนนี้ยังคงมีอยู่ สรุปสุดท้ายว่าไม่ว่าอย่างไรเมื่อรัฐออกกฎหมายมาประชาชนไม่มีทางเลือกถึงอย่างไรก็ต้องปฏิบัติตามยกตัวอย่างไขในตะกร้า เรื่องไขคือข้อมูล ตะกร้าคือรัฐบาลและมาตรการต่างๆ หากว่าไขไม่ได้รับความเชื่อมั่นตะกร้าคว่ำและมีไขแตก จะเหมือนกับข้อมูลที่รั่วไหลออกไปข้อดีข้อเสียต่างๆ ข้อดีคือความเป็นระบบมากขึ้น การจัดเก็บภาษีได้มากขึ้น มีฐานข้อมูลที่ดีขึ้น ข้อเสียคือความเชื่อมั่นในระบบป้องกันมีมากน้อยเพียงใด

การศึกษาเปรียบเทียบกับประเทศไทย

ความปลอดภัยของระบบประกันสังคมและระบบเลขภาษีในไทย ในประเทศไทยกองทุนเงินทดแทนนับเป็นก้าวแรกของการประกันสังคมไทยที่ให้หลักประกันแก่ลูกจ้างกรณีประสบอันตรายหรือเจ็บป่วยด้วยโรคอันเนื่องมาจากการทำงานทั้งนี้กองทุนเงินทดแทนเกิดขึ้นในประเทศไทยครั้งแรกเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๑๕ ภายใต้การบริหารของสำนักงานกองทุนเงินทดแทน กรมแรงงาน ตามประกาศคณะปฏิวัติฉบับที่ ๑๐๓ ลงวันที่ ๑๖ มีนาคม ๒๕๑๕ ในปีแรกของการให้ความคุ้มครองจะครอบคลุมเฉพาะสถานประกอบการที่มีลูกจ้าง ๒๐ คนขึ้นไปที่อยู่ในเขตกรุงเทพฯ แล้วจึงขยายความคุ้มครองออกไปจนครบทุกจังหวัด ทั่วประเทศในวันที่ ๑ กรกฎาคม ๒๕๓๑ จนกระทั่งได้มีการผลักดันพระราชบัญญัติประกันสังคม พ.ศ.๒๕๓๓ ให้มีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ ๒ กันยายน ๒๕๓๓ เป็นต้นมาประเทศไทยจึงมีการประกันสังคมอย่างเต็มรูปแบบ โดยลูกจ้างจะได้รับความคุ้มครอง ทั้งในเรื่องการประสบอันตราย หรือเจ็บป่วยทุพพลภาพ และตาย ทั้งนี้เนื่องและไม่เนื่องจากการทำงาน รวมไปถึงการคลอดบุตรสงเคราะห์บุตร ชราภาพ และการว่างงาน เช่นเดียวกับประเทศอื่นๆ ในปัจจุบันสำนักงานประกันสังคมให้ใช้บัตรประจำตัวประชาชนแทนบัตรประกันสังคมฉบับเดิม

เลขประจำตัวผู้เสียภาษีอากรเป็นหมายเลขที่กรมสรรพากรกำหนดให้ผู้เสียภาษีแต่ละรายมี และใช้ในการปฏิบัติตามกฎหมายภาษีอากรหรือที่เรียกว่าประมวลรัษฎากร เดิมเป็นเลข ๑๐ หลัก ปัจจุบันเป็นเลข ๑๓ หลัก เพื่อเชื่อมโยงฐานข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลส่วนราช การอื่น ผู้มีหน้าที่เสีย

ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาและผู้จ่ายเงินได้ซึ่งมีหน้าที่หักภาษี ณ ที่จ่าย เฉพาะบุคคลธรรมดาที่มีและใช้เลขประจำตัวประชาชนตามกฎหมายว่าด้วยการทะเบียนราษฎร ใช้เลขประจำตัวประชาชนในการยื่นรายการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาและยื่นรายการภาษีเงินได้หัก ณ ที่จ่าย โดยไม่ต้องยื่นคำร้องขอมิเลขประจำตัวและบัตรประจำตัวผู้เสียภาษีอากร

เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๕๐ มีการร้องเรียนเกี่ยวกับการเปิดเผยที่อยู่ทำงานของประกันสังคมให้แก่บริษัทรับจ้างทวงหนี้ ซึ่งบริษัทเหล่านี้จะส่งข้อมูลไปให้ประกันสังคม และประกันสังคมก็จะบอกที่อยู่ให้ผู้ร้องเรียนได้รับแจ้งจากฝ่ายสารสนเทศของประกันสังคมว่าไม่มีเรื่องเหล่านี้ ข้อมูลเก็บเป็นความลับ แต่ผู้ร้องเรียนกลับมองว่ายังมีการเปิดเผยข้อมูลอยู่ตลอดเวลาเขาต้องการให้ประกันสังคมระมัดระวังและตรวจสอบเรื่องนี้อย่างเข้มงวด หรือหาระบบป้องกันที่ดีกว่านี้ ทางด้านศูนย์สารสนเทศ สำนักงานประกันสังคม ชี้แจงว่ากรณีที่มีผู้ประกันตนร้องเรียนว่า เจ้าหน้าที่สำนักงานประกันสังคมเปิดเผยข้อมูลของผู้ประกันตนให้แก่เจ้าหน้าที่ ธนาคาร บริษัทรับจ้างทวงหนี้ และสำนักงานทนายความต่างๆ นั้น สำนักงานประกันสังคมเก็บข้อมูลของผู้ประกันตนทุก คนเป็นความลับ รวมทั้งข้อมูลของนายจ้างด้วย ตามพระราชบัญญัติประกันสังคม ปี ๒๕๓๓ ผู้ใดเปิดเผยข้อเท็จจริงใดๆ เกี่ยวกับกิจการนายจ้าง ต้องระวางโทษติดคุกไม่เกิน ๑ เดือน หรือปรับไม่เกิน ๓,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ และ พ.ร.บ.เงินทดแทน ปี ๒๕๓๗ ผู้ใดเปิดเผยข้อเท็จจริงใดเกี่ยวกับนายจ้าง ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน ๑ เดือน หรือปรับไม่เกิน ๒,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ โดยสำนักงานประกันสังคมจะดำเนินการตรวจสอบหาข้อเท็จจริง และหากตรวจสอบพบว่า มีข้าราชการ ลูกจ้างประจำ หรือพนักงานของประกันสังคมกระทำการดังกล่าวจริง สำนักงานประกันสังคมจะดำเนินการขึ้นเด็ดขาด ถึงไล่่ออกจากราชการ

แนวทางการแก้ไข กฎหมายของประเทศไทยตามพระราชบัญญัติประกันสังคม พ.ศ. ๒๕๓๓ มาตรา ๓๒ บรรดาข้อความหรือตัวเลขที่ได้กรอกไว้ในแบบสำรวจให้ถือเป็นความลับ ห้ามมิให้ผู้ซึ่งมีหน้าที่ปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้เปิดเผยข้อความหรือตัวเลขนั้นแก่บุคคลซึ่งไม่มีหน้าที่ปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้ เว้นแต่มีความจำเป็นเพื่อประโยชน์แก่การประกันสังคมหรือการคุ้มครองแรงงาน หรือเพื่อประโยชน์แก่การสอบสวน หรือการพิจารณาคดีและมาตรา ๑๐๐ ผู้ใดเปิดเผยข้อเท็จจริงใดเกี่ยวกับกิจการของนายจ้างอันเป็นข้อเท็จจริงที่ตามปกติวิสัยของนายจ้างจะพึงสงวนไว้ไม่เปิดเผย ซึ่งตนได้มาหรือล่วงรู้เนื่องจากการปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินสามพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ เว้นแต่เป็นการเปิดเผยในการปฏิบัติราชการเพื่อประโยชน์แห่งพระราชบัญญัตินี้ หรือเพื่อประโยชน์แก่การคุ้มครองแรงงานหรือการสอบสวน หรือการพิจารณาคดีเจ้าของระบบต้องมีการตรวจสอบและมีระบบคอมพิวเตอร์ที่ดีมีเสถียรภาพ มีผู้ตรวจสอบกำกับดูแลการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ให้โปร่งใสในทุกระบบไม่ว่าจะเป็นระบบการประกันสังคม ระบบภาษี หรือระบบอื่นของหน่วยงานราชการ รวมไปถึงระบบต่างๆ ของเอกชนด้วย

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

หัวข้อการนำเสนอของนักศึกษาทั้ง ๑๕ หัวข้อดังกล่าวข้างต้น เป็นการนำเสนอที่แสดงให้เห็นถึงประเด็นที่น่าสนใจของประเทศญี่ปุ่นและมุมมองของคนในสังคมที่มีต่อประเด็นนี้ๆ ทั้งในมุมมองของชาวญี่ปุ่นเองและมุมมองของชาวต่างชาติ นอกจากนี้ ยังมีการนำเสนอโดยการเชื่อมโยงประเด็นต่างๆ เข้ากับรัฐธรรมนูญของประเทศญี่ปุ่น รวมทั้งนำเสนอมุมมองด้านสิทธิมนุษยชนและความเสมอภาคเท่าเทียมกันของบุคคลในสังคม ทำให้ผู้เข้ารับการอบรมได้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับประเทศญี่ปุ่นมากยิ่งขึ้นทั้งในแง่มุมมองทางสังคมและกฎหมาย สำหรับในการอบรมครั้งต่อไปหากมีหัวข้อการนำเสนอของผู้เข้ารับการอบรม ในหัวข้อ Country Report อีก ควรกำหนดให้ผู้เข้ารับการอบรมจัดเตรียมหัวข้อที่เป็นประเด็นเกี่ยวกับแง่มุมมองทางสังคม เศรษฐกิจ การเมือง การท่องเที่ยวหรือประเด็นทางกฎหมายที่น่าสนใจของประเทศไทยเพื่อเพิ่มความน่าสนใจในการรับฟังและช่วยเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสังคมไทยให้แก่ นักศึกษาของมหาวิทยาลัยซีคูบะที่เข้ารับฟังการบรรยายมากยิ่งขึ้น

บทที่ ๓

การศึกษาเปรียบเทียบ (ความเหมือน/ความแตกต่าง)

แนวคิด ทฤษฎี วิวัฒนาการเกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรมทางอาญาและกฎหมาย อาญาของประเทศไทยกับประเทศญี่ปุ่น

กฎหมายเป็นสิ่งที่ถูกบัญญัติขึ้นมาเพื่อตอบสนองต่อความต้องการของคนในสังคมที่ประสงค์จะอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข ด้วยเหตุนี้ทุกสังคมจึงมีกฎหมายที่อาจแตกต่างกันบ้างซึ่งจะเป็นไปตามสภาพสังคมนั้นๆ แต่เนื่องจากสังคมมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ทำให้ต้องมีการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายอยู่เสมอ ทั้งนี้ เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของคนในสังคมนั่นเอง

เมื่อก้าวถึงปัญหากระบวนการยุติธรรมทางอาญาและกฎหมาย อาญาของประเทศไทยและประเทศญี่ปุ่นแล้ว จะต้องศึกษาแนวคิด ทฤษฎี วิวัฒนาการเกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรมทางอาญาและกฎหมายอาญาของประเทศไทยกับประเทศญี่ปุ่นว่าเป็นอย่างไร เพื่อจะได้นำไปเป็นฐานข้อมูลในการวิเคราะห์ปัญหาและผลกระทบในบทที่ ๓ ต่อไป

ในการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และวิวัฒนาการเกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรมทางอาญาและกฎหมายอาญาของประเทศไทยกับประเทศญี่ปุ่นนั้น คณะผู้จัดทำจะทำการศึกษากฎหมายของประเทศไทยก่อน แล้วจึงศึกษากฎหมายของประเทศญี่ปุ่นในลำดับถัดไป จากนั้นจะนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษา มาเปรียบเทียบความเหมือนและความแตกต่างของทั้งสองประเทศต่อไป ดังนี้

๑. แนวคิด ทฤษฎี และวิวัฒนาการเกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรมทางอาญาและกฎหมายอาญาของประเทศไทย

ภาษิตกฎหมายที่ว่า “IGNORANTIA JURIS NON EXCUSAT” ความไม่รู้กฎหมายไม่เป็นข้อแก้ตัว ซึ่งเหมือนเป็นการยืนยันว่า ประชาชนทุกคนต้องรู้กฎหมาย ทั้งๆ ที่ในความเป็นจริงแล้ว ประชาชนไม่ได้รู้กฎหมายในทุกเรื่อง จึงควรจะศึกษาว่ากฎหมายใดที่ประชาชนควรจะรู้ คือ สามารถรู้ได้ด้วยสามัญสำนึกว่าถ้าทำเช่นนั้นจะเป็นความผิด และกฎหมายประเภทใดที่ไม่สามารถจะรู้ได้ด้วยสามัญสำนึก ซึ่งในเรื่องนี้ ดร.ปรีดิย์ เกษมทรัพย์ ได้อธิบายกฎหมายโดยอาศัยทฤษฎีเกี่ยวกับวิวัฒนาการของกฎหมาย หรือที่ท่านเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า ทฤษฎีกฎหมายสามชั้น (Three layer theory of law) ซึ่งจากทฤษฎีดังกล่าวสามารถที่จะแบ่งกฎหมายออกเป็นสามยุค คือ ยุคกฎหมายชาวบ้าน (Volksrecht) ยุคกฎหมายของนักกฎหมาย (Juristenrecht) และยุคกฎหมายเทคนิค (Technical law) ซึ่งสามารถนำทฤษฎีกฎหมายสามชั้นมาวิเคราะห์ในส่วนที่เกี่ยวกับกฎหมายอาญาได้

ยุคกฎหมายชาวบ้าน (Volksrecht) เป็นกฎเกณฑ์ที่เกิดขึ้นจากเหตุผลธรรมดาของสามัญชนหรือสามัญสำนึก (Simple natural reason) เป็นความรู้สึกผิดชอบชั่วดีที่เกิดจากการประพฤติปฏิบัติติดต่อกันเป็นเวลานาน ยุคนี้กฎหมายกับศีลธรรมไม่ได้แยกจากกัน การกระทำที่ผิดศีลธรรมก็คือผิดกฎหมาย เพราะฉะนั้นการพิจารณาความรับผิดทางอาญาในระยะแรกจึงดูเฉพาะผลที่เกิดขึ้นภายนอกที่เรียกว่าเป็น “Objective criminal liability” ก็เพียงพอ เพราะการกระทำที่แสดงออกย่อมสะท้อนถึงการฝ่าฝืนศีลธรรมด้วย การพิจารณาความรับผิดแต่เดิมจึงมิใช่การพิจารณาโดยไม่คำนึงถึงจิตใจเลย แต่

สิ่งนั้นได้แสดงออกโดยการกระทำนั้นแล้ว^๑ ยิ่งความผิดที่มีลักษณะร้ายแรงมากก็คือการแสดงถึงบาปที่น่ารังเกียจมากในสมัยนั้น อาจกล่าวได้อีกนัยหนึ่งว่า การกระทำผิดอาญาในสมัยก่อน ก็คือ การกระทำที่ละเมิดในสิ่งที่กฎหมายห้าม และสิ่งที่ทำนั้นก็ขัดกับความรู้สึกทางศีลธรรมของคนในสังคมด้วย กฎหมายในยุคนี้จึงเป็นเรื่องที่ประชาชนสามารถรู้ได้ด้วยสามัญสำนึกของตนเองว่าสิ่งใดผิด เช่น ความผิดต่อชีวิต ความผิดต่อร่างกาย ความผิดต่อทรัพย์ เป็นต้น

ยุคกฎหมายของนักกฎหมาย (Juristenrecht) เป็นยุคที่เริ่มที่ใช้เหตุผลเชิงตรรกะเพื่อชี้ขาดข้อพิพาท เป็นเหตุผลปรุงแต่งทางกฎหมาย (artificial juristic reason) ที่ปรุงแต่งจากหลักเดิมทำให้เกิดหลักกฎหมายขึ้นจากการชี้ขาดในเรื่องนั้นๆ วิชานิติศาสตร์จึงได้ค่อยๆ ก่อตัวขึ้น เกิดองค์กรตุลาการและวิชาชีพนักกฎหมาย หลักกฎหมายที่เกิดขึ้นจึงเรียกว่า กฎหมายของนักกฎหมายเพราะนักกฎหมายเป็นผู้ชี้ขาดปรุงแต่งขึ้นให้เหมาะสมกับข้อเท็จจริงในแต่ละเรื่องแต่ละคดี หลักกฎหมายจึงเป็นสิ่งที่ต้องศึกษาเล่าเรียนจึงจะรู้ไม่เหมือนกฎหมายจารีตประเพณีซึ่งเกิดจากเหตุผลธรรมดาสามัญหรือสามัญสำนึกก็สามารถจะรู้ได้ ยกตัวอย่างเช่น เรื่องอายุความในการฟ้องผู้กระทำผิด กฎหมายได้กำหนดระยะเวลาไว้ในความผิดแต่ละประเภท ถ้าผู้เสียหายมิได้ฟ้องภายในเวลาที่กำหนดจะถือว่าคดีนั้นขาดอายุความ ซึ่งเป็นหลักที่นักกฎหมายพัฒนาขึ้นมาเพื่อความจำเป็นในด้านพยานหลักฐาน เป็นการกำหนดให้ฟ้องในเวลาที่ยังสามารถรวบรวมพยานหลักฐานมาดำเนินคดีได้ หลักดังกล่าวจึงต่างกับสามัญสำนึกของคนทั่วไปที่ว่าเมื่อคนทำผิดก็ควรจะถูกลงโทษจึงจะเกิดความยุติธรรม โดยไม่ได้คำนึงถึงเงื่อนไขในเรื่องเวลา หลักกฎหมายอื่นที่จะยกตัวอย่างก็คือหลักในเรื่องป้องกันโดยชอบด้วยกฎหมายและการกระทำผิดด้วยความจำเป็น ถือได้ว่าเป็นหลักเกณฑ์ที่นักกฎหมายได้พัฒนาขึ้นโดยปรุงแต่งจากเหตุผลธรรมดา โดยถือว่าในกรณีที่เกิดภัยอันตรายอันละเมิดต่อกฎหมายขึ้นกับบุคคลใด และภัยอันตรายนั้นใกล้จะถึง บุคคลนั้นสามารถที่จะกระทำการเพื่อป้องกันได้ แต่หากได้กระทำไปพอสมควรแก่เหตุ เพราะถ้าเกิดภัยอันตรายที่ใกล้จะถึงขึ้นแล้ว การจะรอคอยความช่วยเหลือจากเจ้าหน้าที่ของรัฐคงไม่ทันการ แต่การจะอ้างป้องกันได้เมื่อใด ก็มีใช้เหตุผลแบบสามัญสำนึกเพียงอย่างเดียว แต่ต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ซึ่งนักกฎหมายได้ใช้เหตุผลปรุงแต่งขึ้น ส่วนกรณีการกระทำผิดด้วยความจำเป็นนั้น ผู้กระทำจะยกเป็นข้ออ้างเพื่อยกเว้นโทษได้ก็ต่อเมื่อผู้กระทำได้กระทำไปภายในหลักเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนดไว้เป็นกันคือ ผู้กระทำผิดได้กระทำไปเนื่องจากอยู่ในที่บังคับหรือภายใต้อำนาจซึ่งไม่สามารถจะหลีกเลี่ยงได้หรือเพื่อให้ตนเองหรือผู้อื่นพ้นจากภัยอันตรายที่ใกล้จะถึง หากผู้กระทำได้กระทำไปพอสมควรแก่เหตุ ย่อมถือเป็นเหตุยกเว้นโทษได้

จะเห็นได้ว่า การกำหนดหลักเกณฑ์ในเรื่องป้องกันและจำเป็นดังกล่าว แม้จะอยู่บนพื้นฐานของสามัญสำนึก แต่ก็ต้องใช้เหตุผลแบบนักกฎหมายมาปรุงแต่งเพิ่มเติม เพราะลำพังแต่ความรู้สึกที่เกิดจากสามัญสำนึกเพียงอย่างเดียวจะไม่สามารถอธิบายรายละเอียดในแต่ละกรณีได้ ชื่อนำสังเกตอีกประการหนึ่งก็คือ นักกฎหมายได้พยายามแยกให้เห็นความแตกต่างระหว่างการกระทำเพื่อป้องกันและการกระทำผิดด้วยความจำเป็นโดยถือว่า การกระทำเพื่อป้องกันนั้นเป็นเรื่องที่ทำได้โดยชอบด้วยกฎหมายทีเดียวเพราะเป็นการกระทำต่อผู้ที่ก่อภัยอันตรายนั้นโดยมิชอบนั้น ส่วนการกระทำผิดด้วยความจำเป็นนั้น ถือว่าเป็นการกระทำที่ผิดกฎหมายเพราะเป็นการกระทำต่อผู้บริสุทธิ์ (innocent person) ที่ไม่มี

^๑ ปรีดี เกษมทรัพย์, เอกสารประกอบการบรรยายวิชาสังคมกับกฎหมาย, คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, พ.ศ. ๒๕๓๑, หน้า ๑๒-๑๓.

ความผิดใดๆ ทั้งสิ้น กฎหมายจึงถือว่าเป็นเพียงเหตุยกเว้นโทษ (excuse) เท่านั้น อนึ่ง แม้แยกความแตกต่างระหว่างการกระทำที่ชอบด้วยกฎหมายกับการกระทำที่กฎหมายยกเว้นโทษไว้อย่างชัดเจนในอดีต นักกฎหมายก็ได้หยุดนิ่งที่จะพัฒนาความคิดออกไป เมื่อข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นในเรื่องเดียวกันแต่มีความแตกต่างกันไปในรายละเอียดอีกชั้นหนึ่ง เช่น นักกฎหมายได้พัฒนาความคิดออกไปจนสามารถที่จะแยกการกระทำผิดด้วยความจำเป็นที่เคยถือว่าเป็นเหตุยกเว้นโทษออกเป็น ๒ กรณี คือ ความจำเป็นที่กฎหมายยกเว้นโทษ (excusable necessity) กรณีหนึ่งและความจำเป็นที่กฎหมายยอมรับ (justifiable necessity) อีกกรณีหนึ่ง ซึ่งกรณีหลังเป็นหลักกฎหมายที่เพิ่งเกิดขึ้นในศตวรรษที่ ๑๙ โดยนักกฎหมายเห็นว่า กรณีที่แพทย์จำต้องทำแท้งเพื่อรักษาชีวิตของแม่ไว้นั้น ควรถือว่าเป็นการกระทำของแพทย์เป็นการกระทำที่กฎหมายยอมรับ เพราะถือว่าเป็นการกระทำไปเพื่อรักษาประโยชน์ที่สูงกว่าคือชีวิตของแม่เอาไว้ และหลักนี้ได้กลายเป็นหลักทั่วไปซึ่งสามารถใช้วินิจฉัยข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นในเรื่องอื่นๆ ได้ด้วย ทำให้มีการบัญญัติหลักดังกล่าวเป็นหลักทั่วไปในกฎหมายอาญาของประเทศต่างๆ ซึ่งนับว่าเป็นกฎหมายของนักกฎหมายได้พัฒนาหลักกฎหมายไปอีกชั้นหนึ่ง

ยุคกฎหมายเทคนิค (Technical law) กฎหมายในยุคนี้เกิดขึ้นจากการบัญญัติกฎหมายขึ้นมาเฉพาะเจาะจงในบางเรื่อง ทั้งนี้เนื่องจากสังคมซับซ้อนขึ้นข้อขัดแย้งในสังคมมีมากขึ้นและเป็นข้อขัดแย้งที่ต่างจากปัญหาในอดีต การจะรอให้ประเพณีค่อยๆ เกิดขึ้นย่อมไม่ทันกับเหตุการณ์เฉพาะหน้า จึงมีการบัญญัติกฎหมายขึ้นด้วยเหตุผลทางเทคนิค (technical reason) กฎหมายอาญาจะมีได้เกิดจากศีลธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณีโดยตรง แต่เป็นเหตุผลทางเทคนิคสำหรับเรื่องนั้นๆ ตัวอย่างที่เห็นได้ชัดเจนในกฎหมายอาญา เช่น กฎหมายเกี่ยวกับจราจรที่กำหนดให้ขับรถทางซ้ายของถนน กฎหมายเกี่ยวกับภาษีอากร เป็นต้น จะเห็นได้ว่ากฎหมายเหล่านี้ ความถูกต้องเกิดขึ้นจากกฎหมายที่ตั้งขึ้นมา มิใช่เหตุผลทางศีลธรรมโดยตรง เมื่อเหตุผลของการบัญญัติกฎหมายมิใช่เหตุผลทางศีลธรรมโดยตรง ผู้ที่ทำผิดจึงไม่เกิดความรู้สึกว่า กำลังทำผิดต่อศีลธรรม เพราะฉะนั้น การบังคับโทษตามกฎหมายเทคนิค จึงต้องกำหนดโทษให้รุนแรงและแน่นอน หากพิจารณาจากบทบัญญัติมาตรา ๖๔ ของประมวลกฎหมายอาญาจะพบว่ากฎหมายเทคนิคศาลจะอนุญาตให้นำสืบได้ว่าไม่รู้กฎหมาย

จากทฤษฎีกฎหมายสามชั้นดังกล่าว ทำให้เห็นถึงวิวัฒนาการของกฎหมายที่เด่นชัด แม้ว่ากฎหมายในแต่ละยุคจะมีลักษณะที่ปะปนกันบ้างก็ตาม แต่การแบ่งโดยทฤษฎีกฎหมายนี้ ทำให้เห็นถึงลักษณะเด่นของกฎหมายในแต่ละเรื่อง ทำให้เห็นว่ากฎหมายใดที่มีขึ้นโดยเหตุผลทางศีลธรรมล้วนๆ กฎหมายใดที่นักกฎหมายมีส่วนเข้าไปปรุงแต่ง และกฎหมายใดเกิดขึ้นโดยเหตุผลทางเทคนิค

การนำทฤษฎีกฎหมายดังกล่าวมาปรับใช้กับกฎหมายอาญาจะทำให้สามารถแยกแยะบทบัญญัติในแต่ละเรื่องได้ชัดเจนแม้ว่าบทบัญญัติในกฎหมายอาญาโดยทั่วไปจะกำหนดขึ้นมาด้วยเหตุผลทางศีลธรรมแต่ก็มีบทบัญญัติในบางเรื่องที่กำหนดขึ้นมาด้วยเหตุผลทางเทคนิค หากเป็นบทบัญญัติที่กำหนดขึ้นด้วยเหตุผลทางศีลธรรมย่อมเป็นเรื่องที่ประชาชนสามารถรับรู้ได้โดยสามัญสำนึกถึงความถูกต้องในเรื่องนั้น แม้ในบางเรื่องจะมีหลักกฎหมายเพิ่มเติมอยู่ก็เป็นเรื่องที่สามารถจะเรียนรู้ทำความเข้าใจได้ เพราะเป็นเรื่องที่ปรุงแต่งมาจากหลักเดิม แต่ถ้ากฎหมายใดบัญญัติขึ้นมาด้วยเหตุผลทางเทคนิค ย่อมไม่ใช่เรื่องที่ประชาชนจะรู้ได้ด้วยสามัญสำนึกเสมอไป เพราะบางเรื่องไม่ได้มาจากพื้นฐานทางศีลธรรม

การทำความเข้าใจในตุลผลที่กฎหมายบัญญัตินั้น จึงเป็นเรื่องสำคัญ มิฉะนั้นอาจจะเกิดปัญหว่านักกฎหมายใช้กฎหมายไม่สอดคล้องกับความเป็นจริง^๒

แนวคิดเกี่ยวกับการพิจารณาคดีและการลงโทษผู้กระทำความผิดของประเทศไทย

สมัยอยุธยา

ในสมัยอยุธยานั้น ยังไม่ได้แยกความผิดออกเป็นความผิดทางแพ่งและความผิดทางอาญาเช่นในปัจจุบัน แต่จะพิจารณารวมๆ กันไป ผู้เสียหายอาจได้รับการชดเชยค่าเสียหายที่เรียกว่าสินไหม ทั้งนี้เป็นไปตามพระอัยการพรมศักดิ์ โดยมีกฎหมายพิกต์ค่าตัวคนไว้ เช่นถ้าทำให้เขาถึงตาย หากผู้ตายเป็นเด็กอายุ ๑ เดือน ถึง ๓ เดือน ต้องใช้ค่าตัว ๖ บาท ถ้าเป็นชายฉกรรจ์ อายุ ๒๑ ปีถึง ๒๕ ปี คิดค่าตัวเป็นเงินถึง ๑๓ ตำลึง แต่ถ้าเป็นคนแก่อายุ ๙๐ ถึง ๑๐๐ ปี คิดค่าตัวเพียง ๓ บาท ถ้าทำร้ายเขาไม่ถึงตาย ก็ลดค่าเสียหายลงตามส่วนแล้วแต่ลักษณะบาดแผลฉกรรจ์ไม่ฉกรรจ์ นอกจากนี้ถ้าผู้เสียหายมีศักดิ์นาคิดค่าเสียหายตามศักดิ์นาด้วย^๓

สำหรับโทษทางอาญานั้น ไม่มีการลงโทษจำคุกแบบปัจจุบันเพราะคุกหลวงในสมัยนั้นไม่มี การควบคุมจะควบคุมไว้ที่บ้านตระลาการหรือใส่สังขลิกขลุ่ยขลุ่ยไว้คือ เป็นการใส่โซ่ตรวนหรือเป็นแค่กรงขังมีโซ่คูก การลงโทษอาญาจึงมักเป็นไปในลักษณะของโทษอื่น เช่น ประหารชีวิตซึ่งโดยปกติจะใช้วิธีฟันคอแต่ในบางฐานความผิดจะมีการกำหนดวิธีการประหารชีวิตที่นำกล้วสยดสยองเพื่อให้บุคคลทั่วไปไม่กล้าทำผิด นอกจากนี้ก็มีโทษทวน คือเขียนด้วยลาดหนั่ง โทษประจาน เช่นแห่รอบตลาดให้คนดู บางกรณีใช้วิธีตัดมือตัดเท้า และอาจมีโทษปรับซึ่งเรียกว่าพินัย จนถึงโทษเอามะพร้าวห้าวยัดปากในกรณีที่ใช้ราชาศัพท์โดยมิบังควร คือใช้ราชาศัพท์กับการกระทำของตนเองทั้งๆ ที่มีได้เป็นเจ้าของ

ในส่วนที่เกี่ยวกับการพิจารณาคดีนั้น โดยที่กฎหมายในสมัยอยุธยาเป็นกฎหมายที่ได้รับอิทธิพลมาจากอินเดีย การพิจารณาคดีในระยะแรกจึงต้องอาศัยพราหมณ์ช่วยพิจารณาตัวบทกฎหมายและดำเนินกระบวนการพิจารณาจนได้ข้อเท็จจริงแห่งคดีจึงเสนอสำนวนให้ผู้พิพากษาชี้ขาดตัดสิน ด้วยเหตุนี้ในกระบวนการยุติธรรมของกฎหมายไทยเดิมนั้น มีบุคลากรที่ทำหน้าที่แตกต่างกันมากมาย อีกทั้งได้แยกงานพิจารณาคดีออกจากตำแหน่งต่างๆ หลายตำแหน่งและถือเป็นเกณฑ์ในการกำหนดระเบียบศาลและการพิจารณาคดีในสมัยนั้น โดยบุคลากรที่มีส่วนสำคัญในกระบวนการยุติธรรมประกอบไปด้วยตระลาการ ผู้พิพากษา ลูกขุน ผู้ปรับ และยกกระบัตรฯ เป็นต้น โดยตระลาการในกฎหมายเดิมของไทยตามที่ปรากฏในกฎหมายตราสามดวงจะทำหน้าที่เป็นแต่ผู้ไต่สวน สอบสวนข้อเท็จจริง ฟังคู่ความ ฟังพยานและหลักฐานในคดีเท่านั้น ตระลาการไม่มีอำนาจพิพากษาคดี ผู้ที่มีอำนาจพิพากษาชี้ขาดการแพ้ชนะคดีและปรับบทลงโทษที่แท้จริงคือผู้พิพากษา ลูกขุนและผู้ปรับ ส่วนตำแหน่งยกกระบัตรเป็นตำแหน่งที่ส่วนกลาง (กรมวัง) แต่งตั้งออกไปทำหน้าที่ยังหัวเมืองต่างๆ เพื่อสอดส่องดูแลการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าเมืองรวมทั้งสอดส่องการตัดสินความของเจ้าเมืองว่ามีความเป็นธรรมหรือไม่ โดยจะรับคำร้องทุกข์จากราษฎรและนำความมารายงานพระมหากษัตริย์

สำหรับบทบาทของลูกขุน ณ ศาลา มีหน้าที่นำตัวบทกฎหมายมาปรับแก้คดี โดยจะกำหนดกระทรวงศาลว่าคดีอย่างไรจะต้องขึ้นศาลไหน เมื่อราษฎรจะฟ้องคดีก็ต้องนำไปฟ้องตามศาลของ

^๒ ปรีดี เกษมทรัพย์. (๒๕๕๓). นิติปรัชญา (พิมพ์ครั้งที่ ๑๑). กรุงเทพฯ: คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. หน้า ๓๖๙-๓๗๕.

^๓ ม.ร.ว. เสนีย์ ปราโมช, กฎหมายสมัยอยุธยา, คณะกรรมการจัดงานอนุสรณ์อยุธยา, พ.ศ. ๒๕๑๐, หน้า ๓๙.

กระทรวงที่กำหนดไว้ อีกทั้งตามพระอัยการลักษณะรับฟ้องยังกำหนดให้ผู้ที่จะฟ้องร้องคดีหรือ ใช้สิทธิทางศาลต้องเป็นผู้ที่สังกัดมูลนาย หากเป็นผู้ที่ไม่มีสังกัดก็ห้ามรับฟ้องไว้พิจารณา

นอกจากนี้ในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของไทยยังมีตำแหน่งพระธรรมนูญหรือพะทำมระง ซึ่งมีหน้าที่คอยตรวจตรามิให้ลูกความหนี สอบสวนข้อเท็จจริงและตรวจพิสูจน์บาดแผลกษัตริย์ที่เกิดคดีทำร้ายร่างกายกัน รวมถึงการไปดูที่เกิดเหตุกรณีทำร้ายกันจนเสียชีวิตด้วย ซึ่งเทียบได้กับงานของตำรวจและแพทย์ในปัจจุบัน^๔

สมัยรัชการที่ ๕

สำหรับสมัยรัชการที่ ๕ มีการปฏิรูปการศาลและปรับปรุงกฎหมายให้เข้าสู่ยุคใหม่ โดยมีการเปลี่ยนแปลงวิธีการลงโทษให้สอดคล้องกับหลักกฎหมายสมัยใหม่ การยกร่างประมวลกฎหมายอาญาและกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาตามแบบกฎหมายสมัยใหม่ต้องใช้เวลาานาน ดังนั้น พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว จึงโปรดเกล้าฯ ให้ออกพระราชบัญญัติลักษณะพยาน ร.ศ. ๑๑๓ (พ.ศ. ๒๔๓๗) เพื่อเปลี่ยนแปลงการสืบพยานให้เหมาะสมและรวดเร็วขึ้น ต่อมาก็ได้ประกาศพระราชบัญญัติยกเลิกวิธีพิจารณาโจรสืบตามจารีตนครบาล ร.ศ. ๑๑๕ (พ.ศ. ๒๔๓๙) โดยให้ใช้พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาความมีโทษสำหรับใช้ไปพลางก่อน (ร.ศ. ๑๑๕) แทน

การรับกฎหมายสมัยใหม่จากตะวันตก^๕

หลังจากที่ได้มีการปรับปรุงระบบการบริหารราชการแผ่นดินและปรับปรุงการศาลในสมัยรัชการที่ ๕ แล้ว ก็มีการเปลี่ยนกฎหมายให้เข้าสู่รูปแบบของกฎหมายสมัยใหม่และถือเป็นความจำเป็นที่ต้องรีบทำเพื่อจะได้แก้ไขข้อเสียเปรียบในเรื่องสิทธิสภาพนอกอาณาเขต การนำหลักกฎหมายต่างประเทศซึ่งล้วนแล้วแต่เป็นหลักกฎหมายอังกฤษมาใช้ในการพิจารณาคดี

การรับกฎหมายอังกฤษมาใช้ในระยะแรก เริ่มต้นจากการนำมาใช้ในกฎหมายวิธีสืบพยานก่อน โดยประกาศใช้พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาความที่มีโทษทางอาญาขึ้นใช้แนวการพิจารณาคดีแบบจารีตนครบาล ส่วนกฎหมายที่นำมาจากยุโรปก็มีพระธรรมนูญศาลโดยนำหลักการศาลมาจากประเทศฝรั่งเศสเป็นแนวในการพิจารณา มีการนำหลักกฎหมายอาญาของอังกฤษ เช่น เรื่องเจตนาร้าย มาอธิบายส่วนองค์ประกอบภายในของความผิดอาญาด้วย ส่วนการรับกฎหมายแบบภาคพื้นยุโรป เกิดขึ้นจากอิทธิพลของกฎหมายอังกฤษได้ค่อยๆ ลดความสำคัญลงไป เมื่อประเทศไทยตัดสินใจจะจัดทำกฎหมายแบบภาคพื้นยุโรป และได้จ้างนักกฎหมายชาวญี่ปุ่นและฝรั่งเศสมาเป็นที่ปรึกษาช่วยงานนายโรลิ่ง ยัคมินส์ ซึ่งเป็นชาวเบลเยียมและทำหน้าที่ที่ปรึกษาราชการแผ่นดินอยู่ในเวลานั้น แต่ก่อนที่จะจัดทำประมวลกฎหมายตามแบบอย่างของประเทศซีวิลลอว์ (Civil Law) มีความเห็นแตกต่างกัน นักกฎหมายบางท่านเห็นว่าไม่ควรจะมีประมวลกฎหมาย ซึ่งพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงเห็นว่าควรจัดทำระบบกฎหมายของไทยให้เหมือนกับกฎหมายของภาคพื้นยุโรปคือมีประมวลกฎหมายหรือระบบซีวิลลอว์ แต่แนวคิดในหลักกฎหมายอังกฤษบางเรื่องก็ยังคงปรากฏอยู่ในกฎหมายไทยหลายลักษณะ เช่น กฎหมายลักษณะพยานล้มละลาย หุ้นส่วน ตัวเงิน เป็นต้น

^๔ แสวง บุญเฉลิมวิภาส. (๒๕๕๖). ประวัติศาสตร์กฎหมายไทย (พิมพ์ครั้งที่ ๑๒). กรุงเทพฯ: วิทยุชน. หน้า ๙๙-๑๐๘.

^๕ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๙๗-๒๐๔.

การจัดทำประมวลกฎหมาย^๖

การร่างกฎหมายลักษณะอาญาเป็นการเปลี่ยนแปลงกฎหมายอาญาของไทยที่ใช้มาแต่ดั้งเดิมเข้าสู่ระบบกฎหมายแบบรัฐสมัยใหม่ ซึ่งหลักกฎหมายที่ผู้ร่างได้นำมาบัญญัติไว้สรุปได้ ดังนี้

๑. การกำหนดหลักเกณฑ์ทั่วไปเกี่ยวกับความผิดทางอาญา

๒. การแบ่งประเภทของความผิด ประมวลกฎหมายอาญาที่ร่างขึ้นได้ยกเลิกการแบ่งความผิดออกเป็นความผิดลหุโทษ ความผิดมรยโทษ ความผิดอุกฤษโทษ ดังที่กฎหมายอาญาเดิมหรือกฎหมายอาญาของบางประเทศนิยมที่จะแบ่งเช่นนั้น เช่น ฝรั่งเศส เบลเยียม ญี่ปุ่น ซึ่งการแบ่งประเภทความผิดในลักษณะที่ประเทศไทยได้ยกเลิกนั้น ต่อมาประเทศญี่ปุ่นก็ได้มีการยกเลิกการแบ่งประเภทความผิดเช่นกัน

๓. เกี่ยวกับการลงโทษ ประมวลกฎหมายอาญาของไทยกำหนดโทษไว้เพียง ๖ สถาน คือ ประหารชีวิต จำคุก ปรับ ให้อยู่ภายในเขตที่อันมีกำหนด ใหริบทรัพย์ ให้เรียกประกันทานบน ซึ่งแตกต่างจากประเทศญี่ปุ่นที่กำหนดโทษไว้ ๑๘ สถาน ตามประมวลกฎหมายอาญาญี่ปุ่น มาตรา ๗, ๘, ๙ และมาตรา ๑๐

๔. เกี่ยวกับการลงโทษผู้กระทำความผิดในครั้งแรกและผู้กระทำความผิดซ้ำ เป็นการที่ศาลพิพากษาโดยกำหนดเงื่อนไขในระยะเวลาไว้ในคำพิพากษาเพื่อให้ผู้กระทำกลับตนเป็นคนดีซึ่งมีการบังคับใช้ในสหรัฐอเมริกาเป็นครั้งแรกและประเทศเบลเยียมได้เคยนำมาบังคับใช้ก็นับว่าประสบความสำเร็จทำให้ประเทศอื่นๆ เช่น ฝรั่งเศส ญี่ปุ่น รับไปใช้บ้าง เมื่อประเทศไทยร่างประมวลกฎหมายลักษณะอาญาจึงได้นำหลักการดังกล่าวมาใช้

๕. การกำหนดโทษขั้นสูงและขั้นต่ำ

๖. การกำหนดความผิดหลายบทหรือหลายกรรม มีแนวคิดมาจากประเทศอังกฤษ แนวคิดนี้เกิดขึ้นจากผลของการปฏิวัติฝรั่งเศส โดยผู้ร่างกฎหมายถือว่าการที่ผู้กระทำความผิดกระทำความผิดครั้งแรกและมิได้ถูกจับกุม จนได้มีการกระทำผิดขึ้นอีกนั้นเป็นเรื่องที่เกิดจากความบกพร่องของรัฐด้วย เพราะถ้าผู้กระทำความผิดคนนั้นถูกจับและถูกลงโทษตั้งแต่ครั้งแรก การกระทำความผิดครั้งที่สองและครั้งต่อไปคงจะไม่เกิดขึ้น ประเทศญี่ปุ่นในเวลานั้นได้แก้ปัญหาดังกล่าวโดยใช้วิธีการลงโทษผู้กระทำความผิดด้วยบทกฎหมายที่มีโทษหนักที่สุดเช่นกันแต่ใช้วิธีเพิ่มโทษหนึ่งในสี่หรือหนึ่งในสามแล้วแต่กรณีตามประมวลกฎหมายอาญาญี่ปุ่น (๑๙๐๘) มาตรา ๔๕ ถึงมาตรา ๕๕

๗. การนับเวลาของโทษจำคุก ซึ่งในเรื่องนี้ประเทศไทยได้บัญญัติเรื่องการนับเวลาของโทษจำคุกไว้อย่างชัดเจนในประมวลกฎหมายลักษณะอาญา มาตรา ๓๒ และมาตรา ๓๓ และญี่ปุ่นตามประมวลกฎหมายอาญาญี่ปุ่น (๑๙๐๘) มาตรา ๒๑ ถึงมาตรา ๒๔

การจัดทำประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา กฎหมายวิธีพิจารณาความนั้นเป็นกฎหมายที่มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งที่จะทำให้การดำเนินคดีเป็นไปโดยถูกต้องเหมาะสมและช่วยให้บทบัญญัติในกฎหมายสารบัญญัติบรรลุความมุ่งหมายในเรื่องนั้นๆ เมื่อได้ร่างประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความ บทบัญญัติบางเรื่องที่เคยบัญญัติไว้ในกฎหมายลักษณะอาญาแต่มีลักษณะเป็นกฎหมายวิธีสบัญญัติก็ได้นำมาไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาที่ร่างขึ้นใหม่ อันได้แก่ บทบัญญัติว่าด้วยการระงับ

^๖ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๒๐๕-๒๒๘.

แห่งสิทธิที่จะฟ้องร้อง สิทธิเรียกร้องให้คืนทรัพย์สินและชดใช้ค่าเสียหาย ซึ่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของไทยส่วนใหญ่มีความคล้ายคลึงกับระบบกฎหมายของประเทศในภาคพื้นยุโรป^๗

ในการศึกษากฎหมายอาญานั้น การที่กฎหมายอาญาลงโทษผู้กระทำความผิดนั้น มีจุดประสงค์ในการลงโทษ ๒ ทฤษฎี คือ

๑. ทฤษฎีเด็ดขาด (absolute theory)
๒. ทฤษฎีสัมพัทธ์ (relative theory)

ทฤษฎีเด็ดขาด (absolute theory) หมายถึง ทฤษฎีที่อ้างว่าเป็นทฤษฎีที่ถูกต้อง โดยไม่คำนึงถึงกาลเทศะหรือพฤติการณ์แวดล้อมใดๆ ทั้งสิ้น กล่าวคือ เป็นทฤษฎีที่ยืนยันตนเองว่าถูกต้องไม่ว่าจะนำไปใช้ในสถานที่ใด เมื่อใด เป็นทฤษฎีที่ใช้ได้เสมอไปและใช้ได้ตลอดไป ทฤษฎีเด็ดขาดถือว่าการที่กฎหมายอาญาบัญญัติให้ลงโทษผู้กระทำความผิดนั้น ก็เพราะเหตุที่ได้มีการกระทำความผิดเกิดขึ้นอย่างเดียวกว่าคือจะต้องมีการลงโทษเพื่อให้มีการตอบแทนแก่แค้นที่ถูกต้องต่อผู้กระทำความผิด ในทางปฏิบัติถ้าจะนำทฤษฎีเด็ดขาดมาใช้แล้ว ก็จะต้องลงโทษให้เป็นการตอบแทนแก่แค้นแก่การกระทำความผิด ซึ่งหมายความว่า จะต้องลงโทษให้ได้ส่วนสัดส่วนกับผลร้ายที่เกิดจากการกระทำความผิด กล่าวคือ ถ้าก่อให้เกิดผลร้ายแรงมาก ก็ต้องลงโทษหนักมาก ซึ่งตามประมวลกฎหมายอาญาของไทย มีมาตราที่ลงโทษตามทฤษฎีนี้ เช่น ประมาท ถ้าทำให้ถึงตายก็ลงโทษแรง ถ้าสาหัสก็ลงโทษเบาลงมา ซึ่งเป็นการตอบแทนแก่แค้นการกระทำความผิดโดยแท้

ทฤษฎีสัมพัทธ์ (relative theory) ไม่ใช่เฉพาะเรื่องจุดประสงค์ในการลงโทษเท่านั้น แต่ใช้ในเรื่องอื่นๆ ด้วย ทฤษฎีนี้ถือว่าทุกสิ่งทุกอย่างในโลกนี้ไม่เด็ดขาด ทฤษฎีนี้ย่อมถูกต้องแต่เมื่อคำนึงถึงกาลเทศะและพฤติการณ์แวดล้อมต่างๆ ในส่วนของทฤษฎีสัมพัทธ์ไม่ได้พิจารณาในแง่ของการกระทำความผิด แต่พิจารณาในแง่ว่าควรลงโทษอย่างไรจึงจะเกิดประโยชน์และโดยเหตุนี้การลงโทษจึงต้องคำนึงถึงตัวผู้กระทำความผิดกับคนอื่น ๆ โทษนั้นควรจะมีผลเป็นการกระทำให้ผู้กระทำความผิดหวาดกลัว ทำให้กลับตนเป็นคนดี หรือทำให้สังคมปลอดภัยจากการกระทำความผิด ทั้งนี้เพื่อการป้องกัน ๒ ประการ กล่าวคือ

๑. ป้องกันทั่วไป กล่าวคือ ต้องป้องกันมิให้บุคคลทุกๆ คนกระทำความผิด คนอื่นหวาดกลัวไม่กล้ากระทำความผิดอันนั้น จะลงโทษผู้กระทำความผิดเพื่อให้เป็นแบบอย่างกับคนทั่วไป
๒. ป้องกันพิเศษ กล่าวคือ การลงโทษเป็นการป้องกันผู้กระทำความผิดนั้นเองไม่ให้กระทำความผิดอีก ทั้งนี้เพราะการกระทำความผิดเกิดขึ้นแล้ว จะลงโทษอย่างไรความผิดก็เกิดขึ้นไปแล้ว ฉะนั้นการลงโทษจึงควรจะป้องกันมิให้ผู้กระทำความผิดนั้นกล้ากระทำความผิดขึ้นอีก^๘

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เป็นกฎหมายที่ว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการค้นหาความจริงอันเกี่ยวกับการกระทำความผิด และการนำตัวผู้กระทำความผิดมาดำเนินการพิจารณา และลงโทษตามที่กฎหมายบัญญัติ มีวัตถุประสงค์เพื่อให้อำนาจแก่เจ้าหน้าที่ของรัฐในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาและศาล ในการร่วมมือกันค้นหาความจริงในการกระทำความผิดที่เกิดขึ้นว่ามีอย่างไร และผู้ใดกระทำความผิด แต่กฎหมายวิธีพิจารณาคดีอาญายังเกิดจากแนวคิดที่จะยอมรับคุณค่าของความเป็นมนุษย์ จึงต้องแสดงให้เห็นถึงความสมดุลระหว่างประโยชน์ของรัฐกับสิทธิเสรีภาพของบุคคลด้วย

^๗ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๒๓๘-๒๔๑.

^๘ หุุด แสงอุทัย. (๒๕๕๖). กฎหมายอาญา ภาค ๑ (พิมพ์ครั้งที่ ๒๑). กรุงเทพฯ: คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. หน้า ๒๖๓-๒๖๖.

ฉะนั้น กฎหมายวิธีพิจารณาศึอาญาที่ดีจะต้องพยายามรักษาสมดุลระหว่างอำนาจรัฐกับการจำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษ และหลักประกันสิทธิเสรีภาพของประชาชน

ในการค้นหาความจริง ต้องมีการสอบสวน อันเป็นจุดตั้งรูปคดี หากรูปคดีสอบสวนไม่ชัดเจน ถูกต้องก็อาจจะไม่มีทางแก้ไข การสอบสวนจึงมีหลักกฎหมาย พนักงานสอบสวนต้องปฏิบัติตามกฎหมายเท่านั้น ซึ่งจะสอดคล้องกับหลักนิติธรรม ตามประวัติศาสตร์ของการสอบสวนนั้น ผู้อยู่กับการค้นหาความจริง โดยแต่เดิมการดำเนินคดีอาญาในนานาประเทศใช้ระบบไต่สวน ซึ่งศาลมีหน้าที่ไต่สวนหาความจริงไม่มีการแยกหน้าที่สอบสวนฟ้องร้องและหน้าที่พิจารณาพิพากษาออกจากกัน ทำให้การดำเนินคดีอาญาทั้งหมดอยู่ในมือของบุคคลหรือองค์กรเดียว การสอบสวนจึงอยู่ในมือศาล ตำรวจเป็นเพียงผู้ช่วยศาลในการค้นหาความจริงเท่านั้น อย่างไรก็ตาม ต่อมาวิธีพิจารณาเพื่อแก้ไขข้อบกพร่องของการดำเนินคดีอาญาระบบไต่สวน แยกหน้าที่สอบสวน ฟ้องร้อง และพิจารณาพิพากษาออกจากกัน มีให้อยู่ในมือขององค์กรเดียว เหตุผลในการล้มเลิกระบบไต่สวนเพราะผู้พิพากษามีอำนาจมากเกินไปมีความอคติความลำเอียง ตามระบบพิจารณาความอาญาของนานาอารยประเทศ ผู้มีอำนาจสอบสวนได้แก่อัยการ แต่ของประเทศไทยอำนาจการสอบสวนอยู่ที่พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ^๙

๒. แนวคิด ทฤษฎี และวิวัฒนาการเกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรมทางอาญาและกฎหมายอาญาของประเทศญี่ปุ่น

ตามที่คณะผู้จัดทำได้ศึกษากฎหมายอาญาของประเทศญี่ปุ่น นักกฎหมายของประเทศญี่ปุ่นให้ความสำคัญกับรัฐธรรมนูญญี่ปุ่นซึ่งเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศ นอกจากนั้นแล้ว ยังมีมุมมองเชิงวัฒนธรรม สังคม เศรษฐกิจ รวมถึงมุมมองทางจริยธรรมและศีลธรรมของประเทศญี่ปุ่นประกอบด้วย ทั้งนี้เพื่อสะท้อนถึงกระบวนการยุติธรรมทางอาญาและกฎหมายอาญาของประเทศญี่ปุ่นได้เป็นอย่างดีนั่นเอง

กระบวนการยุติธรรมทางอาญาของประเทศญี่ปุ่น มีดังนี้

๒.๑ กระบวนการก่อนฟ้องคดีอาญา

เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องในชั้นก่อนฟ้องคดีอาญา คือ ตำรวจ และอัยการ โดยอัยการมีอำนาจควบคุม ส่วนตำรวจมีมาตรการชะลอการฟ้องซึ่งเป็นกฎหมายใหม่ที่เพิ่งใช้บังคับในประเทศญี่ปุ่น อัยการมีสิทธิพูดคุยกับจำเลยได้ ในบางคดีที่เป็นความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ ถ้าจำเลยชดใช้ค่าสินไหมทดแทนแก่ผู้เสียหาย ก็อาจไม่ต้องมีการฟ้องคดี ในประเทศญี่ปุ่นมีคดีความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ มากกว่าร้อยละ ๘๐ อัยการก็จะเรียกจำเลยมาโดยไม่ต้องมีการฟ้องคดี เช่น ผู้ต้องหาขอเงิน ๑,๐๐๐,๐๐๐ เยน ก็เรียกผู้ต้องหามาเจรจาเพื่อที่จะไม่ต้องฟ้องคดี อัยการของประเทศญี่ปุ่นคิดถึงต้นทุนในการติดคุก และมีแนวคิดว่าการฟ้องคดีเพื่อให้คนติดคุกมิใช่เป็นการลดปัญหาอาชญากรรม ในประเทศญี่ปุ่นมีคดีฆาตกรรมเพียง ๓๐๐ คดี ต่อปี มีผู้พิพากษาเพียง ๒,๐๐๐ คน โดยผู้พิพากษาส่วนใหญ่เป็นผู้พิพากษาศาลล่าง ซึ่งผู้พิพากษาร้อยละ ๖๐ อาจไม่เคยเจอคดีฆาตกรรมเลยก็ได้ ที่มีคดีฆาตกรรมน้อยเพราะประเทศญี่ปุ่นมีการควบคุมอาวุธปืน

^๙ อีสุทธี พันธฤทธิ. (๒๕๕๕). การสอบสวน. กรุงเทพฯ: นิติธรรม. หน้า ๑-๔.

๒.๒ กระบวนการหลังฟ้องพิจารณาคดีอาญา

บุคคลที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการหลังฟ้องคดีอาญา ประกอบด้วย

- ผู้พิพากษา
 - อัยการ
 - ทนายความ
 - จำเลย
 - พยาน (ผู้เชี่ยวชาญ)
 - ผู้เสียหาย
 - ผู้พิพากษาสมทบ
- ขั้นตอนทดลอง
- การประกันตัวระหว่างการไต่สวน
 - กระบวนการก่อนการพิจารณาคดี
 - การยืนยันการสารภาพ
 - กรณีมีข้อโต้แย้ง
- บทลงโทษ
- ค่าตอบแทนและค่าปรับ
 - จำคุก
 - ประหารชีวิต

สำนักงานการต่างประเทศ

บทที่ ๔

การวิเคราะห์ปัญหาและผลกระทบ

ในการวิเคราะห์ปัญหาและผลกระทบของกระบวนการยุติธรรมทางอาญาและกฎหมายอาญาของประเทศไทยและประเทศญี่ปุ่น

๑. ปัญหาเรื่องการมีกฎหมายบัญญัติไว้ แต่เจ้าหน้าที่ในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย

เมื่อพิจารณากระบวนการยุติธรรมทางอาญาของประเทศญี่ปุ่นแล้วนั้น อาจารย์มาโกโตะ อิบุซึกิ แห่งไซโจะ นักวิชาการด้านกฎหมายของประเทศญี่ปุ่นมิได้มองเพียงแค่มุมมองทางกฎหมายเท่านั้น แต่จะมีมุมมองเชิงวัฒนธรรม สังคม เศรษฐกิจ รวมถึงมุมมองทางจริยธรรมและศีลธรรมของประเทศญี่ปุ่นประกอบด้วย สำหรับมุมมองในเชิงวัฒนธรรมนั้น การสอบสวนที่เกิดขึ้นในสถานีตำรวจของประเทศญี่ปุ่นจะไม่มีใครมาให้คำปรึกษาทางกฎหมายได้ ไม่มีสามารถทนายได้ ในห้องสอบสวนผู้ต้องหาจะไม่มีใครคอยให้คำแนะนำใดๆ ระหว่างสอบสวนได้ ถึงแม้ว่ากฎหมายรัฐธรรมนูญญี่ปุ่นจะระบุว่า ทุกคนมีสิทธิที่จะได้รับการเข้าถึงการได้รับคำแนะนำทางกฎหมายจากทนายความก็ตาม ซึ่งเป็นปัญหาที่สำคัญที่เกิดขึ้นในประเทศญี่ปุ่น

แม้ในประเทศญี่ปุ่นจะมีระบบที่รัฐทนายความให้แก่จำเลย ตามหลักกฎหมายกำหนดให้ทุกคนเข้าถึงการมีทนายความได้แม้จะตกเป็นแค่ผู้ต้องหาก็ตาม แต่ศาลของประเทศญี่ปุ่นก็มีคำวินิจฉัยว่าการมีทนายความนอกห้องสอบสวนก็ถือว่าเพียงพอแล้ว เป็นการปฏิบัติตามที่รัฐธรรมนูญญี่ปุ่นบัญญัติไว้แล้ว แม้ว่าในห้องสอบสวนไม่มีทนายความ แต่เมื่อผู้ต้องหาไม่มีทนายความนอกห้องสอบสวนก็ถือว่าเพียงพอที่จะได้รับคำแนะนำทางกฎหมาย ในเรื่องนี้นักวิชาการด้านกฎหมายของประเทศญี่ปุ่น^{๑๐} มีความเห็นที่แตกต่างจากคำวินิจฉัยของศาล โดยให้ความเห็นว่าผู้ต้องหาควรมีสิทธิมีทนายความหรือมีคนคอยให้คำปรึกษาขณะสอบสวนในห้องสอบสวนด้วยตามที่รัฐธรรมนูญกำหนด โดยมองว่าผู้ต้องหาควรมีสิทธิตามที่รัฐธรรมนูญกำหนด แต่ในทางปฏิบัติแล้วกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของประเทศญี่ปุ่นไม่เปิดโอกาสให้ผู้ต้องหาไม่มีทนายความหรือมีคนคอยให้คำแนะนำทางกฎหมาย ดังนั้น การมองว่ากระบวนการยุติธรรมทางอาญาเป็นอย่างไรนั้น ไม่ควรมองเพียงบทกฎหมายเท่านั้น แต่ให้มองในทางปฏิบัติที่เกิดขึ้นจริงด้วย

ถ้ามองในเชิงของแถบประเทศตะวันตก อย่างประเทศแคนาดา สหรัฐอเมริกา นั้น เมื่อถูกฟ้องจะมีทนายคอยให้ความช่วยเหลืออยู่ภายในสถานีตำรวจ ซึ่งผู้ที่เมื่อเป็นจำเลยแล้วจะถูกสอบสวน แต่ก็ยังสามารถมีผู้ที่ให้คำปรึกษาทางกฎหมายนั่งอยู่ด้วยได้ ท่านอาจารย์ได้ถามว่า แล้วในประเทศไทยเป็นอย่างไรบ้าง ซึ่งที่เหมือนกันนั้นก็ดีมาก

สำหรับกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของประเทศไทยในอดีตก็ยังมีได้มีการคุ้มครองผู้ต้องหา ดังเช่นกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของประเทศญี่ปุ่น จะเห็นได้จากคดีในอดีตที่ทำให้กระบวนการยุติธรรมทางอาญาของประเทศไทยไม่ได้รับความเชื่อถือจากสังคมอย่างร้ายแรง ได้แก่ คดีเซอร์รี แอน ซึ่งข้อเท็จจริงได้ปรากฏเป็นที่ยุติว่าผู้ต้องหาเป็นผู้ที่ถูกจับกุมและศาลมีคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุกมิได้

^{๑๐} อาจารย์มาโกโตะ อิบุซึกิ มาจากมหาวิทยาลัยไซโจะ

เป็นผู้กระทำความผิด แต่เกิดจากการสร้างพยานหลักฐานเท็จจากพนักงานสอบสวนและทำให้บุคคลเหล่านั้นซึ่งเป็นผู้บริสุทธิ์ไม่ได้รับความเป็นธรรม และต้องเสียชีวิตจากการถูกจำคุกอันเนื่องมาจากกระทำของพนักงานสอบสวน แม้ญาติผู้ที่ได้ความเสียหายจะได้รับความเยียวยาจากการกระทำดังกล่าวก็ตาม แต่ก็ต้องผ่านกระบวนการฟ้องร้องต่อศาลเป็นระยะเวลายาวนานกว่า ๑๙ ปี^{๑๑} จึงทำให้กระบวนการยุติธรรมทางอาญาของประเทศไทยได้ทำการปรับปรุง เปลี่ยนแปลงครั้งใหม่ จึงอาจกล่าวได้อีกนัยหนึ่งว่าเพราะเหตุคดีเซอร์รี แอน จึงทำให้เกิดการตื่นตัวในด้านการคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหาและการรับฟังพยานหลักฐาน

ด้วยเหตุในคดีดังกล่าวทำให้กระบวนการใช้บังคับกฎหมายอาญาจะต้องหลีกเลี่ยงการนำตัวผู้บริสุทธิ์มาลงโทษให้มากที่สุด แม้สังคมจะปรารถนาที่จะให้ผู้กระทำความผิดได้รับโทษอย่างรวดเร็ว แต่สังคมก็ไม่ต้องการให้มีการลงโทษผู้บริสุทธิ์อย่างแน่แท้^{๑๒} ตั้งแต่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๔๐ เป็นต้นมา ก็ได้มีการกำหนดถึงสิทธิขั้นพื้นฐานให้แก่ประชาชนกรณีที่จะต้องตกเป็นผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญา ซึ่งรัฐจะต้องจัดหาทนายความให้ ทำให้หลักที่ว่า “บุคคลเสมอภาคกันในกฎหมาย” เกิดมีความหมายอย่างแท้จริง เนื่องจากบุคคลจะเสมอภาคกันในทางกฎหมายต่อเมื่อบุคคลนั้นได้ใช้สิทธิในทางกฎหมายที่เท่าเทียมกันด้วย^{๑๓}

ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาอาญาของประเทศไทยในส่วนการจับ การสอบสวนในชั้นพนักงานสอบสวนได้ทำการแก้ไขเมื่อปีพุทธศักราช ๒๕๔๗ เริ่มจากเมื่อเจ้าพนักงานหรือราชกรเป็นผู้จับจะต้องนำตัวผู้ต้องหาไปยังที่ทำการของพนักงานสอบสวน พร้อมแจ้งข้อกล่าวหาให้ผู้ถูกจับทราบและแจ้งสิทธิที่จะให้การหรือไม่ก็ได้ ทั้งยังมีสิทธิที่จะพบและปรึกษาทนายความหรือผู้ซึ่งจะเป็นทนายความ หรือผู้ถูกจับจะได้บุคคลที่ตนไว้วางใจทราบถึงการจับกุมได้^{๑๔} หรือกรณีถ้อยคำใด ๆ ที่ผู้ถูกจับให้ไว้ต่อเจ้าพนักงานผู้จับหรือพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจในชั้นจับกุมหรือมอบตัว ถ้าถ้อยคำเป็นคำรับสารภาพของผู้ถูกจับว่าตนได้กระทำความผิด ห้ามมิให้รับฟังเป็นพยานหลักฐาน^{๑๕}

จากการแก้ไขเปลี่ยนแปลงประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของประเทศไทย ทำให้การดำเนินการในชั้นพนักงานสอบสวนนอกจากจะเป็นการดำเนินการภายใต้หลักมนุษยชนสากล ทั้งยังทำให้ผู้ถูกจับกุมได้รับความช่วยเหลือทางกฎหมายจากภาครัฐทำให้เกิดความเสมอภาคกันในทางกฎหมายและยังทำให้พนักงานสอบสวนไม่อาจทำการมิชอบ ไม่ว่าจะเป็นการสอบสวน การใช้กลวิธีในการบีบให้รับสารภาพ หรือกระทำการอันมิชอบซึ่งทำให้ผู้ถูกจับกุมจะต้องทำการรับสารภาพ ซึ่งในส่วนนี้เมื่อเปรียบเทียบกับกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของประเทศญี่ปุ่นแล้ว คณะผู้จัดทำเห็นว่าประเทศไทยได้ดำเนินการตามหลักมนุษยชนขั้นพื้นฐานที่ผู้ถูกจับกุมสามารถพบและปรึกษาทนายความหรือบุคคลที่ผู้ถูกจับกุมไว้วางใจได้ ในประเด็นนี้การคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหาของประเทศไทยจึงเป็นไปตามหลักสากล

^{๑๑} <http://www.thairath.co.th/content/๔๖๒๑๘๓> (สืบค้นวันที่ ๒๕ กรกฎาคม ๒๕๕๙)

^{๑๒} ดร.เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์. (๒๕๔๖). คำอธิบายกฎหมายอาญา ภาค ๑ (พิมพ์ครั้งที่ ๘), หจก.จิรัชการพิมพ์ : กรุงเทพฯ ฯ. หน้า ๑๕

^{๑๓} เรื่องเดียวกัน. หน้า ๑๕

^{๑๔} ป.วิ.อ มาตรา ๘๓

^{๑๕} ป.วิ.อ มาตรา ๘๔ วรรคท้าย

๒. ปัญหาอาชญากรรม

ประเทศญี่ปุ่นเป็นประเทศที่มีความปลอดภัยที่สุดแห่งหนึ่งของโลก ซึ่งวัดได้จากอัตราการเกิดอาชญากรรมที่รุนแรงและประเทศญี่ปุ่นมีความสำเร็จในการที่จะจัดการกับอาชญากรรมต่างๆ อย่างยิ่ง ซึ่งความสำเร็จของการจัดการกับอาชญากรรมต่างๆ วัดจากอัตราของการกระทำความผิดซ้ำ จึงมีคำถามว่าแล้วทำไมญี่ปุ่นจึงไม่มีปัญหาอาชญากรรม เมื่อพิจารณามุมมองทางวัฒนธรรม ทางสังคมเชิงโครงสร้างด้านการจัดการ โดยนำมาผสมผสานกันทั้งหมด จะเห็นว่าคนญี่ปุ่นมีระเบียบวินัยสูง ซึ่งถือว่าเป็นจุดเด่นของประเทศญี่ปุ่นซึ่งแตกต่างจากสหรัฐอเมริกา เช่น หากมีผู้ทำกระเป๋าสตางค์หายที่โตเกียวและที่นิวยอร์ก ถ้าหายที่โตเกียวจะมีการติดต่อเจ้าของกระเป๋าตามที่อยู่ในนามบัตร ส่วนที่นิวยอร์กก็คงไม่ต้องคาดหวังว่าจะมีการติดต่อกลับหรือส่งคืนเจ้าของ ซึ่งสิ่งนี้เป็นตัวอย่างที่ดีที่สะท้อนให้เห็นได้ว่าที่ประเทศญี่ปุ่นนั้น หากคนญี่ปุ่นเห็นกระเป๋าตกหล่นแล้วก็จะนำไปส่งที่สถานีตำรวจเพื่อคืนแก่เจ้าของ แม้ว่าคนญี่ปุ่นคนนั้นจะรู้หรือไม่รู้กฎหมายอาญา ที่เป็นเช่นนี้ไม่ใช่เพราะคนญี่ปุ่นปฏิบัติตามกฎหมาย แต่เป็นเพราะศีลธรรมที่มาจากความรู้สึกนึกคิดที่ได้รับการสั่งสอนมานั่นเอง

ส่วนประเทศไทยปัญหาอาชญากรรมเป็นปัญหาที่สำคัญ ถือเป็นปัญหาทางสังคม แม้ในปัจจุบันจะมีการเรียกร้องของประชาชนที่ต้องการให้กฎหมายอาญาที่กำหนดอัตราโทษที่สูงขึ้น แต่ถึงกระนั้น การกำหนดอัตราโทษที่สูงขึ้นจะทำให้ปัญหาอาชญากรรมลดน้อยถอยลงหรือไม่ ปัญหาเหล่านี้เมื่อพิจารณาถึงประเพณี วัฒนธรรม มารยาท และโครงสร้างทางสังคมของประเทศญี่ปุ่นแล้ว จะเห็นได้ว่าประเทศญี่ปุ่นจะให้ความสำคัญกับการสร้างบุคคลมากกว่าการสร้างกฎหมาย กล่าวคือ ประเทศญี่ปุ่นจะเริ่มจากการให้เด็กเล็กได้รู้จักหน้าที่ที่ตนจะต้องกระทำต่อตัวเอง ครอบครัว และการรับผิดชอบต่อสังคมมากกว่าการที่จะเรียกร้องสิทธิ การสร้างระเบียบวินัยตั้งแต่วัยเด็ก ดังจะเห็นได้จาก เมื่อประเทศญี่ปุ่นเกิดอุทกภัยร้ายแรงและทางการให้ความช่วยเหลือ ไม่ว่าจะเป็นเด็กเล็กหรือผู้ชราที่จะต้องยื่นต่อแถวอย่างเป็นระเบียบเพื่อรับของช่วยเหลือจากทางการโดยไม่มีการแซงคิว เป็นต้น ด้วยกระบวนการเหล่านี้จึงเป็นสิ่งที่หล่อหลอมให้ประชาชนประเทศญี่ปุ่นเป็นบุคลากรที่มีคุณภาพ การรู้จักหน้าที่ของตน การไม่ก้าวร้าวเรื่องของบุคคลอื่น ทำให้ไม่เกิดการละเมิดสิทธิซึ่งกันและกัน ดังนั้น การวางรากฐานทางสังคมที่ดีจะทำให้กฎหมายไม่มีความจำเป็นหรือมีความจำเป็นน้อยลง หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งว่าบุคคลในสังคมไม่มีผู้ใดเป็นอาชญากรแล้ว ก็ไม่จำเป็นต้องมีตำรวจ อัยการ ศาล หรือกฎหมาย แต่เป็นเรื่องที่บุคคลในสังคมจะทำการควบคุมดูแลกันเอง ในทางกลับกันการกำหนดอัตราโทษที่สูงขึ้นเพื่อให้ผู้กระทำความผิดเกิดความเข็ดหลาบ อาจทำให้อัตราการเกิดอาชญากรรมสูงขึ้น ทั้งยังมีใช่เป็นการแก้ไขปัญหาที่แท้จริง เช่น กรณีปัจจุบันได้มีกระแสเรียกร้องให้คดีข่มขืนมีโทษประหาร เพื่อให้ผู้กระทำความผิดเกิดการเกรงกลัวและเพื่อไม่มีผู้อื่นกระทำความผิดในคดีข่มขืนอีก และพบว่าผู้กระทำความผิดมีอายุน้อยลงหรือบางกรณีเป็นผู้เยาว์ยังไม่บรรลุนิติภาวะ แต่เมื่อพิจารณาถึงสาเหตุที่ประเทศไทยเกิดคดีข่มขืนแล้ว จะพบว่าปัจจัยต่าง ๆ จะส่งเสริมให้ผู้เยาว์อันได้แก่ สื่อต่าง ๆ อินเทอร์เน็ต ระบบการศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งละคร ซึ่งมักจะมีฉากพระเอกข่มขืนนางเอกและได้รับการยอมรับในภายหลัง ทำให้ประชาชนโดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้เยาว์เกิดพฤติกรรมเลียนแบบ หรือความไม่รู้ว่าการข่มขืนและการสมยอมต่างกันอย่างไร เป็นต้น

คณะผู้จัดทำเห็นว่า ในประเด็นนี้ประเทศไทยได้ถ่ายทอดวัฒนธรรม ประเพณี มารยาท หน้าที่ทางสังคมให้แก่เด็กรุ่นใหม่ตลอดเวลาทำให้ประชากรประเทศไทยเป็นบุ คคลากรที่มีคุณภาพ ดังนั้นประเทศไทยนั้นไม่ว่าหน่วยงานหรือองค์กรใดก็สามารถมีส่วนร่วมในการร่วมกันแก้ไขเปลี่ยนแปลงได้เช่นกัน โดยเริ่มจากหน่วยที่เล็กที่สุดได้แก่ครอบครัว สถานศึกษา สถานที่ทำงาน สถานที่ราชการ เริ่มจากการเริ่มสร้างวินัย การรับผิดชอบต่อสังคมและส่วนรวม และทำอย่างต่อเนื่อง

๓. ปัญหาเรื่องการให้การรับสารภาพก่อนฟ้องคดี

ประเทศไทยได้รับเสียงวิพากษ์วิจารณ์อย่างรุนแรง ทั้งในบริบทระหว่างประเทศและในประเทศที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการดำเนินการด้านสิทธิมนุษยชนตามรายงานสหประชาชาติด้วย ในส่วนของกระบวนการยุติธรรมทางอาญาชั้นก่อนฟ้องคดี อัตราการกระทำผิด อัตราการรับสารภาพ และการใช้โทษประหาร หากผู้ต้องหาถูกจับแล้วไปที่สถานีตำรวจ ถ้ารับสารภาพจะได้รับการปล่อยตัว แต่ถ้าไม่ให้การรับสารภาพจะถูกจับและถูกกักขังไว้ โดยตำรวจมีสิทธิที่จะกักขังผู้ต้องสงสัยได้นานถึง ๒๓ วัน ซึ่งเป็นเรื่องที่อยู่ภายใต้ดุลพินิจของตำรวจ หลังจากนั้นจะอยู่ในอำนาจของศาล ซึ่งถ้าศาลเห็นชอบด้วยก็สามารถกักขังได้ ๒๓ วัน ตามกฎหมาย จึงทำให้ผู้ถูกจับมักจะทำให้การรับสารภาพเสียก่อน ดังนั้น จึงทำให้เกิดข้อมูลขึ้นมาว่าผู้ถูกจับจำนวนมากกว่า ๙๐% ให้การรับสารภาพ ซึ่งการรับสารภาพในญี่ปุ่นก็เพื่อที่จะได้ไปให้พ้นจากห้องขังนั่นเอง

สำหรับประเทศไทย กรณีการควบคุมผู้ถูกจับ กฎหมายของประเทศไทยยังห้ามมิให้ใช้วิธีควบคุมผู้ถูกจับเกินกว่าที่จำเป็นเพื่อป้องกันมิให้ผู้ถูกจับหนี^{๑๖} การควบคุมก็มีให้ควบคุมไว้นานและต้องให้นำตัวไปศาลภายในสี่แปดชั่วโมงนับแต่ผู้ถูกจับถูกนำตัวไปถึงที่ทำการของพนักงานสอบสวน หรือแม้กระทั่งกรณีความผิดอาญาที่อัตราโทษจำคุกอย่างสูงไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินห้าร้อยบาท หรือกรณีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงเกินกว่าหกเดือนแต่ไม่ถึงสิบปี หรือปรับเกินกว่าห้าร้อยบาท หรือกรณีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงตั้งแต่สิบปีขึ้นไป จะมีโทษปรับด้วยหรือไม่ก็ตาม กฎหมายก็ยังกำหนดระยะเวลาการควบคุมตัวโดยการขังไว้ตามชั้นบันได แต่ต้องไม่เกินสี่สิบแปดวัน^{๑๗}

คณะผู้จัดทำเห็นว่าในประเด็นนี้กฎหมายของประเทศไทยมีความเป็นสากลและเป็นการเคารพสิทธิขั้นพื้นฐาน และระยะเวลาการควบคุมตัวเพื่อทำการสอบสวนกฎหมายของประเทศไทยยังกำหนดระยะเวลาตามความร้ายแรงแห่งคดี เพื่อให้พนักงานสอบสวนทำการสอบสวนผู้ถูกจับกุมโดยพลัน อันเป็นไปตามหลักการพิจารณาคดีอย่างต่อเนื่อง หรือแม้กระทั่งค่าให้การรับสารภาพในชั้นสอบสวนเองนั้น กฎหมายของประเทศไทยยังมิได้รับฟังเป็นพยานหลักฐานด้วยเช่นเดียวกัน อันเนื่องจากคดีเซอร์รี แอน ดิงที่กล่าวมาแล้วนั้น

๔. ปัญหาวัฒนธรรมการมียาгуซ่า

ในประเทศไทยญี่ปุ่น ถ้าใครคิดจะเปิดร้านค้าหรือทำกิจการภายในเมือง จะต้องมีการจ่ายเงินให้ยาгуซ่าเพื่อคุ้มครองร้านค้าหรือกิจการ โดยการเสียค่าบริการเป็นรายเดือน โดยนักอาชญาวิทยาได้มองว่าเป็นการค้าการแลกเปลี่ยนกันระหว่างเจ้าของร้านกับสมาชิกของยาгуซ่า ซึ่งถ้าเจ้าของร้านพบเจอแขกหรือลูกค้าที่มีลักษณะมากด้วยลีลา เมาอาละวาด หรือหากได้พบเจอกับพวกเลวร้าย บ้าๆ แล้วก็ไม่ต้อง

^{๑๖} ป.วิ.อ มาตรา ๘๖

^{๑๗} ป.วิ.อ มาตรา ๘๗

โทรศัพท์ไปหาตำรวจ แต่ให้โทรศัพท์ไปหาญาติได้เลย ซึ่งไม่นานญาติก็จะไปจัดการให้โดยเร็ว หากว่ามีใครมาซื้อสินค้าแล้วไม่จ่ายเงินกับเจ้าของร้าน ก็ไม่ต้องไปที่ศาล เพียงแค่โทรศัพท์เรียกให้ญาติมา ถ้าหากมีใครติดเงินไว้ ๑,๐๐๐ เหรียญ เพียงวันเดียวญาติก็จะให้บริการฉับไว ทำให้ได้รับเงินคืนแน่นอน แต่อาจถูกหักค่าธรรมเนียมด้วย ซึ่งจะไม่ได้รับเงินคืนจำนวนเต็ม ซึ่งแล้วแต่ว่าจะถูกหักกี่เปอร์เซ็นต์ แต่ก็ถือว่าจำนวนเงินเล็กน้อย ซึ่งถ้าไปศาลแล้วต้องล่าช้าแน่นอน อาจช้าเป็นเดือนหรือเป็นปีก็ได้ ดังนั้นงานของญาติจึงถูกมองว่า เหมือนเป็นธุรกิจอย่างหนึ่ง ซึ่งเป็นเศรษฐกิจนอกระบบที่ไม่ดี แต่สังคมเกิดอาชญากรรมน้อย กฎหมายกำหนดให้ญาติต้องให้จดทะเบียนอาชญากรรมกลุ่ม ซึ่งญาติสามารถไปหาสำนักงานใหญ่ของญาติได้ ซึ่งหัวหน้าญาติที่มีชื่อเสียงที่สุดคือ ยามาซึกุมิ สำนักงานใหญ่อยู่ที่โกเบ ซึ่งทุกคนรู้จัก ปัญหาญาติเป็นปัญหาที่น่าสนใจ ระบบการจดทะเบียนกลุ่มอาชญากรรม หากไม่จดทะเบียนจะต้องโดนลงโทษ และต้องส่งบัญชีรายชื่อสมาชิกให้กลับรัฐบาลด้วย เพื่อจะได้รู้ว่าใครบ้างที่เป็นสมาชิกอยู่ในกลุ่มอาชญากรรม ซึ่งเป็นหัวข้อที่น่าสนใจมากในเชิงอาชญาวิทยาของโลก เพราะมีประวัติศาสตร์ยาวนานในกลุ่มอาชญากรรมญาติ เป็นเรื่องทางวัฒนธรรมไปแล้ว ซึ่งจะกำจัดออกไปไม่ได้ เพราะขึ้นอยู่กับวัฒนธรรมประเพณี

ประเทศไทย ถือเป็นประเทศหนึ่งที่มีการทำมาค้าขายบนท้องถนนมากไม่ว่าจะเป็นการขายอาหาร สินค้าประเทศเสื้อผ้า วินรถมอเตอร์ไซด์หรือรถตู้ เป็นต้น ส่วนใหญ่มักจะประกอบธุรกิจในสถานที่ห้ามดำเนินการ ด้วยเหตุที่เริ่มการประกอบธุรกิจแบบผิดกฎหมาย จึงทำให้เกิดกลุ่มอิทธิพลบางกลุ่ม ซึ่งมักเป็นกลุ่มที่มีข้าราชการ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ข้าราชการตำรวจและทหาร หรือแม้กระทั่งเทศกิจ พนักงานของรัฐผู้รับผิดชอบเหล่านี้หากดำเนินการตรงไปตรงมา มีการเก็บเงินค่าปรับอย่างถูกต้องและนำส่งเงินดังกล่าวให้แก่รัฐตามกฎหมาย หรือผู้ค้าเองปฏิบัติตามกฎหมาย ปัญหาการเรียกเก็บนอกระบบก็จะไม่เกิดขึ้น แต่ด้วยการที่มีการจ่ายเงินนอกระบบเพื่อให้เจ้าหน้าที่ของรัฐ งดเว้นหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่ จึงทำให้เกิดปัญหาตามมา ดังจะเห็นได้จากหาบเร่แผงลอยตามบริเวณสถานที่ท่องเที่ยวต่าง ๆ ด้วยปัญหาเหล่านี้จึงทำให้เกิดปัญหาอื่น ๆ ตามมา ได้แก่ ขยะ รถติดเนื่องจากประชาชนจะต้องออกมาเดินบนถนน การขัดขวางการทำธุรกิจของร้านค้าที่ตั้งอย่างถูกกฎหมาย เป็นต้น

คณะผู้จัดทำเห็นว่า แม้ประเทศญี่ปุ่นจะมีกลุ่มญาติก็ตาม แต่เมื่อพิจารณาถึงประวัติกลุ่มญาติ จะพบว่ามีความวิวัฒนาการทางสังคมในสมัยดังกล่าว ซึ่งในเวลาเดียวกัน การรักษาความสงบเรียบร้อยของสังคมในสมัยนั้นได้กลายมาเป็นความรับผิดชอบของสมาชิกในสังคมมากกว่าที่จะเป็นของพวกเขา (ขุนนาง) นี่เป็นลักษณะเด่นเฉพาะของเมืองต่าง ๆ ที่อยู่นอกเมืองหลวง ญาติ มีพัฒนาการที่กลายเป็นต้นแบบพฤติกรรมปัจจุบันจาก

๑. กลุ่มพ่อค้าเร่ ซึ่งเป็นชนชั้นต่ำสุดในระบอบวรรณะสมัยเอโดะ ตั้งกลุ่มขึ้นจัดสรรผลประโยชน์ให้สมาชิก จัดแบ่งพื้นที่ค้าขายในงานเทศกาลต่างๆ ทั้งงานวัด งานศาลเจ้า อำนวยความสะดวกและดูแลความปลอดภัย โดยสมาชิกจ่ายค่าเช่าและค่าคุ้มครอง

๒. กลุ่มนักพนัน เพราะการลักลอบที่มักใช้บริเวณวัดและศาลเจ้าร้างในเมืองเป็นสถานประกอบการ ต้องวางกำลังคุ้มกันป้องกันเงินทองสะพัด^{๑๔}

^{๑๔}<https://th.wikipedia.org/wiki/%E0%B8%A๒%E๐%B๘%B๒%E๐%B๘%๘๘%E๐%B๘%B๙%E๐%B๘%๘B%E๐%B๘%๘๘%E๐%B๘%B๒>

จากประวัติของกลุ่มยาสูบจะพบว่าก่อกำเนิดมาพร้อม ๆ กับสังคมของประเทศญี่ปุ่น ในทางหนึ่งก็เพื่อป้องกันช่วยเหลือเกื้อกูลพรรคพวกของตน แต่ในขณะเดียวกันก็ทำการควบคุมดูแลมิให้กลุ่มของตนหรือร้านค้าที่อยู่ในเขตควบคุมสร้างความเสื่อมเสียหรือก่อให้เกิดความเสียหายแก่บุคคลอื่นทั่วไป และยังมีบทลงโทษเฉพาะกลุ่มยาสูบ จึงถือเป็นกลุ่มอิทธิพลที่มีดำเนินการควบคุมดูแลความสงบเรียบร้อยของสังคมในด้านมืด แต่เจ้าหน้าที่ของรัฐดูแลด้านสว่าง แต่สำหรับเจ้าหน้าที่ของรัฐในประเทศไทยนั้นกลับอาศัยช่องว่างที่ผู้ค้าขายกระทำความผิดกฎหมายมาหาประโยชน์ให้แก่ตนเองหรือพวกพ้องมากกว่าที่จะดำเนินการให้ถูกต้องตามกฎหมาย

๕. ปัญหาเรื่องการให้ความเห็นของผู้เสียหายในการกำหนดโทษแก่ผู้กระทำความผิด

ในส่วนนี้จะเป็นแนวปฏิบัติขบวนการหลังฟ้องคดีแล้ว แต่ว่าในระบบของญี่ปุ่นจะเป็นระบบกล่าวหา ซึ่งอัยการมีหน้าที่ต้องพิสูจน์ความผิด ทางทนายฝ่ายจำเลยมีหน้าที่ต้องหักล้างข้อกล่าวหา มีพยานในห้องพิจารณาคดี บางที่ต้องใช้พยานผู้เชี่ยวชาญ เช่น หมอ นักวิชาการ ให้เข้ามามีบทบาทด้วย และมีไม่กี่คดีที่ต้องใช้ความรู้เฉพาะ บางครั้งท่านอาจารย์ก็ต้องไปเป็นพยานผู้เชี่ยวชาญที่ศาลด้วยเช่นกัน โดยมีผู้เสียหายที่จะได้เห็นกันในห้องพิจารณาคดี ปัจจุบันกฎหมายอนุญาตให้ผู้เสียหายสามารถมีความเห็นได้ สามารถร่วมในกระบวนการพิจารณาคดีได้โดยไม่เหมือนพยาน และสามารถร่วมกำหนดโทษได้ ถือเป็นปรากฏการณ์ใหม่ในกฎหมายพิจารณาคดีอาญา ซึ่งจะมีบทบาทมากขึ้นๆ และมีอีกอย่างหนึ่งคือให้มีผู้ที่เข้ามาสมทบเกี่ยวข้องเพิ่มเติมได้ โดยเป็นเหมือนกับผู้พิพากษาสมทบนั่นเอง ท่านอาจารย์ได้กล่าวถึงว่า หากไปศึกษาดูงานที่ศาลฎีกาจะแตกต่างจากการไปศาลชั้นต้นอย่างแน่นอน

๖. ปัญหาเรื่องอายุของผู้กระทำความผิด

หลังฟ้องจากกระบวนการพิจารณาคดี ในปี ๒๐๐๐ ถ้าเทียบกับปัจจุบันลดลงมาเกือบครึ่ง ผู้พิพากษาน่าจะมีความสุขในการทำงานเพราะไม่ค่อยมีคดี ส่วนนี้เป็นสัดส่วนที่เป็นอายุของบุคคลที่มีอายุเกิน ๖๕ ปีแล้ว เมื่อเทียบกับปัจจุบันจะเห็นว่าสูงขึ้นเกือบสามเท่า ในส่วนของคนทำผิดมีอัตราส่วนของผู้สูงอายุมีอัตราสูงขึ้น นักอาชญาวิทยา มองว่ากลายเป็นผู้สูงอายุเข้าไปกระทำความผิดมากขึ้น มีคุกหนึ่งในสิบที่ท่านอาจารย์ได้ไป จะเป็นคุกที่ซึ่งนักโทษที่มีระยะเวลาแล้ว พวกคดีรุนแรงอย่างคดีฆ่าโดยนักโทษไม่มีอายุน้อยเลย มีแต่พวกที่ลักษณะหัวเหวม่ง หัวขาว โดยหากจินตนาการแล้วนักฆ่าต้องดูแลแข็งแรงกำยำ แต่กลายเป็นอาชญากรที่อ่อนแอ มีผมขาว และตายในคุกมากขึ้น ต่อไปเป็นคดีเกี่ยวข้องกับเยาวชน ที่จะบอกถึงจำนวนเยาวชนที่ถูกจำคุก กลายเป็นว่าในปัจจุบันมีจำนวนไม่มาก แต่เยาวชนที่กระทำความผิดซ้ำมีสัดส่วนที่ไม่น้อย ซึ่งมีโครงการที่จัดขึ้นสำหรับเยาวชนที่กระทำความผิดซ้ำด้วย

๗. ปัญหาเรื่องการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนเกี่ยวกับการตระหนักถึงปัญหาอาชญากรรม

มีคำถามที่น่าปวดศีรษะในสังคมญี่ปุ่น คือ ทั้งตำรวจและอัยการก็มีนโยบายที่แข็งแกร่งเกี่ยวกับคดีอาชญากรรม แต่ยังไม่มีการศาลเฉพาะเกี่ยวกับคดีอาชญากรรม ซึ่งไม่เหมือนกับศาลในประเทศตะวันตก และประเทศเหล่านี้ก็ได้จัดตั้งศาลชำนาญพิเศษขึ้นมาเพื่อทำคดีอาชญากรรม ซึ่งในทางวิชาการที่ท่านอาจารย์ได้สอนก็อยู่พยายามผลักดันให้ญี่ปุ่นก่อตั้งศาลเฉพาะเรื่องนี้ด้วย ในเรื่องนี้ผู้พิพากษาจะตัดสินทั้งจำคุกและรอลงอาญา ถ้าเลือกจำคุกแล้วตัวจำเลยเองก็ต้องจำคุกแต่ก็พาเข้าสู่โครงการบำบัดฟื้นฟูผู้เสียหายให้ ตอนนี้มีโครงการผลักดันให้มีโครงการในชุมชนเพื่อให้ตระหนักและคอยช่วยเหลือในเรื่องของอาชญากรรม ก็คือถ้าทนายจำเลยเป็นผู้ออกนโยบาย โดยหากสามารถนำมาใช้ได้ชุมชนแล้วทางศาลอาจตัดสินให้รอลงอาญาได้ เป็นการบำบัดฟื้นฟูพิเศษในชุมชนที่ไม่ได้อยู่ในคุก

๘. ปัญหาเรื่องการชะลอฟ้อง

การชะลอฟ้องเป็นกฎหมายใหม่ในญี่ปุ่น ซึ่งมีเรื่องการชะลอการฟ้องเข้ามาแล้ว ถึงแม้จะมีลักษณะแบบไม่เป็นทางการแต่أيการก็มีสิทธิที่จะเข้าไปพูดคุยกับตัวจำเลยได้ ในบางคดีที่เกี่ยวข้องกับทรัพย์สิน มีการจ่ายค่าทดแทนไปแล้วอาจไม่ต้องฟ้องได้ ซึ่งจำนวนที่มากกว่า ๘๐% เป็นคดีที่เกี่ยวข้องกับทรัพย์สิน และคดีไม่ได้ขึ้นสู่ศาลเพราะอัยการไปคุย อีกคดีหนึ่งคือคดีหยิบของ โขมยของ ถ้าส่งไปศาลแล้วศาลจะล้มทำงานไม่ได้ ซึ่งตอนนี้จะมีอย่างเป็นทางการเกี่ยวกับการชะลอการฟ้อง ซึ่งแน่นอนว่าผู้ที่เป็นโจรจ่ายเงินให้ไม่ได้ก็ต้องเข้าสู่การดำเนินคดีไป เปรียบเหมือนกับว่าผู้ต้องสงสัยจะใช้เงินซื้อชั้นตอนนี้ได้ ทำให้ไม่ต้องถูกฟ้องคดีได้ ท่านอาจารย์ได้แนะนำให้ไปศึกษาดูงานที่คุกญี่ปุ่น เพื่อจะได้เห็นว่ามีความจริงของญี่ปุ่นว่ามีจำนวนมากจริงๆ แต่เมื่อถ้าพูดถึงจำเลยในประชากรคุกแล้วยังถือว่ามีจำนวนน้อย อยู่ที่ประมาณ ๖๐,๐๐๐ คน ท่านอาจารย์ได้ถามถึงของประเทศไทย ซึ่งมี ๓๐๐,๐๐๐ คน ซึ่งเรือนจำในอเมริกานั้น ปล่อยตัวนักโทษ ๗๐๐,๐๐๐ คนต่อปี เป็นจำนวนคนที่ออกจากคุกซึ่งมีจำนวนมาก ตามบทความที่อ่านได้ในหนังสือพิมพ์นั้น ผู้ที่ออกจากคุกมาได้ ๓ ปี ก็กลับไปติดคุกใหม่ จนกลายเป็นสมาชิกคุกไปเลย ในเรื่องนี้แสดงให้เห็นโดยกลายเป็นว่าอัยการญี่ปุ่นฉลาดกว่า ซึ่งสามารถที่จะคิดเรื่องต้นทุนคุ้มซึ่งในราชทัณฑ์ ซึ่งถ้าเจ้าหน้าที่ได้เงินคืนก็ไม่มีคดีอาชญากรรม ประหยัดงบประมาณของคุกได้ สังคมก็อยู่อย่างปกติ ในการดำเนินการท้ายสุดในการมุมมองของญี่ปุ่นที่จะชะลอก่อนฟ้องก็ไม่ใช่มุมมองที่ดีที่สุดในการลดจำนวนอาชญากรรม เป็นเรื่องที่สะท้อนให้เห็นได้ตั้งตัวอย่างของอเมริกาที่นักโทษที่ออกมาไม่ได้มีชีวิตที่ดีกลับมา จึงมองว่าไม่ใช่วิธีที่จะช่วยอะไรได้ ซึ่งในโรงเรียนกฎหมายยังงี้ก็ต้องมีการเรียนกฎหมายกันอยู่แล้วเกี่ยวกับวิธีพิจารณาความอาญา โดยหลักแล้วจะไม่ใช้หลักประหยัดงบประมาณกับผู้ต้องหา ซึ่งอาจจะเป็นเรื่องยาก คือกลับกลายเป็นว่าหลักทฤษฎีกับหลักปฏิบัติอาจจะไม่ใช่เรื่องตรงกัน ถ้ามองในคดีอื่นๆ อย่างคดีอาชญากรรมร้ายแรง ฆาตกรรม ช่มชู้ ซึ่งจะแตกต่างจากคดีทรัพย์สินทั่วไป แต่คดีร้ายแรงทั้งฆ่าและช่มชู้ก็จะน้อย ส่วนในเรื่องคดีทรัพย์สินโขมยของจะมีจำนวนเป็นล้าน โดยคดีฆ่ามีเพียง ๓๐๐ คดี ท่านอาจารย์ได้ถามว่า ในประเทศไทยมีจำนวนคดีฆาตกรรมเท่าไร มีจำนวนคดียาเสพติดเท่าไร สามารถบอกเป็นตัวเลขได้หรือไม่ ซึ่งถ้าในเชิงท้องถิ่นตัวอย่างในชิคาโกมีจำนวน ๕๐๐ คดี ต่อปี เป็นจำนวนที่มากกว่าของญี่ปุ่นทั้งประเทศ ผู้พิพากษาของไทยโดยท่านสวัสดิ์คืออธิบายว่าที่เคยปฏิบัติราชการที่ศาลจังหวัดทุ่งสง มีคดีฆาตกรรมจำนวน ๒ - ๓ คดีต่อวัน และท่านอาจารย์ได้บรรยายต่อว่า ที่ญี่ปุ่นมีผู้พิพากษาอยู่ ๒,๐๐๐ คน ส่วนใหญ่เป็นศาลระดับล่าง เป็นศาลเขต หรือไม่ก็ศาลจังหวัด มีผู้พิพากษาจำนวนมากกว่า ๖๐% ที่น่าจะไม่เคยทำคดีฆาตกรรม มีอีกเหตุผลหนึ่งคือการควบคุมอาวุธปืนของญี่ปุ่น ซึ่งคนที่จะมีปืนได้คือ พวกยาสูบกับตำรวจเท่านั้น ถ้าหากใครต้องการจะใช้ปืนก็ให้เลือกจะว่าเป็นใคร ระหว่างยาสูบกับตำรวจ ดังนั้นการปล้นทรัพย์สินจะใช้อาวุธเพียงแค่มัดเท่านั้น ซึ่งจะมีโทษน้อย ทำให้มีสถิติที่มาจากเหตุผลหลักที่ทำให้เห็นว่าคดีนั้นมีความจริงน้อย

๙. การควบคุมอาวุธปืน

การควบคุมอาวุธปืน ประเทศญี่ปุ่นมีจุดแข็งคือ เป็นประเทศที่มีลักษณะเป็นเกาะ ที่แยกตัวโดดเดี่ยวมากมาย เป็นข้อได้เปรียบทางภูมิศาสตร์ที่ควบคุมได้ในญี่ปุ่น ซึ่งคนทั่วไปจะไม่สามารถนำเข้าอาวุธปืนได้ จะมีแต่บริษัทใหญ่ๆ ที่สามารถนำเข้าได้ แต่ยังไม่แน่ใจในเรื่องการขนส่งว่ามีการควบคุมอย่างไร อาจเหมือนไทย หรืออาจเหมือนบางประเทศอย่างฟิลิปปินส์ จีน ฮองกง แต่ประชาชนทั่วไปในญี่ปุ่นไม่สามารถจะต้องอาวุธปืนได้เลย กลายเป็นว่าตลาดปืนถูกครอบครองโดยอาชญากรไปได้

๑๐. การพิสูจน์ด้วยดีเอ็นเอ

การใช้วิธีพิสูจน์ทางดีเอ็นเอหรือหลักฐานทางวิทยาศาสตร์หรือไม่ ท่านอาจารย์ได้อธิบายว่า หลักฐานนี้สามารถพิสูจน์ความบริสุทธิ์ของคนได้ เป็นยุคบุกเบิกที่เริ่มใช้พยานหลักฐานที่เป็นดีเอ็นเอ เป็นตัวที่ช่วยบอกได้ว่าใครคือฆาตกรตัวจริง และเมื่อมาตรวจสอบอีกครั้งก็จะรู้ความจริงว่าสุดท้ายใครเป็นคนทำ โดยตัวอย่างคดีของคนในเนปาลที่โดนจับติดคุกข้อหาฆ่าคนตาย ซึ่งชั้นตอนสุดท้ายได้ ตรวจสอบด้วยพยานหลักฐานดีเอ็นเอแล้วปรากฏว่าเป็นผู้บริสุทธิ์ เรื่องนี้กลับกลายเป็นว่ามีการใช้มากขึ้นในวงการตำรวจ และวงการทางนิติวิทยาศาสตร์

๑๑. การปฏิรูป

จากรูปภาพเป็นห้องสอบสวน และการบันทึกวิธีทัศนต่างๆ ท่านอาจารย์ได้ถามว่าในไทยมีกล้องหรือไม่ ซึ่งมี ในภาพนี้ได้อธิบายว่ามีการมาพูดให้ฟัง ว่ามีการบันทึกไว้อย่างไร ซึ่งที่ผ่านมามีการร่างกฎหมายตัวใหม่แล้ว เกี่ยวกับวิธีพิจารณาความอาญาให้มีการบันทึกภาพระหว่างที่มีการสอบสวน และได้มีระบบการชะลอการฟ้องอย่างเป็นทางการแล้ว โดยภายใน ๓ ปีนี้ การบันทึกการสอบสวนต้องมีแล้ว โดยเฉพาะคดีร้ายแรงคดีฆ่า

การปรับปรุงกฎหมาย โดยนายมีส่วนเกี่ยวกับการจัดการตัวพยานหลักฐาน คือไปเปลี่ยนวันบันทึกในการบันทึกข้อมูล เวลาที่มีการบันทึกเดิมไม่เข้ากับรายละเอียดเรื่องราวในคำฟ้อง คือเปลี่ยนเวลาให้เข้ากับคำฟ้อง เมื่อถูกเปิดเผยต่อสาธารณชนก็เกิดความไม่พอใจ สุดท้ายอัยการสูงสุดก็ลาออก จึงเป็นจุดเริ่มต้นที่ได้พูดคุยถึงเรื่องการปฏิรูป

ท่านอาจารย์มีสองคำถามที่ให้อคิด คือ จากที่เราได้สังเกตกระบวนการทั้งหมดแล้ว มีวิธีไหนบ้างที่จะบอกถึงหรืออธิบายลักษณะที่เกี่ยวข้องกับความสำเร็จที่ทำให้เป็นประเทศที่มีความปลอดภัยหรือความล้มเหลวเช่นการละเมิดสิทธิมนุษยชนในกระบวนการยุติธรรมอาญาของญี่ปุ่น โดยมีทางไหนที่จะทำให้ดีขึ้นบ้าง ข้อที่สองคือ ระบบการปฏิรูปการบันทึกเป็นการเน้นให้มีการวิพากษ์วิจารณ์ที่เกี่ยวข้องกับระบบความยุติธรรมในญี่ปุ่นหรือไม่ หรือว่าในการปฏิรูปตรงนี้ เป็นการปฏิรูปของสิทธิของผู้เสียหาย รวมถึงการมีคุกมากขึ้น ซึ่งจะเป็นตัวทำลายกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในส่วนนี้หรือไม่ ดังที่เหมือนลักษณะกฎหมายอาญาของญี่ปุ่น

นโยบายและการปฏิรูปที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของญี่ปุ่น ส่วนที่สองเกี่ยวข้องกับเรื่องแนวโน้มของการลงโทษ ที่ไม่ค่อยได้กล่าวถึงสิทธิของผู้เสียหายสักเท่าไร แต่จะมองในส่วนของบุคคลอื่นที่มีส่วนเกี่ยวข้องของการลงโทษ โทษประหารชีวิตที่ไม่ค่อยมีหรือเกิดขึ้น จริงๆ แล้วศาลไม่ได้ให้คำตัดสินว่าจะประหาร แต่เป็นการร้องขอจากอัยการเองที่จะลงโทษ เมื่อเทียบสถิติจากปี ๒๐๐๖ - ๒๐๑๕ จะมี ๑๑๑ คดี แต่ศาลเห็นชอบ ๖๗ คดี ประมาณครึ่งหนึ่ง แต่ถ้ามีคดีที่เกี่ยวข้องกับผู้พิพากษาสมทบด้วย มี ๓๔ คดีร้องขอเข้ามา ๒๖ คดีที่เห็นด้วย มองจากคดีที่เป็นผู้พิพากษาสมทบเป็น ๗๖.๔% ถือว่าสูงทีเดียว พอมีผู้พิพากษาเข้ามากลายเป็นอัตราเพิ่มสูงขึ้น เหมือนเป็นกลไกการลงโทษที่รุนแรงขึ้น กลายเป็นว่าคดีที่มีโทษอุกฉกรรจ์อย่างโทษประหารก็มีเพิ่มสูงขึ้น มองว่าอาจเป็นไปได้ที่ผู้ที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการขอให้มีโทษประหาร ซึ่งยากที่จะตั้งคำถาม แต่มองดูจากสถิติแล้วก็เป็นเช่นนั้น เป็นไปได้ที่จะมีเบื้องหลังการพิจารณาคดีที่ออกมาเป็นเช่นนี้ เป็นเรื่องที่ท่านอาจารย์อยากจะศึกษาดูว่าอะไรเป็นเหตุให้ออกมาเป็นเช่นนี้

บทที่ ๕

แนวทางการแก้ไขปัญหา

ในบทที่แล้วได้วิเคราะห์ถึงปัญหาและผลกระทบกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของประเทศญี่ปุ่นเปรียบเทียบกับกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของประเทศไทยถึงผลดีและผลเสีย แม้ประเทศญี่ปุ่นจะมีสถิติการเกิดปัญหาทางอาชญากรรมที่ค่อนข้างต่ำ แต่สำหรับการคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหาตามกระบวนการยุติธรรมทางอาญากลับมิได้เป็นไปตามหลักสากล ในบางกรณีอาจถือเป็นการไม่เคารพสิทธิขั้นพื้นฐานของประชาชนที่ควรจะมี ในทางกลับกันประเทศไทยรัฐให้ความสำคัญคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหาตามกระบวนการยุติธรรมทางอาญาแต่กลับมีสถิติการเกิดอาชญากรรมที่สูงและเป็นอาชญากรรมที่กระทำความผิดซ้ำในความผิดเดียวกัน

จากการศึกษาวิเคราะห์ปัญหาของประเทศไทยแล้ว จะพบว่า ปัญหาที่ประเทศไทยควรจะทำ การแก้ไข ได้แก่ ปัญหาด้านอาชญากรรมและปัญหาด้านกลุ่มอิทธิพล ตามที่คณะผู้จัดทำได้วิเคราะห์มา ในบทที่ ๒ ซึ่งรัฐมุ่งที่จะควบคุมความประพฤติของสมาชิกในสังคมโดยให้กฎหมายอาญาเป็นเครื่องมือ จนทำให้เกิดปัญหากฎหมายอาญาเพื่อ (Overcriminalization) โดยไม่คำนึงถึงประสิทธิภาพและความสามารถของกลไกของรัฐที่จะใช้บังคับ กฎหมายบังคับเพื่อควบคุมสังคม จึงทำให้กฎหมายไร้ความหมาย ขาดความศักดิ์สิทธิ์ และเป็นโอกาสให้เจ้าหน้าที่รัฐประพฤติปฏิบัติมิชอบแสวงหาประโยชน์เพื่อตนเอง^{๑๙} การแก้ไขปัญหานี้จึงควรที่จะมาคำนึงถึงการวางรากฐานทางสังคมเหมือนดังเช่น ประเทศญี่ปุ่น กล่าวคือ การวางรากฐานความมีระเบียบวินัย อดทน รู้จักหน้าที่และเคารพต่อสิทธิของผู้อื่น การรักชาติวัฒนธรรม ประเพณี ซึ่งประเทศไทยนั้นก็มิวัฒนธรรม ประเพณี อันดีงามแต่กลับถูกละเลยและไปดำเนินการตามแบบประเทศทางตะวันตกซึ่งในกลุ่มประเทศตะวันตกจะมีวัฒนธรรม ประเพณีที่แตกต่างจากกลุ่มประเทศตะวันออกโดยสิ้นเชิง แต่ในปัจจุบันประเทศในกลุ่มตะวันตกก็หันมาศึกษาวัฒนธรรม ประเพณีของกลุ่มประเทศทางตะวันออกมากขึ้นเช่นกัน สิ่งเหล่านี้มิใช่เป็นเรื่องของกฎหมาย แต่เป็นเรื่องของการปลูกฝังทางด้านศีลธรรม คือ การปลูกฝังความรู้สึกนึกคิดของมนุษย์ว่าสิ่งใดเป็นการกระทำที่ถูกต้องที่ควรหรือเป็นการกระทำที่ผิด เพราะศีลธรรมถือเป็นรากฐานของกฎหมาย และอาจถือได้ว่าเป็นพื้นฐานของกฎหมายโดยแท้จริงก่อนที่จะมีการพัฒนาโดยนักนิติศาสตร์ ย่อมทำให้ปัญหาด้านอาชญากรรมค่อย ๆ น้อยลงไปจากสังคมไทย

การวางรากฐานทางศีลธรรม ความมีระเบียบวินัย แม้ว่าจะควรเริ่มปลูกฝังตั้งแต่วัยเด็ก แต่อย่างไรก็ตามสิ่งเหล่านี้ก็สามารถที่จะทำการฝึกฝนได้เช่นกัน โดยเริ่มจากหน่วยงานไม่ว่าจะเป็นเรื่อง การเข้าคิว การรักษาความสะอาดบริเวณสถานที่ของหน่วยงาน การช่วยกันดูแลสมบัติของส่วนรวม การสร้างธรรมาภิบาลให้แก่องค์กร และต่อต้านองค์กรที่ไร้ซึ่งธรรมาภิบาล การสร้างกระแสที่ให้นักเรียน นักศึกษาที่จบใหม่ไม่เข้าร่วมทำงานกับองค์กรที่ไร้จรรยาบรรณขาดธรรมาภิบาล แม้องค์กรนั้นจะเป็นองค์กรที่มีขนาดใหญ่โตก็ตาม ทั้งนี้เพื่อให้องค์กรเหล่านี้กลับมามีส่วนร่วมทางสังคม หากสามารถดำเนินการสิ่งเหล่านี้ได้ต่อเนื่องยาวนานจนกระทั่งเป็นวัฒนธรรมทางองค์กรจนนำไปสู่วัฒนธรรมทาง

^{๑๙} ดร.เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์. อ่างแล้ว , หน้า ๗

สังคมจะทำให้กลุ่มอิทธิพลของเจ้าหน้าที่ของรัฐในการปฏิบัติมิชอบหมดไปหรือน้อยกว่าที่เป็นอยู่ได้เช่นกัน

สำหรับการพิจารณาหลักขั้นพื้นฐานที่สมาชิกในสังคมควรจะได้รับการคุ้มครองจากภาครัฐแล้ว คณะผู้จัดทำเห็นว่า ประเทศไทยมีการให้สิทธิคุ้มครองแก่ผู้ต้องหาอยู่ในขั้นพื้นฐานตามสากลแล้ว ทั้งยังมีมาตรฐานที่สูงกว่าประเทศญี่ปุ่นด้วยเช่นกัน แต่ถึงอย่างไรก็ตาม แม้รัฐจะให้ความคุ้มครองด้านสิทธิขั้นพื้นฐานตามที่กฎหมายไว้ในรัฐธรรมนูญก็ตาม แต่กฎหมายก็เป็นเพียงเครื่องมือที่ให้อำนาจแก่เจ้าหน้าที่ของรัฐที่จะต้องปฏิบัติ หากผู้ปฏิบัติไม่เข้าใจหรือขาดศีลธรรมอันดีแล้ว แม้กฎหมายจะบัญญัติไว้ดีเพียงใด สมาชิกของสังคมนั้น ๆ ก็ไม่อาจได้รับความคุ้มครองตามเจตนารมณ์ของกฎหมายได้ ย่อมทำให้กฎหมายนั้นขาดความเชื่อถือ ขาดความศักดิ์สิทธิ์ จนนำไปสู่รัฐที่ล้มเหลวได้เช่นกัน

คณะผู้จัดทำมีข้อสังเกตเกี่ยวกับอิทธิพลของเจ้าหน้าที่ของรัฐ เนื่องจากเจ้าหน้าที่ของรัฐจะต้องไปเกี่ยวข้องกับบุคคลหลากหลาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งเจ้าหน้าที่ของรัฐในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ตั้งแต่เจ้าพนักงานตำรวจจนถึงเจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์ ด้วยสังคมไทยเป็นสังคมในระบบอุปถัมภ์และการใช้เส้นสายในทุกระดับ ทำให้เกิดความเกรงอกเกรงใจกัน จนบางครั้งทำให้ความยุติธรรมทางอาญามักจะถูกค่อนคอดจากสังคมว่าสองมาตรฐาน ในบางกรณีได้รับคำสั่งจากผู้มีอำนาจเหนือกว่าทำให้ผู้ใต้บังคับบัญชาเกิดความหวาดกลัวว่าตนไม่สามารถทำงานได้อย่างอิสระอันส่งผลกระทบต่อประชาชน

บทที่ ๖

สรุป ข้อเสนอแนะ

ในบทที่แล้ว คณะผู้จัดทำได้กล่าวถึงแนวทางแก้ไขปัญหาโดยเปรียบเทียบกับกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของประเทศญี่ปุ่น ในบทนี้คณะผู้จัดทำจึงนำผลการศึกษา การวิเคราะห์ และแนวทางการแก้ไขมาสู่ข้อเสนอแนะเพื่อให้เป็นแนวทางการแก้ไขปัญหาต่อไป

๕.๑ ข้อสรุป

จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎีทางกฎหมายแล้ว ทฤษฎีที่สามารถนำมากล่าวถึงถึงกระบวนการร่างกฎหมาย ได้แก่ ทฤษฎีกฎหมายสามชั้น (Three layer theory of law) ซึ่งจากทฤษฎีดังกล่าวสามารถที่จะแบ่งกฎหมายออกเป็นสามยุค คือ ยุคกฎหมายชาวบ้าน (Volkrecht) ยุคกฎหมายของนักกฎหมาย (Juristenrecht) และยุคกฎหมายเทคนิค (Technical law) จากทฤษฎีดังกล่าวจะเห็นได้ว่าเป็นทฤษฎีที่วิวัฒนาการมาพร้อม ๆ กับยุคสมัย กล่าวคือ ในยุคกฎหมายชาวบ้าน ด้วยสังคมยังเป็นสังคมเล็ก ๆ ไม่ใหญ่โตและซับซ้อนเหมือนดังปัจจุบัน อีกทั้งยังมีความเชื่อทางด้านวัฒนธรรม ประเพณี รวมถึงศาสนาอย่างสูง ทำให้เกิดกฎหมายที่อาจกล่าวได้ว่าเป็นกฎหมายทางศีลธรรม ต่อมานักนิติศาสตร์จึงได้คิดค้นและพัฒนาทฤษฎีต่าง ๆ ขึ้นมาตามความเจริญของยุคสมัย จนกระทั่งมายุคที่มีการปฏิวัติด้านเทคโนโลยีในระยะเวลา ๔๐ ปี ที่ผ่านมา โลกมีการพัฒนาเทคโนโลยีแบบก้าวกระโดดทำให้กฎหมายที่บังคับใช้ยังไม่อาจบังคับใช้กับเทคโนโลยีที่มีอยู่ อาทิเช่น กฎหมายจราจร หรือกฎหมายทรัพย์สินทางปัญญา เป็นต้น แต่สำหรับในประเทศไทยเดิมกระบวนการยุติธรรมทางอาญานั้นก็ยังคงติดกับความเชื่อด้านผีสงฆ์เวทมนตร์ การพิสูจน์โดยการบุกน้ำลุยไฟ สำหรับในยุคนั้นสมาชิกทางสังคมให้ความสำคัญกับความเชื่อสัตย์สุจริต การพิสูจน์ข้อเท็จจริงในยุคนั้น ๆ จึงเป็นไปตามยุคสมัย ต่อมาเมื่อเริ่มมีการล่าอาณานิคมของชาวตะวันตกจนนำมาสู่การเปลี่ยนแปลงทางกฎหมายครั้งใหญ่ของประเทศไทยเพื่อให้ทัดเทียมกับประเทศตะวันตก จึงเริ่มมีการนำหลักการคุ้มครองสิทธิขั้นพื้นฐานของผู้ต้องหามาใช้บังคับด้วยเช่นกัน ต่อมาก็มีการพัฒนาอันเนื่องจากการเกิดคดีมีถือว่าสร้างความเสียหายแก่กระบวนการยุติธรรมของประเทศไทยอย่างร้ายแรง จึงนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงกระบวนการยุติธรรมในครั้งใหญ่

จากการวิเคราะห์ถึงข้อดี ข้อเสีย กระบวนการยุติธรรมทางอาญาของประเทศญี่ปุ่นและประเทศไทยแล้ว จะเห็นว่า ในบางกรณีประเทศญี่ปุ่นเองนั้นก็กลับมีการคุ้มครองสิทธิขั้นพื้นฐานน้อยกว่าประเทศไทย แต่สถิติการเกิดอาชญากรรมกลับน้อยกว่าประเทศไทยเป็นอย่างมาก อันเนื่องจากคุณภาพของประชากรในประเทศญี่ปุ่นนั่นเอง แต่ก็มีข้อสังเกตว่าประเทศญี่ปุ่นก็ถือเป็นประเทศที่มีสถิติการฆ่าตัวตายสูงมาก ดังนั้น การจะนำแนวคิดของประเทศญี่ปุ่นซึ่งหล่อหลอมโดยประชาชนชาวญี่ปุ่นมาปรับใช้กับประเทศไทยจึงไม่อาจทำได้ในบางกรณี

๕.๒ ข้อเสนอแนะ

คณะผู้จัดทำเห็นว่าสิทธิขั้นพื้นฐานในการคุ้มครองผู้ต้องหา ในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของประเทศไทยในเชิงกฎหมาย ถือว่าให้ความสำคัญคุ้มครองตามหลักสากลแล้ว สิ่งที่ต้องคำนึงได้แก่เจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งเป็นผู้ใช้กฎหมายโดยแท้จริง การพัฒนาบุคคลกรในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา

ทางด้านศีลธรรม จริยธรรม จึงเป็นสิ่งที่ควรปลูกฝังตั้งแต่เริ่มเข้าทำงานไม่ว่าจะเป็นเจ้าหน้าที่รัฐในระดับใด ตั้งแต่เจ้าพนักงานตำรวจ เจ้าพนักงานสอบสวน พนักงานอัยการ เจ้าหน้าที่ศาล ผู้พิพากษา เจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์ และควรมีบทลงโทษที่รุนแรงสำหรับกรณีการทุจริตอย่างรวดเร็วและเด็ดขาด ในทางกลับกันก็ควรที่จะเพิ่มค่าตอบแทนสำหรับเจ้าหน้าที่ในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาทุกระดับทุกตำแหน่ง เพื่อเป็นการลดความเหลื่อมล้ำและเป็นการป้องกันการทุจริตในอีกทางหนึ่ง สร้างความเท่าเทียมกันในตำแหน่งหน้าที่การงานเพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางด้านจิตใจระหว่างเจ้าหน้าที่ด้วยกัน

สำนักงานการต่างประเทศ